

Говь ХК болон түүний охин компаниуд

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан болон  
хараат бус аудиторын тайлан  
2019 оны 12-р сарын 31

**ГОВЬ ХК БОЛОН ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН  
2019 ОНЫ 12 САРЫН 31**

**АГУУЛГА**

**ХУУДАС**

ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

**НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАН**

НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН

**1**

НЭГТГЭСЭН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН

**2**

НЭГТГЭСЭН ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН

**3**

НЭГТГЭСЭН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН

**4**

НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД

**5**



## “ГОВЬ” ХУВЬЦААТ КОМПАНИ

Улаанбаатар хот 17062, Хан-Уул дүүрэг  
3-р хороо, Үйлдвэрийн гудамж, Утас: 70135511  
Факс: 70143081, УБ-36 Ш/х №434  
И-мэйл: info@gobi.mn Вэб сайт: www.gobi.mn  
УБД: 9010001061

2020.04.24 № 01/330  
танай \_\_\_\_\_-ны № \_\_\_\_\_-д

### ГҮЙЦЭТГЭХ УДИРДЛАГЫН МЭДЭГДЭЛ

Цагаач овогтой Баатарсайхан би "Говь" ХК болон түүний охин компаниуд (цаашид Групп гэх)-ын Гүйцэтгэх захирлын хувьд, Ганболд овогтой Сэлэнгэ би тус Группийн Санхүү Хариуцсан захирлын хувьд ард хавсаргасан 1-ээс 36-р хуудас дахь "Говь" ХК болон түүний охин компаниудын нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангуудыг холбогдох Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартын дагуу бэлтгэсэн бөгөөд 2019 оны 12 дугаар сарын 31-нээрх Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн байдал ба уг өдрөөр тасалбар болгосон тайлант жилийн нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүн болон нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээг шударгаар үзүүлж байна гэдгийг үүгээр мэдэгдэж байна.



Ц. Баатарсайхан  
Гүйцэтгэх захирал

Г. Сэлэнгэ  
Санхүү Хариуцсан захирал

## ХАРААТ БУС АУДИТОРЫН ТАЙЛАН

Говь ХК-ийн Хувьцаа эзэмшигчид танаа,

### Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын тайлан

#### Дүгнэлт

Бид Говь ХК (цаашид "Компани" гэх) ба түүний охин компаниуд (хамтад нь "Групп" гэх)-ын 2019 оны 12 сарын 31-ний нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлан, уг өдрөөр тасалбар болгосон тайлант жилийн нэгтгэсэн дэлгэрэнгүй орлогын тайлан, нэгтгэсэн өмчийн өөрчлөлтийн тайлан, нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээний тайлан болон нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого, тайлбар тодруулгаас бүрдсэн нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд аудит хийлээ.

Бид, Группийн 2019 оны 12 дугаар сарын 31-ний нэгтгэсэн санхүүгийн байдал, уг өдрөөр тасалбар болгосон нэгтгэсэн санхүүгийн үр дүн болон нэгтгэсэн мөнгөн гүйлгээг бүх материаллаг зүйлсийн хувьд Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандарт (цаашид "СТОУС" гэх)-ын дагуу үнэн, шударгаар илэрхийлж байна гэж дүгнэж байна.

#### Дүгнэлтийн үндэслэл

Бид аудитаа Аудитын Олон Улсын Стандарт (цаашид "АОУС" гэх)-ын дагуу гүйцэтгэсэн болно. Уг стандартуудын дагуу бидний хүлээх үүргийг энэхүү тайлангийн Нэгтгэсэн Санхүүгийн Тайлангийн Аудиттай холбоотой Аудиторын Үүрэг хэсэгт тусгасан. Бид Нягтлан Бодогчдын Ёс Зүйн Олон Улсын Стандартын Зөвлөлөөс баталсан Мэргэжлийн нягтлан бодогчдын ёс зүйн дүрэм (цаашид "НБЁЗОУСЗ-ын дүрэм" гэх)-ийн дагуу Группээс хараат бус ба НБЁЗОУСЗ-ын дүрмийн дагуу бусад ёс зүйн үүрэг хариуцлагаа бүрэн биелүүлсэн болно. Бидний олж авсан аудитын нотолгоо нь аудитын дүгнэлт гаргах хангалттай бөгөөд зохистой үндэслэл болно гэж итгэж байна.

#### Аудитын гол асуудлууд

Бидний мэргэжлийн үнэлэмжээр Аудитын гол асуудлууд нь тайлант жилийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудитад хамгийн чухал асуудлууд юм. Нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд хийсэн аудитынхаа хүрээнд эдгээр асуудлуудыг нэгтгэсэн байдлаар авч үзсэн ба дүгнэлт гаргахдаа эдгээр асуудлууд бүрт тусад нь дүгнэлт гаргаагүй болно.

#### Аудитын гол асуудлууд

##### Бараа материалын үнэлгээ

Удирдлага удаан гүйлгээтэй болон хуучирсан бараа материалын хасагдуулгыг тодорхойлохдоо үлэмж хэмжээний төсөөлөл болон үнэлэмж ашигладаг учраас бид бараа материалын үнэлгээг аудитын гол асуудал гэж үзсэн. Группийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогоор бараа материалын үнэлгээг тооцохдоо бараа материалын насжилт дээр үндэслэн өмнөх жилүүдийн туршлага, түүхэн мэдээлэлд үндэслэн тооцсон алдагдлын хувийг ашиглан тооцдог.

Энэхүү нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн Тодруулга 3 болон Тодруулга 8-д тусгаснаар, Группийн 2019 оны 12 сарын 31-нээрх бараа материалын дансны үнэ нь 178,135,943 мянган төгрөг (1,185,343 мянган төгрөгийн бараа материалын хасагдуулгыг хасч тооцсон цэвэр дүн) байна.

#### Бидний гүйцэтгэсэн аудитын горим

Бараа материалын үнэлгээтэй холбоотой бидний гүйцэтгэсэн горимууд:

- Бараа материалын цэвэр боломжит үнэ цэнийг тооцохдоо ашигласан удирдлагын үнэлгээ болон бараа материалыг тэдгээрийн цэвэр боломжит үнэ цэнэ хүртэл залруулж, бараа материалын сан байгуулах дотоод горимыг судлах, ойлгох;
- Бараа материалын цэвэр боломжит үнэ цэнийн тооцоолол, бараа материалын насжилт болон бараа материалын борлуулалтын үнэ зэрэгт үндэслэн бараа материалын хасагдуулга нь зохистой эсэхийг үнэлэх;
- Түүврийн аргаар бараа материалын насжилтыг холбогдох анхан шатны баримтууд руу тулгаж шалгах;
- Түүврийн аргаар бараа материалын борлуулалтын үнийг холбогдох анхан шатны баримтууд руу тулгаж шалгах.

Делоитт нь Нэгдсэн Вант улсад анх үүсгэн байгуулагдсан Делоитт Түш Тохмацу Лимитед (ДТТЛ) болон түүний гишүүн байгууллагууд, харьяа компаниудаас бүрдэнэ. ДТТЛ болон түүний гишүүн компаниуд нь бие даасан хуулийн этгээдүүд байх бөгөөд үйл ажиллагааны хувьд хараат бус байна. ДТТЛ (мөн "Делоитт Глобал" гэх) нь харилцагчдад үйлчилгээ үзүүлдэггүй. Илүү дэлгэрэнгүй мэдээллийг [www.deloitte.com/about](http://www.deloitte.com/about) цахим хуудаснаас авна уу.

Делоитт нь аудит, консалтинг, санхүүгийн зөвлөх үйлчилгээ, эрсдлийн удирдлага, татвар болон холбогдох чиглэлээр төрөл бүрийн салбар дахь төрийн болон хувийн хэвшлийн байгууллагуудад мэргэжлийн зөвлөх үйлчилгээг үзүүлдэг.

Делоитт Онч ХХК болон түүний охин компаниуд нь аудит, эрсдлийн удирдлага, татвар болон хуулийн зөвлөгөө, консалтинг болон санхүүгийн зөвлөгөө үзүүлэх мэргэжлийн үйлчилгээгээр дамжуулан Монголын харилцагчдад мэргэжлийн үйлчилгээг үзүүлдэг бөгөөд Делоиттын олон улсын сүлжээний гишүүн байгууллага юм.

## Аудитын гол асуудлууд

### Татварын тооцооллын үнэн, зөв байдал

Группийн татварын өр төлбөрийн тооцоолол болон татварын хууль тогтоомжийн хэрэгжүүлэлт нь үнэлэмж шаарддаг учраас бид татварын тооцооллын үнэн, зөв байдлыг аудитын гол асуудал гэж үзсэн.

Зах зээлийн эдийн засагт шилжих шилжилттэй холбоотойгоор Монголын Засгийн Газар бизнес болон эдийн засгийн бүтцэд өөрчлөлт шинэчлэлтийг хийсээр байна. Үүний үр дүнд бизнесийн үйл ажиллагаанд нөлөө үзүүлэх хууль журмууд ч мөн өөрчлөгдсөөр байна.

Өөр өөр эрх бүхий байгууллагууд татварын хуулийн хэрэгжилтэнд хяналт шалгалт хийж төлбөр торгууль тавих хуулиар тогтоосон эрхтэй байдаг. Групп татварын хууль тогтоомжийн ойлголт дээрээ үндэслэн бүх татваруудыг үнэн зөв тодорхойлсон гэж итгэж байгаа боловч дээр дурдсан хүчин зүйлүүдээс үндэслэн Групп-д татварын эрсдэл байсаар байна.

### Дансны ба бусад авлагын эргэн төлөгдөх байдал

2019 оны 12 сарын 31-нээрх хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт 1,438,595 мянган төгрөг байсан. Энэхүү дүн нь тайлант жилийн эцсээрх хүлээгдэж буй авлагын алдагдлыг илэрхийлнэ. Зохистой хэмжээний үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг тодорхойлох нь аудитын гол асуудлын нэг бөгөөд уг дүнг тодорхойлохын тулд удирдлагын үнэлэмжийг шаарддаг ба тооцооллын тодорхойгүй байдал болон боломжит бэлэн байгаа мэдээллийг ашигладаг.

Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралттай холбоотой тооцооллын тодорхойгүй байдлын гол эх сурвалж болон нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогыг нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн тодруулга 2.11 болон 3.2-д тодруулсан.

2019 оны 12-р сарын 31-нээрх Группийн дансны ба бусад авлагын дансны дүн нь нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн Тодруулга 3 болон Тодруулга 6-д тусгаснаар, 12,976,180 мянган төгрөг (1,438,595 мянган төгрөгийн хүлээгдэж буй авлагын алдагдлыг хасч тооцсон цэвэр дүн) байна.

## Бидний гүйцэтгэсэн аудитын горим

Татварын тооцооллын үнэн зөв, зохистой байдлыг үнэлэхтэй холбоотой бидний гүйцэтгэсэн горимууд:

- Татварын тооцоолол ба түүнтэй холбоотой нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого болон татварын талаарх удирдлагын байр суурь, үнэлгээг судлах, ойлгох;
- Татварын хууль, журам болон практикийн туршлагатай өөрсдийн татварын мэргэжилтнүүд болон Групп ба эрх бүхий татварын албадууд хоорондын харилцааг ашиглан санхүүгийн тайланд бүртгэгдсэн татварын өр төлбөрүүд нь зохистой эсэх, эсвэл татварын өр төлбөрийг бүртгээгүй үндэслэл шалтгааныг үнэлэх;
- Санхүүгийн тайланд бүртгэгдсэн татварын өр төлбөр болон тодруулга нь хангалттай эсэх, уг өр төлбөр нь татварын хуулийн сүүлийн өөрчлөлтүүдийн дагуу тооцоологдсон эсэх, боломжит татварын торгууль болон хүүг агуулсан эсэхийг үнэлэх.

Бид удирдлагын тооцооллын арга нь зохистой эсэхийг дараах байдлаар авч үзсэн:

- Бид Группийн үнэ цэнийн бууралтыг тооцоолох аргыг үнэлсэн ба СТОУС 9-ын шаардлагуудтай харьцуулсан.
- Бид тооцоололд ашигласан мэдээллийн үнэн зөв болон бүрэн байдлыг шалгасан.
- Бид СТОУС 9- тэй нийцүүлэхийн тулд СТОУС 7- д хийгдсэн тодруулгын өөрчлөлтийг хянасан.

Бидний гүйцэтгэсэн шалгалтаар үнэ цэнийн бууралтын сан нь зохих хэмжээнд байсан.

## Бусад мэдээлэл

Удирдлага нь бусад мэдээллийн талаар үүрэг хүлээнэ. Бусад мэдээлэлд Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл ("ТУЗ")-ын дарга болон Гүйцэтгэх захирлын мандчилгээ орно. Бусад мэдээлэл нь энэхүү аудиторын тайланг гаргасан өдрөөс хойш бэлтгэгдэж, бидэнд хүргүүлэхээр байна.

Энэхүү санхүүгийн тайланд өгөх манай дүгнэлт нь бусад мэдээллийг хамраагүй бөгөөд бид бусад мэдээлэлд ямар нэгэн дүгнэлт өгөхгүй.

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудиттай холбоотойгоор бид дээр тодорхойлогдсон бусад мэдээллийг бэлэн болсон үед унших үүрэгтэй бөгөөд бусад мэдээлэл нь санхүүгийн тайлан эсвэл аудитын явцад цуглуулсан мэдээллээс материаллаг хэмжээний алдаатай эсэхийг авч үзэх ёстой.

Бусад мэдээллийг уншиж, бусад мэдээлэл нь материаллаг хэмжээний зөрүүтэй эсвэл алдаатай байвал бид засаглах эрх бүхий этгээдэд мэдэгдэх үүрэгтэй бөгөөд бид бусад горимыг гүйцэтгэж, дараах зүйлсийг тодорхойлно:

- Бусад мэдээлэл нь материаллаг хэмжээний алдаатай эсэх;
- Группийн санхүүгийн тайлан нь материаллаг хэмжээний алдаатай эсэх; эсвэл
- Группийн болон түүний орчны талаарх бидний ойлголтыг шинэчлэх хэрэгтэй эсэх.

Хэрэв бид бусад мэдээлэлд материаллаг хэмжээний алдаа байгаа гэж үзсэн ба түүнийг нь залруулаагүй бол, бид залруулагдаагүй материаллаг хэмжээний алдааг манай тайлангийн мэдээлэл хэрэглэгчдэд хүргэхийн тулд зохистой арга хэмжээ авахыг засаглах эрх бүхий этгээдээс хүсэх болно.

Хэрэв бид Группийн аудитлагдсан санхүүгийн тайлан болон Группийн болон түүний орчны талаарх бидний ойлголтод материаллаг хэмжээний алдаа байна гэж үзвэл, бид АОУС-ын дагуу холбогдох арга хэмжээг авна.

## Нэгтгэсэн Санхүүгийн Тайлантай холбоотой Удирдлага болон Засаглах Эрх Бүхий Этгээдийн Үүрэг

Удирдлага нь нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангаа СТОУС-ын дагуу бэлтгэн шударгаар илэрхийлэх, эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг алдаа эсвэл санаатай зальт үйлдлээс үүсэлтэй материаллаг хэмжээний алдаагүйгээр бэлтгэж, шударгаар илэрхийлэхийн тулд удирдлагаас шаардлагатай гэж тогтоосон дотоод хяналтыг хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг бэлтгэхдээ Группийг татан буулгах, үйл ажиллагааг нь зогсоох, эсвэл үүнээс өөр боломжит сонголт байхгүй байхаас бусад тохиолдолд Удирдлага Группийн үйл ажиллагаагаа тасралтгүй явуулах чадамжийг үнэлэх, тодруулах, нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх суурийг ашиглан нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангаа бэлтгэх үүрэгтэй.

Засаглах эрх бүхий этгээд нь Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн үйл явцад хяналт тавих үүрэгтэй.

## Нэгтгэсэн Санхүүгийн Тайлангийн Аудиттай холбоотой Аудиторын Үүрэг

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан нь бүхэлдээ алдаа эсвэл санаатай зальт үйлдлийн улмаас материаллаг хэмжээний алдаагүй илэрхийлэгдсэн эсэх талаар үндэслэлтэй нотолгоо олж авах болон бидний дүгнэлтийг агуулсан аудиторын тайлан гаргах нь бидний зорилго юм. Үл үндэслэлтэй нотолгоо гэдэг нь өндөр түвшний нотолгоо боловч АОУС-ын дагуу хийгдсэн аудит нь байнга материаллаг хэмжээний алдааг илрүүлдэг гэсэн баталгаа болохгүй. Алдаатай илэрхийлэл нь алдаа эсвэл санаатай зальт үйлдлээс үүсч болох ба дангаараа эсвэл нийтдээ эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд үндэслэн шийдвэр гаргах нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн хэрэглэгчдийн эдийн засгийн шийдвэрт нөлөөлөх магадлалтай бол материаллаг гэж үздэг.

АОУС-ын дагуу аудитын нэг хэсэг болгож, бид аудитын туршид мэргэжлийн үнэлэмжээ ашиглан, мэргэжлийн үл итгэх зарчмыг баримталсан болно. Мөн түүнчлэн бид:

- Залилан болон алдаанаас үүсч болохуйц нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн материаллаг буруу илэрхийлэгдэх эрсдлийг тодорхойлон үнэлж, уг эрсдлүүдэд тохирох аудитын горимуудыг боловсруулан гүйцэтгэж, аудитын дүгнэлтийн үндэслэл болох хангалттай бөгөөд зохистой аудитын нотолгоог олж авсан. Залилангаас үүссэн материаллаг буруу илэрхийллийг илрүүлэхгүй байх эрсдэл нь алдаанаас үүссэн материаллаг буруу илэрхийллийг илрүүлэхгүй байх эрсдлээс

өндөр байдаг. Учир нь залилангийн үед хуйвалдаан, хуурамчаар үйлдэх, санаатай орхигдуулах, буруу илэрхийлэх болон дотоод хяналтыг үл хэрэгжүүлэх явдлууд тохиолдсон байж болдог.

- Аудитын горимуудыг сонгохтой холбоотойгоор дотоод хяналтуудыг судалдаг ба энэ нь Группийн дотоод хяналтын үр дүнтэй байдлын талаар дүгнэлт өгөх зорилгогүй болно.
- Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын зохистой байдал болон удирдлагын бэлтгэсэн нягтлан бодох бүртгэлийн таамаглал болон холбогдох тодруулгуудын бодитой байдлыг үнэлдэг.
- Нягтлан бодох бүртгэлийн тасралтгүй байх зарчмыг удирдлага зохистой хэрэглэсэн эсэх, олж авсан аудитын нотолгоонд үндэслэн тасралтгүй байх нөхцлийг үргэлжлүүлэн хангах Группийн чадварт мэдэгдэхүйц эргэлзээ үүсгэхүйц үйл явдал болон материаллаг тодорхой бус байдал үүссэн эсэхийг үнэлдэг. Хэрэв бид материаллаг хэмжээний тодорхой бус байдал байгаа гэж үзвэл аудиторын дүгнэлт болон нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн холбогдох тодруулгад анхаарал хандуулдаг ба уг тодруулгууд нь зохистой биш гэж үзсэн тохиолдолд бид дүгнэлтээ өөрчилдөг. Бидний дүгнэлт нь манай аудиторын тайлангийн өдөр хүртэлх олж авсан аудитын нотолгоон дээр үндэслэсэн байдаг. Хэдий тийм боловч ирээдүйд болох үйл явдал эсвэл нөхцөл байдал нь Группийг үйл ажиллагаагаа явуулахад нь саад учруулж болох юм.
- Санхүүгийн тайлангийн ерөнхий толилуулга, бүтэц, агуулгыг үнэлдэг. Үүнд тодруулгаас гадна санхүүгийн тайланг үнэн зөв толилуулсан эсэхийг үнэлэхийн тулд ажил гүйлгээ, үйл явдлуудыг толилуулсан эсэхийг үнэлдэг.
- Нэгтгэсэн санхүүгийн санхүүгийн тайланд дүгнэлт өгөхийн тулд Группийн доторх компаниуд болон бизнесийн үйл ажиллагаа болон санхүүгийн мэдээллийн талаарх зохистой аудитын нотолгоо олж авсан. Бид нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн аудитын гүйцэтгэл болон түүнийг удирдан зохион байгуулахтай холбоотой үүргийг хүлээдэг. Мөн бид өөрсдийн аудитын дүгнэлтийн талаар үүрэг хүлээдэг.

Аудитор нь засаглах эрх бүхий этгээдтэй зөвхөн аудитын ажлын цар хүрээ, цаг хугацаа болон аудитын явцад илэрсэн ач холбогдол бүхий асуудлуудаар холбогддог ба үүнд аудитын үеэр аудиторын илрүүлсэн дотоод хяналтын мэдэгдэхүйц алдаа болон дутагдал орно.

## **Бусад хууль эрх зүйн шаардлагуудын талаарх тайлан**

Монгол улсын Компанийн тухай хуулийн 92 болон 94-р зүйлийн дагуу бид дараах тохиолдлуудад та бүхэнд тайлагнах үүрэгтэй:

- Сонирхлын зөрчилтэй этгээдтэй хийсэн ажил гүйлгээ;
- Нягтлан бодох бүртгэл хөтлөлт, санхүүгийн тайлан гаргалттай холбоотой зөрчил;
- Үнэт цаасны зах зээлийн тухай хууль, Санхүүгийн Зохицуулах Хороо болон Монголын Хөрөнгийн Биржээс тогтоосон бусад мэдээлэл; болон
- Компанийн дүрмийн дагуу болон аудитын гэрээний дагуу шаардагдах бусад мэдээлэл

Дээрх зүйлстэй холбоотой ямар нэгэн зөрчил илрээгүй болно.

Энэхүү хараат бус аудиторын тайлангийн аудитын партнер нь Ш.Норжинбат юм.

*Норжинбат*

Ш.Норжинбат  
Захирал, МНБ  
Делоитт Онч Аудит ХХК  
2020 оны 4-р сарын 24



**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН БАЙДЛЫН ТАЙЛАН  
2019 ОНЫ 12 САРЫН 31  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

	Тодруулга	2019	2018
<b>Хөрөнгө</b>			
<i>Эргэлтийн хөрөнгө</i>			
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	5	10,641,744	4,940,940
Дансны ба бусад авлага	6	12,976,180	12,183,569
Урьдчилгаа төлбөр	7	4,215,397	4,690,681
Бараа материал	8	178,135,943	142,538,944
Орлогын албан татварын авлага	24.2	266,632	-
Буцаах эрхтэй бараагаарх хөрөнгө	9	565,290	268,017
		<b>206,801,186</b>	<b>164,622,151</b>
<i>Эргэлтийн бус хөрөнгө</i>			
Үндсэн хөрөнгө	10	134,043,015	82,380,060
Ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгө	11	2,371,039	-
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө	24.3	2,710,343	1,250,554
Бусад эргэлтийн бус хөрөнгүүд	13	574,327	355,697
		<b>139,698,724</b>	<b>83,986,311</b>
<b>Нийт хөрөнгө</b>		<b>346,499,910</b>	<b>248,608,462</b>
<b>Өр төлбөр ба эзэмшигчдийн өмч</b>			
<i>Богино хугацаат өр төлбөр</i>			
Дансны ба бусад өглөг	14	37,803,959	4,741,052
Гэрээний өр төлбөр	14.1	2,153,354	1,037,239
Буцаах эрхтэй барааны өр төлбөр	15	913,198	466,329
Түрээсийн өр төлбөр	16	686,742	-
Орлогын албан татварын өглөг	24.2	-	1,755,234
Богино хугацаат банкны зээл	17	189,267,962	113,722,628
		<b>230,825,215</b>	<b>121,722,482</b>
<i>Урт хугацаат өр төлбөр</i>			
Түрээсийн өр төлбөр	16	1,865,656	-
Урт хугацаат банкны зээл	17	32,560,000	6,000,000
Урт хугацаат бусад өглөг	18	2,085,657	3,231,805
		<b>36,511,313</b>	<b>9,231,805</b>
<b>Нийт өр төлбөр</b>		<b>267,336,528</b>	<b>130,954,287</b>
<b>Эзэмшигчдийн өмч</b>			
Хувьцаат капитал	19	780,113	780,113
Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	22	15,647,697	15,647,697
Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн нөөц	23	(278,529)	(135,203)
Хуримтлагдсан ашиг		63,014,101	101,361,568
		<b>79,163,382</b>	<b>117,654,175</b>
<b>Нийт өр төлбөр ба Эзэмшигчдийн өмч</b>		<b>346,499,910</b>	<b>248,608,462</b>

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг холбогдох тодруулгын хамтаар уншина уу.



**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ОРЛОГЫН ТАЙЛАН  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

	Тодруулга	2019	2018
Борлуулалтын орлого	25.1	209,748,268	173,439,375
Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг	25.2	(141,951,917)	(102,147,527)
<b>Нийт ашиг</b>		<b>67,796,351</b>	<b>71,291,848</b>
Санхүүгийн ба бусад орлого	26	711,312	542,045
Бусад олз ба (гарз)	27	(3,445,430)	(6,561,605)
Хүүгийн зардал	28	(21,811,123)	(10,521,942)
Борлуулалт ба маркетингийн зардал		(27,941,691)	(21,244,284)
Ерөнхий ба удирдлагын зардал		(10,243,248)	(10,256,107)
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт	6.3	(978,735)	(1,523)
<b>Татварын өмнөх ашиг</b>		<b>4,087,436</b>	<b>23,248,432</b>
Орлогын татварын зардал	24	(1,630,963)	(5,484,268)
<b>Тайлант жилийн цэвэр ашиг</b>		<b>2,456,473</b>	<b>17,764,164</b>
<b>Дараа үеүдэд ашиг, алдагдал руу ангилагдах бусад дэлгэрэнгүй орлого:</b>			
Гадаад дахь охин компаниудын цэвэр хөрөнгийн хөрвүүлэлтийн зөрүү	23	(143,326)	(106,929)
<b>Бусад дэлгэрэнгүй алдагдал</b>		<b>(143,326)</b>	<b>(106,929)</b>
<b>Нийт дэлгэрэнгүй орлого</b>		<b>2,313,147</b>	<b>17,657,235</b>
<b>Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг (төгрөгөөр)</b>	21	<b>3.15</b>	<b>22.77</b>

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг холбогдох тодруулгын хамтаар уншина уу.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН ӨМЧИЙН ӨӨРЧЛӨЛТИЙН ТАЙЛАН  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

	Тодруулга	Хувьцаат капитал	Дахин үнэлгээний нэмэгдэл	Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн нөөц	Хуримтлагдсан ашиг	Нийт
<b>2018 оны 1-р сарын 1-ний үлдэгдэл</b>		<b>780,113</b>	<b>15,647,697</b>	<b>(28,274)</b>	<b>85,313,652</b>	<b>101,713,188</b>
Тайлант жилийн цэвэр ашиг		-	-	-	17,764,164	17,764,164
Бусад дэлгэрэнгүй алдагдал	23	-	-	(106,929)	-	(106,929)
Тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй орлого		-	-	(106,929)	17,764,164	17,657,235
Зарласан ногдол ашиг	20	-	-	-	(1,716,248)	(1,716,248)
<b>2018 оны 12-р сарын 31-ний үлдэгдэл</b>		<b>780,113</b>	<b>15,647,697</b>	<b>(135,203)</b>	<b>101,361,568</b>	<b>117,654,175</b>
Тайлант жилийн цэвэр ашиг		-	-	-	2,456,473	2,456,473
Бусад дэлгэрэнгүй алдагдал	23	-	-	(143,326)	-	(143,326)
Тайлант жилийн нийт дэлгэрэнгүй орлого		-	-	(143,326)	2,456,473	2,313,147
Бизнесийн нэгдлийн нөлөөлөл	29	-	-	-	(35,499,175)	(35,499,175)
Зарласан ногдол ашиг	20	-	-	-	(5,304,765)	(5,304,765)
<b>2019 оны 12-р сарын 31-ний үлдэгдэл</b>		<b>780,113</b>	<b>15,647,697</b>	<b>(278,529)</b>	<b>63,014,101</b>	<b>79,163,382</b>

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг холбогдох тодруулгын хамтаар уншина уу.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН МӨНГӨН ГҮЙЛГЭЭНИЙ ТАЙЛАН  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

	Тодруулга	2019	2018
<b>Үндсэн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ</b>			
<b>Тайлант жилийн цэвэр ашиг</b>		2,456,473	17,764,164
Тохируулгууд:			
Эргэлтийн бус хөрөнгийн элэгдэл ба хорогдлын зардал		10,653,333	6,558,878
Орлогын татварын зардал	24	1,630,963	5,484,268
Хүүгийн зардал	28	21,132,851	10,124,101
Хүүгийн орлого	26	(219,126)	(228,987)
Гадаад валютын ханшийн өөрчлөлтийн алдагдал		1,436,893	5,394,904
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт	6.3	978,735	1,523
Бараа материалын хасагдуулгын зардал	8	328,937	120,103
Хөрөнгө оруулалт данснаас хассаны олз	27	(554,407)	-
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз	27	7,102	181,707
		<b>37,851,754</b>	<b>45,400,661</b>
Дансны ба бусад авлагын өсөлт		(763,250)	(1,146,933)
Урьдчилгаа төлбөрийн бууралт/(өсөлт)		3,651,598	(1,564,247)
Бараа материалын бууралт/(өсөлт)		27,436,281	(41,387,287)
Буцаах эрхтэй бараагаарх хөрөнгийн өсөлт		(297,273)	(268,017)
Дансны ба бусад өглөгийн (бууралт)/өсөлт		(2,374,820)	439,989
Буцаах эрхтэй барааны өр төлбөрийн өсөлт		446,869	466,329
Гэрээний өр төлбөрийн өсөлт/(бууралт)		1,044,341	(601,242)
		<b>66,995,500</b>	<b>1,339,253</b>
Төлсөн орлогын татвар	24.2	(4,006,757)	(6,867,067)
Төлсөн хүү	17.2	(20,797,873)	(9,046,494)
<b>Үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ</b>		<b>42,190,870</b>	<b>(14,574,308)</b>
<b>Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ</b>			
Хүлээн авсан хүүгийн орлого		219,126	228,987
Үндсэн хөрөнгө борлуулснаас орж ирсэн мөнгө		1,354,139	99,506
Үндсэн хөрөнгийн худалдан авалт		(22,773,108)	(28,077,935)
Бусад эргэлтийн бус хөрөнгийн худалдан авалт	13.1	(192,584)	(105,736)
Охин компани худалдан авахад төлсөн цэвэр дүн	29	(13,258,845)	-
Хөрөнгө оруулалт данснаас хасахтай холбоотой нөлөөлөл		(157,533)	-
Холбоотой талд өгсөн санхүүжилт	30.2	-	(3,000,314)
Холбоотой талд өгсөн санхүүжилтээс төлөгдсөн дүн	30.2	-	3,000,314
<b>Хөрөнгө оруулалтын үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ</b>		<b>(34,808,805)</b>	<b>(27,855,178)</b>
<b>Санхүүгийн үйл ажиллагааны мөнгөн гүйлгээ</b>			
Авсан зээл	17.2	264,665,910	186,137,535
Төлсөн зээл	17.2	(260,661,325)	(144,231,210)
Түрээсийн төлбөр	17.2	(430,809)	-
Төлсөн ногдол ашиг	20	(5,305,594)	(1,717,781)
Холбоотой талаас авсан санхүүжилт	30.2	5,300,000	5,586,782
Холбоотой талаас авсан санхүүжилтийн буцаан төлөлт	30.2	(5,300,000)	(5,586,782)
<b>Санхүүгийн үйл ажиллагааны цэвэр мөнгөн гүйлгээ</b>		<b>(1,731,818)</b>	<b>40,188,544</b>
Мөнгөний үлдэгдэл дэх ханшийн зөрүүгийн нөлөөлөл		50,557	(1,880)
<b>Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн өсөлт/(бууралт)</b>		<b>5,700,804</b>	<b>(2,242,822)</b>
<b>Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эхний үлдэгдэл</b>		<b>4,940,940</b>	<b>7,183,762</b>
<b>Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгийн эцсийн үлдэгдэл</b>	5	<b>10,641,744</b>	<b>4,940,940</b>

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг холбогдох тодруулгын хамтаар уншина уу.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**1. Үндсэн үйл ажиллагаа ба зохион байгуулалт**

Говь ХК (цаашид "Компани" гэх) нь 1981 онд Монгол Улсын хуулийн дагуу үүсгэн байгуулагдсан. Компанийн толгой компани нь Таван Богд Трейд ХХК бөгөөд толгой компанийн голлох хувьцаа эзэмшигч нь Ц.Баатарсайхан юм.

2019 оны 12 сарын 31-нээр тасалбар болгосон жилийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан нь Компани болон түүний охин компаниуд (хамтад нь "Групп" гэх)-ын санхүүгийн тайлангуудаас бүрдэж байна.

Группийн охин компаниудын мэдээллийг тодруулга 12-оос харна уу.

Групп нь 2018 болон 2019 оны 12-р сарын 31-нээр тасалбар болгосон санхүүгийн жилд сүлжмэл, оёмол, нэхмэл бүтээгдэхүүн, түүхий эд материал, хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүнийг борлуулах болон хуурай хими цэвэрлэгээ, оёх, сүлжих захиалгат ажил зэрэг үйлчилгээг үзүүлсэн.

Группийн албан ёсны хаяг нь Монгол Улс, Улаанбаатар хот-17062, Хан-Уул дүүрэг, 3-р хороо Говь Хувьцаат Компанийн байр болно.

Группийн удирдлага аудитлагдсан нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг 2020 оны 4-р сарын 24-нд батлан гаргасан.

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй**

**2.1 Мөрдсөн стандарт**

Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангуудыг Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс гаргасан Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС)-ын дагуу бэлтгэж, тайлагнасан болно.

**2.2 Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан бэлтгэсэн суурь**

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг зарим үндсэн хөрөнгөөс бусад зүйлсийн хувьд түүхэн өртөгт үндэслэн бэлтгэсэн. Нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогод тусгаснаар зарим үндсэн хөрөнгийг дахин үнэлсэн үнэ буюу бодит үнэ цэнээр бүртгэсэн. Түүхэн өртөг нь хөрөнгийг худалдан авах үед төлсөн эсвэл солилцсон зүйлийн бодит үнэ цэнэ байдаг.

Эдгээр нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангуудыг Компанийн бүртгэлийн валют болох төгрөгөөр илэрхийлсэн.

Бүх санхүүгийн мэдээллийг өөрөөр заагаагүй бол мянган төгрөгөөр илэрхийлсэн.

**2.2.1 Тасралтгүй байх зарчим**

2019 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Группийн богино хугацаат өр төлбөрийн дүн эргэлтийн хөрөнгийн дүнгээс 24,024,029 мянган төгрөгөөр хэтэрсэн, Групп нь Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банк (цаашид "ЕСБХ Банк" гэх)-ны зээлийн санхүүгийн зарим шалгуур үзүүлэлтүүдийг зөрчсөн тул НББОУС-1 Санхүүгийн Тайлангийн Толилуулга-ын дагуу 2019 оны 12 сарын 31-ний байдлаар 29,323,215 мянган төгрөгийн урт хугацаат зээлийг богино хугацаат зээлээр ангилсан зэргээс шалтгаалан энэхүү нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг бэлтгэх үед Группийн удирдлага ирээдүйн хөрвөх чадварын эрсдэлийг анхааралтай авч үзсэн.

Дээрх хүчин зүйлс нь Группийн тасралтгүй үйл ажиллагаагаа явуулах зарчимд материаллаг тодорхойгүй байдал оршин байгааг илэрхийлж байна. Хэдий тийм боловч, Группийн толгой компани болох Таван Богд Трейд ХХК нь Группийг 2019 оны 12-р сарын 31-нээс хойш дор хаяж 12 сарын хугацаанд тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулахад хүндрэл үүсэх үед санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэхээ мэдэгдсэн тул Группийн 2019 оны 12-р сарын 31-нээрх нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан нь тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулах зарчимд үндэслэн бэлтгэгдсэн болно.

Үүнээс гадна, Групп нь Олон Улсын Хөрөнгө Оруулалтын Банк (цаашид "ОУХОБ" гэх)-наас 7 жилийн хугацаатай, 30 сая еврогийн зээл, Монгол Улсын Хөгжлийн Банк (цаашид "МУХБ" гэх)-наас 60 тэрбум төгрөгийн зээл тус бүр авахаар ажиллаж байна. МУХБ-наас авах зээл нь Монгол улсын засгийн газрын зүгээс малчдаас ноолуур худалдан авахад зориулан ноолууран бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэгчдэд олгох хөнгөлөлттэй зээл юм.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.2.1 Тасралтгүй байх зарчим**

ОУХОБ-наас авах зээлийн тухайд Групп нь 2019 оны 8-р сарын 28-нд зээлийн нөхцөлүүдээ харилцан тохиролцсон ба дээрх зээлийн санхүүжилтүүд нь 2020 оны 4-р сард Групп-д орж ирэхээр хүлээгдэж байна. Түүнчлэн, Групп нь 2020 оны 2-р сарын 14-нд Худалдаа Хөгжлийн Банкнаас 24 сарын хугацаатай, 20 тэрбум төгрөгийн зээл авахаар зээлийн гэрээнд гарын үсэг зурсан.

Дээр дурдсаны дагуу Группийн толгой компани Таван Богд Трейд ХХК нь Группийг тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулахад хүндрэл үүсэх үед санхүүгийн дэмжлэг үзүүлэхээ мэдэгдсэн, ОУХОБ болон МУХБ зэрэг банкнуудаас санхүүжилт авах үйл явц амжилттай үргэлжилж байгаа тул Групп нь тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулахад хүндрэл үүсэхгүй гэж үзэж байна. Тиймээс Группийн 2019 оны 12-р сарын 31-нээх нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг тасралтгүй байх зарчмын дагуу зохистой бэлтгэгдсэн гэж Группийн удирдлага үзэж байна.

**2.3 Нэгтгэлийн суурь**

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан нь Компанийн болон Компанийн хяналтад байдаг охин компаниудын санхүүгийн тайлангуудаас бүрддэг. Хяналт байгаа эсэхийг дараах элементүүдээр хэмждэг:

- Санхүүжигчид үзүүлэх нөлөө;
- Санхүүжигчийн өгөөжөөс хүртэх эрх;
- Санхүүжигчийн өгөөжөөс хүртэх дүнд нөлөөлөх чадвар.

Компани санхүүжигчид хяналт тогтоож байгаа эсэхийг дээрх гурван элементүүдэд өөрчлөлт гарсан эсэхээр дахин үнэлдэг.

Компани охин компанийг хяналтдаа оруулсан өдрөөс эхлэн нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд уг охин компанийг нэгтгэх ба охин компани дах хяналтаа алдсан өдрөөс эхлэн нэгтгэхээ зогсоодог. Тусгайлан, охин компанийн тайлант жилийн орлого, зардлыг нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд тусгахдаа тухайн охин компани дахь хяналтыг олж авсан өдрөөс тухайн охин компани дахь хяналтаа алдсан өдөр хүртэлх тайлант жилийн орлого, зардлыг ашиг алдагдал болон бусад нэгтгэсэн дэлгэрэнгүй орлогын тайланд нэгтгэдэг.

Хэрэв шаардлагатай бол, Группийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлоготой нийцүүлэхийн тулд охин компанийн санхүүгийн тайланд тохируулга хийж болно.

Толгой болон охин компаниудын хооронд гарсан орлого, зардал, мөнгөн гүйлгээ болон хөрөнгө, өр төлбөр, өмчийн дансдын үлдэгдлийг нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд бүрэн устгана.

**2.3.1. Группийн охин компани дахь эзэмшлийн хувийн өөрчлөлт**

Групп нь охин компани дахь хяналтын багцаа алдсан үед олз гарзыг (i) хүлээн авсан зүйлсийн бодит үнэ цэнэ ба үлдсэн эзэмшлийн хувийн бодит үнэ цэнийн нийлбэр (ii) охин компанийн хөрөнгө (гүүдвиллийг оролцуулаад) ба өр төлбөрийн дансны үнэ ба хяналтын эрхгүй хувь оролцооны зөрүүгээр тодорхойлно.

Бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд охин компанитай холбоотой бүртгэсэн өмнөх бүх дүнг тэдгээр хөрөнгийн данснаас хасалт байдлаар бүртгэнэ (холбогдох СТОУС-д заасны дагуу ашиг алдагдал руу ангилж тайлагнах эсвэл хуримтлагдсан ашиг руу шилжүүлнэ). Өмнөх охин компанид үлдсэн аливаа хөрөнгө оруулалтын хяналтаа алдсан өдрөөрх бодит үнэ цэнийг НББОУС 9 Санхүүгийн хэрэглүүр: Хүлээн зөвшөөрөлт ба хэмжилт –ийн дагуу анхдагч хүлээн зөвшөөрөлтийн бодит үнэ цэнээр эсвэл хэрэв тохиромжтой бол хараат эсвэл хамтарсан хяналттай аж ахуйн нэгжид оруулсан хөрөнгө оруулалтын анхдагч хүлээн зөвшөөрөлтийн өртгөөр тооцно.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.4 Бизнесийн нэгдэл**

**2.4.1 Нэгдсэн хяналтад байдаг аж ахуйн нэгжүүдийн бизнесийн нэгдэл**

Нэгдсэн хяналтад байдаг аж ахуйн нэгжүүдийн хоорондох бизнесийн нэгдлийг ашиг сонирхлоо нэгтгэх аргаар бүртгэдэг. Бизнесийн нэгдлээр нэгтгэгдсэн цэвэр хөрөнгийг дансны үнээр нь хэмжсэн ба гүүдвил тооцдоггүй. Групп нь ашиг сонирхлоо нэгтгэх аргыг ашиглахдаа бизнесийн нэгдлийн өдрөөс өмнөх хугацааны санхүүгийн мэдээллийг дахин тайлагнахгүй байх бүртгэлийн бодлогыг баримталсан бөгөөд нэгтгэгдэж буй компанийн эздийн өмчийн үзүүлэлтүүдийг тусад нь бус нийт дүнгээр нь эздийн өмчийн нэг дансанд бүртгэдэг. Тиймээс бизнесийн нэгдлийн өдрөөс өмнөх хугацааны санхүүгийн мэдээллийг дахин тайлагнаагүй.

**2.5 Бараа материал**

Бараа материалыг жигнэсэн дундаж өртгийн арга, цэвэр боломжит үнэ цэнээр тооцоолсон худалдан авалт ба үйлдвэрлэлийн өртгөөр хэмжинэ. Худалдан авах зардал нь тайлант хугацаанд худалдан авалтын холбогдох нэмэлт зардлыг агуулдаг. Үйлдвэрлэлийн зардал нь шууд хамааралтай зардлууд ба бүтээгдэхүүнтэй холбоотойгоор шууд бус зардлын зарим хэсгийг багтаана. Цэвэр боломжит үнэ цэнэ нь тооцоолсон борлуулалтын үнээс холбогдох гүйцэтгэлийн зардал болон борлуулалтын зардлыг хассан дүн юм.

Бараа материалын хэрэглээний болон цэвэр боломжит үнэ цэнийг харгалзан материал, бүтээгдэхүүний хувьд хасагдуулга нөөцийг шаардлагатай үед тодорхойлно.

**2.6 Урьдчилгаа төлбөр**

Урьдчилгаа төлбөр нь мөнгөн хэлбэрээр төлөгдсөн боловч зардал нь гарч амжаагүй төлбөр эсвэл бараа материалаа хүлээн аваагүй төлбөрөөс бүрдэнэ. Урьдчилгаа төлбөрийг анх хөрөнгөөр бүртгэх ба төлөгдсөн мөнгөн дүнгээр нь хэмжинэ. Уг төлбөрийг тухайн зардал нь гарсан тохиолдолд ашиг, алдагдал руу, бараагаа хүлээн авсан тохиолдолд холбогдох хөрөнгө руу ангилдаг.

Урьдчилгаа төлбөртэй холбоотой бүтээгдэхүүний өртөг эсвэл үйлчилгээ нь нэг жилийн дотор зарлагдах бол урьдчилгаа төлбөрийг нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд эргэлтийн хөрөнгөөр ангилна. Бусад тохиолдолд эргэлтийн бус хөрөнгөөр ангилна.

Тайлант жилийн эцэст Групп урьдчилгаа төлбөрийн дансны үнэд үнийн цэнийн бууралт гарсан эсэхийг хянадаг.

**2.7 Үндсэн хөрөнгө**

Групп газрын эрхийг Группын үндсэн хөрөнгөөр бүртгэдэг ба хөрөнгийг олз эзэмшсэн бодит үнэ цэнээр анх бүртгэдэг. Групп газрын эрх эзэмших хугацаандаа Засгийн Газарт их хэмжээний бус газрын төлбөрийг жил бүр төлдөг. Газрыг элэгдүүлдэггүй ба дахин үнэлсэн дүнгээс хуримтлагдсан үнэ цэнийн бууралтыг хассан дүнгээр хэмждэг.

Үндсэн хөрөнгийг анх өртгөөр нь бүртгэнэ. Үндсэн хөрөнгийн өртөг дараах зардлуудаас бүрдэнэ. Үүнд:

- Хөнгөлөлт урамшууллын дараах худалдан авсан үнэ, гаалийн татвар болон худалдан авалттай холбоотой буцаан олгогдохгүй татвар
- Удирдлагын зорилгоор үйл ажиллагаа явуулахад бэлэн болгож түүнийг байршуулах болон шаардлагатай нөхцөлийг хангахтай холбоотой гарсан аливаа шууд зардлууд

Худалдаж авсан программ хангамж нь холбогдох тоног төхөөрөмжийн үйл ажиллагаатай салшгүй холбоотой бол тухайн тоног төхөөрөмжийн нэг хэсэг байдлаар капиталжуулна.

Тайлант үеийн эцэст газар болон барилгаас бусад үндсэн хөрөнгийг өртгөөс нь хуримтлагдсан элэгдэл болон хуримтлагдсан үнэ цэнэ бууралтыг хассан дүнгээр хэмжсэн.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.7 Үндсэн хөрөнгө (үргэлжлэл)**

Дахин үнэлсэн дүнгээр илэрхийлэгдсэн газар болон барилгыг нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд тэдгээрийн дахин үнэлсэн дүнгээр тайлагнах ба мэргэжлийн хүлээн зөвшөөрөгдсөн үнэлгээчний зах зээлийн бодит нотолгоонд үндэслэн дахин үнэлсэн өдрийн үндсэн хөрөнгийн бодит үнэ цэнээс хуримтлагдсан элэгдэл болон хуримтлагдсан үнэ цэнэ бууралтыг хассан дүнгээр хэмждэг. Дансны үнэ ба бодит үнэ цэнийн хооронд материаллаг зөрүү гаргахгүй байх үүднээс тайлагналын үеийн эцэс бүрт хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлдог.

Дахин үнэлсэн үндсэн хөрөнгийн элэгдлийг тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг. Дахин үнэлсэн хөрөнгийг худалдах эсвэл ашиглалтаас хасах үед дахин үнэлгээний санд үлдсэн нэмэгдлийг хуримтлагдсан ашиг руу шууд шилжүүлнэ.

Үндсэн хөрөнгөтэй холбоотой гарсан дараа үеийн зардал нь тухайн хөрөнгийн анх тооцсон бүтээмжийн түвшинг нэмэгдүүлэх замаар Групп-д эдийн засгийн ирээдүйн өгөөжийг авчрах магадлалтай үед зардлын дүнгээр хөрөнгийн дансны үнийг нэмэгдүүлдэг.

Бусад бүх худалдан авалтын дараа гарсан зардлуудыг гарсан тайлант үед нь зардлаар бүртгэнэ.

Газар болон дуусаагүй барилгаас бусад үндсэн хөрөнгийн өртөг эсвэл дахин үнэлсэн дүнгээс тэдгээрийн үлдэгдэл өртгийг хассан дүнг шулуун шугамын аргаар, ашиглалтын жилд нь элэгдүүлдэг. Тооцоолсон ашиглалтын жил, үлдэх өртөг болон элэгдлийг бодох аргыг тайлан гаргах өдрөөр хянаж үздэг ба тооцооллыг өөрчлөх шаардлагатай байвал нөлөөллийг нь ирэх жилүүдэд залруулдаг.

Үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жил:

Барилга байгууламж	10 - 40 жил
Тоног төхөөрөмж	10 жил
Тавилга, эд хогшил	3 - 10 жил
Тээрийн хэрэгсэл	10 жил
Түрээсийн сайжруулалт	2 - 5 жил

Үндсэн хөрөнгийг ашиглалтаас хасах үед болон тухайн хөрөнгийг үргэлжлүүлэн ашигласнаар ямар нэгэн эдийн засгийн үр өгөөж олохгүй гэж үзвэл үндсэн хөрөнгийн зүйлийг бүртгэлээс хасдаг. Үндсэн хөрөнгийн зүйлийг ашиглалтаас хассан, зарж борлуулснаас үүсэх ашиг алдагдлыг худалдан борлуулсан үнэ ба хөрөнгийн дансны үнэ хоёрын зөрүүгээр тодорхойлох ба тухайн жилийн ашиг алдагдалд тусгана.

**2.8 Биет бус хөрөнгө**

Ашиглагдах жил нь тодорхой, тусад нь худалдан авсан биет бус хөрөнгийг өртгөөс нь хуримтлагдсан элэгдэл ба үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр хэмжсэн. Биет бус хөрөнгийн хорогдлыг шулуун шугамын аргаар, биет бус хөрөнгийн ашиглалтын жилээр тооцоолсон. Тооцоолсон ашиглалтын жил болон элэгдэл бодох аргыг тайлан гаргах өдрөөр хянаж үздэг ба тооцооллыг өөрчлөх шаардлагатай байвал нөлөөллийг нь ирэх жилүүдэд залруулдаг. Ашиглагдах жил нь тодорхойгүй, тусад нь худалдан авсан биет бус хөрөнгийг өртгөөс нь үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг хассан дүнгээр хэмжсэн.

Биет бус хөрөнгийн ашиглалтын жил нь 3-аас 10 жил.

Биет бус хөрөнгийг ашиглалтаас хасах үед болон тухайн хөрөнгийг үргэлжлүүлэн ашигласнаар ямар нэгэн эдийн засгийн үр өгөөж олохгүй гэж үзвэл хөрөнгийн зүйлийг бүртгэлээс хасдаг. Биет бус хөрөнгийн зүйлийг ашиглалтаас хассан, зарж борлуулснаас үүсэх ашиг алдагдлыг худалдан борлуулсан үнэ ба хөрөнгийн дансны үнэ хоёрын зөрүүгээр тодорхойлох ба тухайн жилийн ашиг алдагдалд тусгана.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.9 Биет ба биет бус хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт**

Тайлант үеийн эцэст үндсэн хөрөнгө, ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгө, ашиглагдах жил нь тодорхой биет бус хөрөнгийн дансны үнийг үнэ цэнэ бууралтын шинж тэмдэг илэрсэн эсэхийг тодорхойлох шалгалтад хамруулдаг. Хэрэв ийм шинж тэмдэг илэрсэн бол үнэ цэнэ бууралтын алдагдал (ийм алдагдал гарсан бол)-ыг тогтоохын тулд тухайн хөрөнгийн нөхөгдөх боломжтой үнийг тодорхойлно. Үндсэн хөрөнгө, ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгө болон биет бус хөрөнгийн нөхөн төлөгдөх дүнг тусад нь тодорхойлдог. Хөрөнгийн нөхөгдөх боломжтой үнийг тухайн хөрөнгийн хувьд тооцоолох боломжгүй бол уг хөрөнгийн харьяалагдах "мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-ийн нөхөгдөх боломжтой үнийг тооцоолно. "Мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-д хуваарилах боломжийн бөгөөд тууштай суурь үзүүлэлтийг тодорхойлж чадвал аж ахуйн зориулалттай хөрөнгийг тодорхой "мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-д хуваарилах ба ийм боломжгүй бол хамгийн боломжийн бөгөөд тууштай ашиглах боломжтой суурь үзүүлэлтийг ашиглан хамгийн жижиг "мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-д хамааруулан шалгадаг.

Хөрөнгийн эсвэл "мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-ийн нөхөгдөх боломжтой үнэ гэдэг нь хөрөнгийн бодит үнээс борлуулах өртөг зардлыг хассан цэвэр дүн ба хөрөнгийг ашигласнаар олж болох өгөөж хоёрын аль ихээр нь тогтоогдоно. Ашигласнаар олж болох өгөөжийг үнэлэхдээ татварын өмнөх дискаунтын хувиар дискаунтлан тооцсон ирээдүйн мөнгөн гүйлгээний өнөөгийн үнэ цэнийг ашигладаг. Дискаунтын хувь нь мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнэ болон тухайн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэлийн одоогийн зах зээлийн үнэлэмжийг тусгасан байх ёстой. Үнэ цэнэ бууралтын шалгалтын зорилгоор дангаар нь шалгах боломжгүй хөрөнгийг цаашид ашигласнаар бусад хөрөнгө эсвэл бүлэг хөрөнгөөс ("мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж") хамааралгүйгээр дангаараа мөнгөн орлого бий болгох чадвартай хамгийн жижиг хөрөнгийн бүлэгт хамааруулан шалгадаг.

Нэгж хөрөнгө эсвэл түүний харьяалагдах "мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-ийн дансны үнэ нь нөхөгдөх боломжтой тооцоолсон үнээс их байвал үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг бүртгэж, нэгтгэсэн дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусгана. "Мөнгөн орлого үүсгэгч нэгж"-ийн хувьд тодорхойлсон үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг бүртгэхдээ эхлээд тухайн нэгжид хуваарилагдсан гүүдвилийн дансны үнийг бууруулах ба үлдсэн алдагдлын дүнгээр тухайн нэгж (бүлэг нэгж)-д багтсан бусад хөрөнгийн дансны үнийг хувь тэнцүүлэн бууруулна.

Өмнөх жилүүдэд бүртгэсэн үнэ цэнэ бууралтын алдагдал буурсан эсвэл алдагдал үгүй болсон эсэхийг илрүүлэхийн тулд үнэ цэнэ бууралтын алдагдлыг тайлангийн өдрөөр дахин хянана. Нөхөгдөх боломжтой дүнг тодорхойлоход хэрэглэсэн тооцоолол өөрчлөгдсөн бол үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг буцаана. Үнэ цэнийн бууралт бүртгээгүй байсан бол байх байсан элэгдэл хорогдлыг хассан хөрөнгийн дансны үнийг бууруулахгүй байхаар бодож үнэ цэнийн бууралтын алдагдлыг буцаана.

**2.10 Санхүүгийн хэрэгслүүд**

Групп тухайн хэрэгслийн гэрээний нэг оролцогч тал болсон үед санхүүгийн хөрөнгө эсвэл санхүүгийн өр төлбөрийг нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд тусгадаг.

Санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг анх бодит үнэ цэнээр нь бүртгэнэ. Санхүүгийн хэрэгсэл (бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг санхүүгийн хөрөнгө ба өрийн хэрэгслээс бусад)-ийг гаргах эсвэл худалдан авахтай шууд холбоотой гарсан зардлыг анх бүртгэлд тусгахдаа санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ дээр нэмж эсвэл ба өр төлбөрийн бодит үнэ цэнээс хасч бүртгэнэ. Бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг санхүүгийн хөрөнгө ба өрийн хэрэгслийг гаргах эсвэл худалдан авахтай шууд холбоотой гарсан зардлыг шууд тухайн жилийн ашиг алдагдлаар бүртгэнэ.

**2.11 Санхүүгийн хөрөнгө**

Ердийн журмаар худалдах, худалдан авах санхүүгийн хөрөнгийг бодит гүйлгээ гарсан өдрөөр нягтлан бодох бүртгэлд тусгах эсвэл бүртгэлээс хасдаг. Ердийн журмаар худалдах, худалдан авах гэдэг нь тогтоосон хугацааны дотор эсвэл тухайн зах зээл дээр тогтсон дүрэм журмаар хөрөнгийг шилжүүлэх нөхцөлөөр санхүүгийн хөрөнгийг худалдах, худалдан авахыг хэлнэ.

Санхүүгийн хөрөнгийг ангиллаас нь хамааран санхүүгийн хөрөнгийг анх бүртгэсний дараа хорогдуулсан өртгөөр эсвэл бодит үнэ цэнээр нь хэмждэг.



**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.11.1 Санхүүгийн хөрөнгийн ангилал**

Дараах нөхцөлүүдийг хангасан өрийн хэрэгслүүд нь дараа үеүдэд хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэнэ:

- Мөнгөн урсгалыг цуглуулахын тулд санхүүгийн хөрөнгийг эзэмших зорилготой бизнесийн загвараар эзэмшдэг;
- Зөвхөн үндсэн төлбөрийн төлөлт ба гэрээний нөхцөлөөр тодорхой заасан өдрөөрх төлөгдөөгүй үндсэн төлбөрийг үлдэгдэлд тооцсон хүүгийн төлбөрөөс бүрдэх төлбөрүүдийн мөнгөн урсгалыг тогтоосон хугацаанд хуваарийн дагуу хүлээн авах нөхцөлтэй байх.

Дараах нөхцөлүүдийг хангасан өрийн хэрэгслүүдийг хэмжихдээ бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлогоор тусгана (БУЦБИБО):

- Мөнгөн урсгалыг цуглуулахын тулд эсвэл арилжаалах зорилгоор санхүүгийн хөрөнгийг эзэмших зорилго бүхий бизнесийн загвараар эзэмшдэг;
- Тодорхойлон заасан өдрүүдэд зөвхөн төлөгдөөгүй үлдсэн үндсэн төлбөр ба хүү төлөлтийн мөнгөн урсгалыг хүлээн авах санхүүгийн хөрөнгийн гэрээний нөхцөлтэй байх

Бусад санхүүгийн хөрөнгийг хэмжихдээ бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тусгадаг (БУЦАА).

Дээр дурдсанаас үл хамааран, Групп санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөх үед дараах ангиллыг сонгон бүртгэж болно:

- Групп тодорхой шалгууруудыг хангасан тохиолдолд буцаах сонголтгүйгээр өмчийн хэрэглүүр дэх хөрөнгө оруулалтыг дараа үеүдэд хэмжихдээ бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогоор тусгана.
- Групп өрийн хэрэглүүрээрх хөрөнгө оруулалтыг хорогдуулсан өртөг эсвэл бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг бусад дэлгэрэнгүй орлогоор бүртгэх зарчмыг сонгосон байсан боловч бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн ашиг алдагдлаар тайлагнах нь илүү тохиромжтой, бүртгэлийн нийцгүй байдлыг арилгана гэж үзэж байвал бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг тухайн жилийн ашиг алдагдлыг тусгаж болно.

Группийн санхүүгийн хөрөнгө нь хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгөөс бүрдэж байна.

*Хорогдуулсан өртөг болон үр ашигт хүүгийн арга*

Үр ашигт хүүгийн арга гэдэг нь санхүүгийн өрийн хорогдуулсан өртгийг тооцоолон, хүүгийн орлогыг хугацааны туршид хуваарилах арга юм.

Худалдаж авсан эсвэл бий болгосон үнэ цэнийн бууралт бүхий зээл ба авлагын санхүүгийн хөрөнгөөс бусад (анхлан хүлээн зөвшөөрөхдөө үнэ цэнэ нь буурсан хөрөнгө) санхүүгийн хөрөнгийн хувьд үр ашигт хүүгийн хувь нь ирээдүйд төлөхөөр тооцоолсон бүх мөнгөн төлбөр (үр ашигт хүүгийн хувьд нөлөөлөх бүхий л төлбөр хураамж, ажил гүйлгээний зардал, хөнгөлөлт урамшууллыг багтаасан)-ийг санхүүгийн өрийн гэрээний хугацааны эцэс гэхэд анх бүртгэсэн цэвэр дансны үнэтэй тэнцүү байхаар үнэ цэнийн бууралтын нөөцийг хасахын өмнөх төлбөрийг өрийн хугацаа эсвэл шаардлагатай тохиолдолд түүнээс богино хугацаанд хуваарилахад хэрэглэдэг хүүгийн хувь юм. Худалдаж авсан эсвэл бий болгосон үнэ цэнийн бууралт бүхий зээл ба авлагын санхүүгийн хөрөнгийн хувьд гэрээний мөнгөн урсгалыг тооцоолох үед ирээдүйн нийт хугацаанд хүлээгдэж буй авлага ба зээлийн алдагдлыг оруулан тохируулсан үр ашигт хүүгийн түвшинг ашиглан өрийн хэрэглүүрийг анхлан хорогдуулан бүртгэнэ.

Санхүүгийн хөрөнгийн хорогдуулсан өртөг гэдэг нь санхүүгийн хөрөнгийг анх хүлээн зөвшөөрөх үед хэмжсэн дүнгээс үндсэн төлбөрийн эргэн төлөлтийг хасаж, анхны дүн ба дуусгавар болох үеийн дүнгийн хооронд үүссэн аливаа зөрүүг үр ашигт хүүгийн арга ашиглан тооцсон хорогдуулгыг нэмж аливаа алдагдлын нөөцийг тохируулсан дүнгээр тодорхойлогдоно. Санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнэ нь аливаа алдагдлын нөөцөөр тохируулаагүй дүн байна.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.11.1 Санхүүгийн хөрөнгийн ангилал (үргэлжлэл)**

Хүүгийн орлогыг бодит үнэ цэнээр бүртгэж, өөрчлөлтийг нь дараа үеүдэд тухайн жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлогоор тусгах эсвэл хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдэх өрийн хэрэгслийн хүүгийн орлогыг үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан бүртгэлд тусгадаг. Худалдаж авсан эсвэл бий болгосон үнэ цэнийн бууралт бүхий зээл ба авлагын санхүүгийн хөрөнгийн хувьд, дараа үед үнэ цэнэ буурсан зээл ба авлагаас бусад, санхүүгийн хөрөнгийн хувьд үр ашигт хүүгийн түвшинг ашиглан авлага ба зээлийн дансны дүнгээс хүүгийн орлогыг тооцно. Санхүүгийн хөрөнгийн анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш зээл ба авлагын үнэ цэнийн бууралт бий болсон санхүүгийн хөрөнгийн хувьд үр ашигт хүүгийн түвшинг ашиглан аливаа алдагдлын нөөцийг багтаасан цэвэр дансны дүнгээс хүүгийн орлогыг тооцно. Хэрэв дараагийн тайлагналын үеүдэд, үнэ цэнэ буурсан зээл ба авлагын санхүүгийн хэрэгслийн эрсдэл буурч, үнэ цэнийн бууралтгүй болох үед үр ашигт хүүгийн түвшинг ашиглан санхүүгийн хөрөнгийн дансны дүнгээс хүүгийн орлогыг тооцно.

Групп худалдаж авсан эсвэл бий болгосон үнэ цэнийн бууралт бүхий зээл ба авлагын санхүүгийн хөрөнгийн хувьд анх хүлээн зөвшөөрсөн гэрээний мөнгөн урсгалыг тооцоолох үед ирээдүйн нийт хугацаанд хүлээгдэж буй авлага ба зээлийн алдагдлыг оруулан тохируулсан үр ашигт хүүгийн түвшинг ашиглан хүүгийн орлогыг тооцоолон бүртгэнэ. Хэрэв дараагийн тайлагналын үеүдэд, үнэ цэнэ буурсан зээл ба авлагын санхүүгийн хэрэгслийн эрсдэл буурч, үнэ цэнийн бууралтгүй болсон тохиолдол цэвэр дансны дүнгээс тооцно. Хүүгийн орлогыг тайлант үеийн ашиг, алдагдлаар тайлагнадаг ба "санхүүгийн ба бусад орлогын хүүгийн орлого" хэсэгт ангилна.

**2.11.2 Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт**

Групп хорогдуулсан өртгөөр хэмжигдсэн өмчийн хэрэгслээрх хөрөнгө оруулалтад хүлээгдэж буй алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөн бүртгэдэг. Тухайн санхүүгийн хэрэгслийг хүлээгдэж буй алдагдлын дүн анх хүлээн зөвшөөрч бүртгэснээс хойш эрсдэлийн өөрчлөлтийг үнэлж тайлант хугацаа болгонд шинэчилнэ.

Групп дансны авлагад нийт хугацааны туршид хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцоолон бүртгэдэг. НББОУС 39-ийн дагуу үнэ цэнийн бууралттай авлагаас бусад дансны авлагын үлдэгдэл нь 400 сая төгрөгөөс давсан бөгөөд даатгагдаагүй авлагыг тусгайлан үнэлж, үлдсэн авлагын дүнг хугацаа хэтэрсэн хоногт үндэслэн багцын аргаар тооцсон. Эдгээр санхүүгийн хөрөнгийн хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцоолохдоо алдагдлын түүхэн мэдээллийг зээлдэгчдэд тусгайлан тодорхойлсон хүчин зүйлс, үндсэн үйл ажиллагаа явуулж буй зах зээлийн нөхцөл байдал, одоогийн болон ирээдүйг таамаглаж буй мэдээллийг тайлагналын өдрөөр харгалзан тохируулсан матрицыг ашиглан тооцоолж болох бөгөөд уг тооцоололд тохиромжтой гэж үзвэл мөн мөнгөний цаг хугацааны үнэ цэнийг харгалзан үзэж болно.

Нийт хугацааны туршид хүлээгдэж буй алдагдал нь санхүүгийн хэрэгслийн хүлээгдэж буй нийт хугацааны туршид гарах бүхий л боломжит дефолт үйл явдлаас үүсэх алдагдлыг илэрхийлнэ.

Групп нь анх бүртгэлд тусгаснаас хойш зээлийн эрсдэл нь нэмэгдэж, нийт хугацааны турш дах хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцохоос бусад тохиолдолд, 12 сарын хүлээгдэж буй алдагдлыг бусад бүх санхүүгийн хэрэгслийн хувьд тооцдог.

*(i) Зээл ба авлагын эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт*

Санхүүгийн хэрэгслийн зээлийн эрсдэл нь анх бүртгэлд тусгаснаас хойш мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өссөн эсэхийг үнэлэхдээ Групп анх бүртгэлд тусгасан өдрийн санхүүгийн хэрэгслээс үүссэн эрсдэлийг, тайлант өдрөөрх эрсдэлийн дүнтэй харьцуулдаг. Энэхүү үнэлгээг хийхдээ Групп үндэслэлтэй бөгөөд дэмжигдэхүйц тоон болон чанарын мэдээллийн аль алиныг нь харгалзан үзэх ба эдгээр нь түүхэн туршлага болон өндөр хүчин чармайлт, өртөг шаардахааргүйгээр олж авах боломжтой ирээдүйг таамаглаж буй мэдээллүүд байна.

Ирээдүйг таамаглаж буй мэдээлэл нь Группийн зээлдэгчийн үйл ажиллагаа эрхэлдэг салбарын ирээдүйн хэтийн төлөвийг агуулсан, эдийн засгийн шинжээчийн тайлангаас авсан мэдээлэл болон санхүүгийн шинжээч, засгийн газрын байгууллага, холбогдох судалгааны байгууллага, бусад ижил төстэй байгууллагаас гаргасан мэдээллүүд болон Группийн үндсэн үйл ажиллагаатай холбоотой эдийн засгийн бодит болон урьдчилан таамагласан янз бүрийн гадаад эх сурвалжийн мэдээллүүдийг авч үздэг.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.11.2 Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)**

Зээл ба авлагын эрсдэл нь анх хүлээн зөвшөөрснөөс хойш мэдэгдэхүйц хэмжээгээр өссөн эсэхийг үнэлэхдээ дараах мэдээллийг харгалзан үзнэ:

- Санхүүгийн хэрэгслийн гадаад (хэрэв байгаа бол) эсвэл дотоод зээл ба авлагын үнэлгээний бодит эсвэл хүлээгдэж буй мэдэгдэхүйц бууралт;
- Тухайн санхүүгийн хэрэгслийн гадаад зах зээлийн эрсдэлийн үзүүлэлтүүдийн бууралт. Үүнд: ижил төстэй хэрэглүүрийн өгөөжийн түвшин ихээхэн ялгаатай байх, зээл ба авлагын эрсдэлийг солилцох гэрээний үнэ эсвэл шаардагдах цаг хугацаа болон үргэлжлэх байдлын улмаас санхүүгийн хөрөнгийн бодит үнэ цэнэ нь хорогдуулсан өртгөөсөө бага байх зэрэг юм;
- Одоо байгаа эсвэл урьдчилан таамагласан бизнест нөлөөлж болохуйц сөрөг өөрчлөлт, зээлдэгчийн өрийг эргэн төлөх чадварыг бууруулж болзошгүй нөлөөлөх санхүүгийн эсвэл эдийн засгийн нөхцөл байдлууд;
- Зээлдэгчийн үйл ажиллагааны бодит эсвэл хүлээгдэж буй үр дүнгийн мэдэгдэхүйц бууралт;
- Зээлдэгчийн бусад санхүүгийн хэрэгслүүдийн зээлийн эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлт;
- Зээлдэгчийн хууль эрх зүй, эдийн засаг, технологийн орчинд гарч буй бодит буюу хүлээгдэж буй томоохон сөрөг өөрчлөлтүүд нь төлбөрийн үүргээ биелүүлэх чадварыг мэдэгдэхүйцээр бууруулах.

Дээрх үнэлгээний үр дүнгээс үл хамааран Групп анх бүртгэлд тусгаснаас хойш гэрээний төлбөр 30 хоногоос дээш хугацаагаар хэтэрсэн үед санхүүгийн хөрөнгийн зээл ба авлагын эрсдэл мэдэгдэхүйц хэмжээгээр нэмэгдсэн гэж үзнэ. Хэрвээ зээл ба авлагын эрсдэл мэдэгдэхүйцээр нэмэгдээгүйг илтгэх үндэслэлтэй бөгөөд дэмжигдэхүйц нотолгоо байгаа тохиолдолд эрсдэлийг мэдэгдэхүйцээр нэмэгдсэн гэж үзэхгүй байж болно.

Хэрэв санхүүгийн хэрэгсэл нь тайлант өдрөөр эрсдэлийн түвшин бага гэж тодорхойлогдсон бол дээр дурдсанаас үл хамааран Групп санхүүгийн хэрэгслийн зээл ба авлагын эрсдэл анхны хүлээн зөвшөөрөлтөөс хойш мэдэгдэхүйц өсөлт гараагүй гэж үздэг. Санхүүгийн хэрэгсэл нь дараах нөхцөлд зээл ба авлагын эрсдэл бага гэж тодорхойлогдоно:

- Санхүүгийн хэрэгсэл нь эргэн төлөгдөхгүй байх эрсдэл багатай,
- Зээлдэгч ойрын хугацаанд гэрээний мөнгөн урсгалын үүргийг биелүүлэх бүрэн чадавхтай, мөн
- Урт хугацаанд эдийн засгийн болон бизнесийн нөхцөл байдалд гарах сөрөг өөрчлөлт нь зээлдэгч гэрээний мөнгөн урсгалын үүргээ биелүүлэх чадварыг бууруулж болзошгүй боловч энэ нь заавал бууруулна гэж тооцохгүй байж болно.

Хэрэв Группийн хөрөнгө нь дэлхийн түвшинд танигдсан зээл ба авлагын үнэлгээний тодорхойлолттой нийцсэн эсвэл хөндлөнгийн үнэлгээний мэдээллийн олдоц хомс тохиолдолд, дотооддоо "хэвийн" гэж үнэлсэн санхүүгийн хөрөнгийг эрсдэл багатай гэж үзнэ. Хэвийн" гэсэн үнэлгээ нь оролцогч тал санхүүгийн хувьд өндөр чадавхтай бөгөөд өнгөрсөн хугацаанд хугацаа хэтэрсэн төлөгдөөгүй үүрэг үүсээгүй байхыг хэлнэ.

Групп зээл ба авлагын эрсдэлд мэдэгдэхүйц өсөлт гарсан эсэхийг тодорхойлоход ашигласан шалгуурууд нь зээл ба авлагын төлөгдөх хугацаа хэтрэхээс өмнө эрсдэлийн мэдэгдэхүйц өсөлтийг тодорхойлох үр ашигтай үзүүлэлтүүд гэдгийг тогтмол хянадаг ба шаардлагатай тохиолдолд өөрчилдөг.

*(ii) Дефаултын тодорхойлолт*

Групп дотоод удирдлагын зорилгоор түүхэн туршлагад үндэслэн зээл ба авлагын эрсдэлийн дараах шалгууруудын аль нэгийг нь хангасан санхүүгийн хөрөнгүүд нь нөхөгдөх боломжгүй болсон үед үүнийг дефаулт үйл явдал гэж үздэг:

- Зээлдэгч гэрээнд заасан санхүүгийн харьцаа үзүүлэлтүүдийг зөрчсөн тохиолдолд; эсвэл
- Зээлдэгчийн талаар дотооддоо боловсруулсан эсвэл гадаад эх сурвалжаас авсан мэдээлэл нь зээлдэгч бусад зээлдүүлэгчдэд болон Групп-д зээл ба авлагаа бүрэн эргүүлэн төлөх магадлал багатайг илэрхийлж буй тохиолдолд (Группийн эзэмшиж буй барьцаа хөрөнгийг харгалзан үзэхгүй).

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.11.2 Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)**

Дээрх шалгуураас үл хамааран Группийн санхүүгийн хөрөнгийн төлбөр төлөх хугацаа 90 хоногоос дээш хугацаагаар хэтэрсэн бол дефолт үйл явдал гэж үзнэ. Хэрвээ гэрээнд заасан үүргээ биелүүлэхэд нэмэлт хугацаа хэрэгтэй болсныг батлах үндэслэлтэй бөгөөд дэмжигдэхүйц мэдээлэл байгаа бол дээрх тодорхойлолтод хамаарахгүй байж болно.

*(iii) Зээл ба авлагын үнэ цэнийн бууралттай санхүүгийн хөрөнгүүд*

Нэг болон түүнээс дээш үйл явдал тухайн санхүүгийн хөрөнгөөс хүлээн авахаар тооцоолсон ирээдүйн мөнгөн урсгалд сөрөг нөлөө үзүүлж болзошгүй тохиолдолд тухайн санхүүгийн хөрөнгө нь зээл ба авлагын үнэ цэнийн бууралттай гэж үзнэ. Дараах тодорхойлолтууд нь санхүүгийн хөрөнгийн зээл ба авлагын үнэ цэнэ буурсан илэрхий нотолгоо болох юм:

- Үнэт цаас гаргагч эсвэл зээлдэгч талд томоохон хэмжээний санхүүгийн хүндрэл үүссэн;
- Гэрээний үүргээ биелүүлэхгүй байх, тухайлбал эргэн төлөлтийг төлбөрийн хугацааг хэтрүүлэх эсвэл төлөх чадамжгүй болох (дээр дурдсан (ii)- ийг харна уу);
- Зээлдэгчийн санхүүжүүлэгч нь зээлдэгчийн санхүүгийн хүндрэлтэй байдлаас үүссэн эдийн засгийн болон гэрээний шалтгааны улмаас зээлдэгчидтэй тохирсон үүрэг амлалтаа хэрэгжүүлэх боломжгүй болох;
- Зээлдэгч нь дампуурлаа зарлах эсвэл санхүүгийн хувьд дахин бүтцийн өөрчлөлт хийх магадлалтай болсон;

*(iv) Бүртгэлээс хасах*

Групп санхүүгийн хөрөнгийг зээлдэгч нь томоохон санхүүгийн хүндрэлд орсон ба зээлдэгчийн татан буугдах эсвэл дампуурах үйл явц эхэлсэн, авлага төлөгдөх хугацаа 2 жилээс дээш хугацаагаар хэтэрсэн зэрэг үйл явдлын аль нэг нь бий болсон үед буюу авлагын эргэн төлөлт хийгдэх бодит боломж байхгүй болсон үед бүртгэлээс хасна. Бүртгэлээс хасагдсан санхүүгийн хөрөнгийг Группийн бодлогын дагуу авлага цуглуулах үйл явц хийгдэж, хуулийн дагуу шаардлагатай арга хэмжээг авч болно. Бүртгэлээс хасагдсан авлага нь эргэн төлөгдсөн тохиолдолд тайлант жилийн ашиг, алдагдлын тайланд тусгана.

*(v) Хүлээгдэж буй зээл ба авлагын алдагдлыг хүлээн зөвшөөрөх, хэмжих*

Хүлээгдэж буй зээл ба авлагын алдагдал нь төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал, алдагдал үүсэх магадлал болон эрсдэлд өртөх боломжтой зээл ба авлагын дүнгийн үржвэр юм. Төлбөр төлөгдөхгүй байх магадлал болон алдагдал үүсэх магадлалын үнэлгээ нь ирээдүйг таамаглаж буй мэдээллээр залруулагдсан түүхэн мэдээлэлд үндэслэгддэг.

Тайлагналын өдрийн байдлаар дансны үнээрээ толилуулагдсан эрсдэлтэй зээл ба авлагын санхүүгийн хөрөнгийг Группийн зээлдэгчийн ирээдүйд шаардагдах санхүүжилтийн хэмжээ болон ирээдүйг таамаглаж буй мэдээллүүд ашиглан тодорхойлно.

Тайлангийн өдрөөрх эрсдэлд өртөх магадлалтай зээл ба авлага нь тухайн санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнээрээ илэрхийлэгдсэн.

Санхүүгийн хөрөнгийн хувьд хүлээгдэж буй зээл ба авлагын алдагдал нь гэрээний дагуу Группийн хүлээн авах эрх бүхий нийт мөнгөн урсгал болон Группийн хүлээн авахаар тооцоолсон бүх мөнгөн гүйлгээг үр ашигт хүүгийн аргаар дискаунтчилсан дүнгийн зөрүүгээр тооцоологддог.

Хэрэв өмнөх тайлант үед санхүүгийн хэрэгслийн алдагдлын нөөц сан нь нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээл ба авлагын алдагдлаар хэмжигдсэн хэдий ч тайлант жилийн эцэст нийт хугацаанд хүлээгдэж буй зээл ба авлагын алдагдлын шалгуурыг хангаагүй бол Групп хялбарчилсан аргачлал ашигласан хөрөнгөөс бусад санхүүгийн хөрөнгийн хувьд тайлант жилийн эцсээрх 12 сарын хүлээгдэж буй зээл ба авлагын алдагдлыг тооцоолдог.

Групп бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хэмждэг өрийн хэрэгслээрх хөрөнгө оруулалтаас бусад бүх санхүүгийн хэрэгслийн үнэ цэнийн бууралтын алдагдал болон буцаалтыг үнэ цэнийн бууралтын нөөц сангийн дансаар дамжуулан тэдгээрийн дансны үнийг залруулж, ашиг алдагдлаар бүртгэнэ.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.11.2 Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт (үргэлжлэл)**

Бодит үнэ цэнийн өөрчлөлтийг нь тухайн жилийн бусад дэлгэрэнгүй орлогоор хэмждэг өрийн хэрэгслээрх хөрөнгө оруулалтын алдагдал нь бусад дэлгэрэнгүй орлогоор бүртгэгдэж, хөрөнгө оруулалтын үнэлгээний нөөцөөр хуримтлуулан бүртгэж, тус дүнгээр санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдсан санхүүгийн хөрөнгийн дансны үнийг бууруулж тайлагнадаггүй.

**2.11.3 Санхүүгийн хөрөнгийг данснаас хасах**

Групп нь санхүүгийн хөрөнгийг дараах тохиолдолд данснаас хасна: санхүүгийн хөрөнгийн мөнгөн урсгалыг хүлээн авах эрх дуусгавар болсон эсвэл санхүүгийн хөрөнгийн мөнгөн урсгалыг хүлээн авах эрх ба хөрөнгийг эзэмшихтэй холбоотой бүх эрсдэл болон өгөөжийг бусдад шилжүүлсэн. Хэрэв Групп нь санхүүгийн хөрөнгийг шилжүүлээгүй боловч санхүүгийн хөрөнгийг эзэмшихтэй холбоотой ихэнх эрсдэл ба өгөөжийг хадгалж үлдээгүй бол уг хөрөнгөөс Групп-д үлдсэн хувь хэмжээгээр хөрөнгийг бүртгэлдээ хэвээр үлдээх ба төлбөр төлөх үүрэг байгаа бол холбогдох өрийг бүртгэнэ. Хэрэв Групп нь шилжүүлсэн хөрөнгөтэй холбоотой эрсдэл ба өгөөжийн ихэнхийг өөртөө хадгалсаар байгаа бол санхүүгийн хөрөнгийг бүртгэлээс хасахгүй ба санхүүгийн хөрөнгөөр барьцаалсан зээлийн өрийг бүртгэнэ.

Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгийг данснаас хасахдаа тухайн хөрөнгийн дансны үнэ ба хүлээн авсан дүн болон авлагын нийлбэрийн зөрүүг ашиг алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

**2.12 Санхүүгийн өрийн ба өмчийн хэрэгсэл**

**2.12.1 Өр төлбөр эсвэл өмчийн хэрэгслээр ангилах**

Өрийн болон өмчийн хэрэгслийг тэдгээрийн гэрээгээр хүлээсэн нөхцөлийн бодит байдал ба санхүүгийн өр төлбөр болон өмчийн хэрэгслийн тодорхойлолтод үндэслэн өр эсвэл өмчийн хэрэгслээр ангилдаг.

**2.12.2 Өмчийн хэрэгсэл**

Группийн бүх хөрөнгөөс өр төлбөрийг хассаны дараа үлдэх хэсгээс хувь хүртэх нөхцөл бүхий аливаа гэрээг өмчийн хэрэгсэл гэдэг. Группээс гаргаж байгаа өмчийн хэрэгслийг хүлээн авсан мөнгөнөөс санхүүгийн хэрэгслийг гаргахтай холбоотой шууд зардлыг хассан дүнгээр хэмжиж бүртгэдэг.

**2.12.3 Санхүүгийн өр төлбөр**

Бүх санхүүгийн өр төлбөрийг анх бүртгэсний дараа үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр бүртгэдэг. Группийн санхүүгийн өр төлбөр нь үр ашигт хүүгийн аргыг ашиглан хорогдуулсан өртгөөр хэмжсэн санхүүгийн хэрэгслүүдээс бүрддэг.

**2.12.3.1 Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн өр төлбөр**

Үр ашигт хүүгийн арга гэдэг нь санхүүгийн өр төлбөрийн хорогдуулсан өртгийг тооцож, холбогдох хугацааны туршид хүүгийн зардлыг хуваарилах арга юм. Үр ашигт хүүгийн хувь нь ирээдүйд төлөхөөр тооцоолсон бүх мөнгөн төлбөр (үр ашигт хүүгийн хувьд нөлөөлөх бүхий л төлбөр хураамж, ажил гүйлгээний зардал, хөнгөлөлт урамшууллыг багтаасан) -ийг санхүүгийн өр төлбөрийн хугацааны туршид эсвэл шаардлагатай тохиолдолд түүнээс богино хугацаанд хорогдуулахад хэрэглэдэг хүүгийн хувь юм.

**2.12.3.2 Санхүүгийн өр төлбөрийг данснаас хасах**

Групп нь санхүүгийн өр төлбөрийг зөвхөн гэрээний үүрэг биелэгдсэн, цуцлагдсан эсвэл гэрээний хугацаа дууссан тохиолдолд данснаас хасна. Данснаас хасч буй санхүүгийн өр төлбөрийн дансны үнэ ба төлсөн дүн болон өглөгийн нийлбэрийн зөрүүг ашиг алдагдлын тайланд хүлээн зөвшөөрнө.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.13 Орлого хүлээн зөвшөөрөлт**

СТОУС 15-ын дагуу Групп нь гэрээнд заасан гүйцэтгэлийн үүрэг хангагдсан буюу бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хяналтыг худалдан авагч талд шилжүүлсэн тохиолдолд орлогыг хүлээн зөвшөөрнө.

Гүйцэтгэлийн үүрэг гэдэг нь өөр хоорондоо ялгаатай бүтээгдэхүүн, үйлчилгээг нийлүүлэх үүргийг хэлнэ.

Дараах шалгууруудын аль нэг нь хангагдсан тохиолдолд Групп холбогдох гүйцэтгэлийн үүргийг тодорхой хугацааны туршид биелэгдэх гүйцэтгэлийн үүрэг гэж үзэж тэрхүү хугацааны туршид орлогоо хэсэгчлэн хүлээн зөвшөөрнө. Үүнд:

- Групп гүйцэтгэлийн үүргээ биелүүлсэн цаг хугацаатай зэрэгцэн, уг ажлын гүйцэтгэлээр дамжуулан худалдан авагч үр өгөөж хүртэх;
- Группийн гүйцэтгэлийн үүргийн биелэлт нь ямар нэг хөрөнгийг бий болгодог эсвэл хөрөнгийн үнэ цэнийг нэмэгдүүлдэг бөгөөд уг хөрөнгө бий болсон эсвэл үнэ цэнэ нь нэмэгдэх бүрт худалдан авагч хяналтыг өөртөө авах;
- Группийн гүйцэтгэлийн үүргийн биелэлтээр дамжин бий болж буй хөрөнгийг Групп ашиглаж үр өгөөж хүртэх боломжгүй хэдий ч гүйцэтгэлийн үүрэг хангагдах бүрт төлбөр хүлээн авах эрхтэй байх.

Бусад тохиолдолд, худалдан авагч нь өөр хоорондоо ялгаатай бүтээгдэхүүн эсвэл үйлчилгээний хяналтыг авах үед тодорхой нэг хугацаанд хангагдах гүйцэтгэлийн үүрэг гэж үзэж орлогыг хүлээн зөвшөөрнө.

Орлогыг худалдан авагчтай байгуулсан гэрээний дагуу Группийн хүлээн авах эрхтэй гэж үзэж буй төлбөрийн дүнд үндэслэн хэмжинэ. Групп нь гэрээнд заасан гүйцэтгэлийн үүрэг хангагдсан буюу тусгайлан бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хяналтыг худалдан авагч талд шилжүүлсэн тохиолдолд орлогыг хүлээн зөвшөөрнө.

Гэрээний хөрөнгө нь хөрөнгийг худалдан авагчид шилжүүлсэн боловч бүтээгдэхүүн эсвэл үйлчилгээтэй холбоотой төлбөрийг Групп хүлээн авах эрх үүсээгүй үед бий болох хөрөнгө юм. Уг гэрээний хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралтыг СТОУС 9-ийн дагуу хэмжинэ. Авлага нь тодорхой хугацааны дотор төлөгдөх, цаг хугацаанаас өөр хүчин зүйлээс хамааралгүй, төлбөр хүлээн авах эрх юм.

Гэрээний өр төлбөр нь худалдан авагчаас төлбөр хүлээн авсан боловч худалдан авагчид барааг шилжүүлэх эсвэл үйлчилгээ үзүүлэх Группийн үүргийг илэрхийлнэ.

Нэг гэрээтэй холбоотой гэрээний хөрөнгө ба гэрээний өр төлбөрийг цэвэр дүнгээр нь тайлагнана.

Группийн орлого нь дараах үндсэн эх үүсвэрээс бүрддэг:

- а) Барааны борлуулалт;
- б) Үйлчилгээний орлого;
- в) Бусад орлого.

**2.13.1 Барааны борлуулалт**

Групп нэхмэл, оёмол болон сүлжмэл ноолууран бүтээгдэхүүнийг жижиглэнгийн болон бөөний худалдан авагчдад борлуулдаг.

Бөөний худалдан авагчид хийсэн борлуулалтыг тухайн бүтээгдэхүүний хяналтыг худалдан авагчид шилжүүлсэн үед бүртгэдэг. Хяналт шилжсэн гэдэг нь бүтээгдэхүүнийг бөөний худалдан авагчид хүргэсэн, бөөний худалдан авагч нь тухайн бүтээгдэхүүний борлуулалтын суваг болон бүтээгдэхүүний үнэтэй холбоотой шийдвэр гаргах эрх худалдан авагчид бүрэн шилжсэнийг хэлнэ. Бөөний худалдан авагчтай байгуулсан гэрээнд заасан тодорхой цэгт барааг хүргүүлсэн, бараатай холбоотой бүхий л эрсдэл бөөний худалдан авагчид шилжсэн, худалдан авагч гэрээнд заасан барааг хүлээн авснаа зөвшөөрсөн зэрэг барааны өмчлөл ба эрсдэлтэй холбоотой бүх нөхцөл биелсэн үед барааг худалдан авагчид хүргэсэн гэж үзнэ.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.13 Орлого хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)**

Барааг худалдан авагчид хүргэсэн тухайн цаг үед буюу төлбөрийг хүлээн авах нь тодорхой бөгөөд төлбөрийг хүлээн авах нь зөвхөн цаг хугацааны асуудал болсон үед авлагыг бүртгэнэ.

Жижиглэн худалдааны борлуулалтын орлогыг барааны хяналтыг шилжүүлсэн үед буюу худалдан авагч дэлгүүрт барааг худалдан авсан үед бүртгэнэ. Худалдан авагч барааг худалдан авмагц гүйлгээний төлбөрийг нэхэмжилдэг.

Группийн бодлогын дагуу жижиглэнгийн худалдан авагчид худалдан авсан бараагаа 7 хоногийн дотор, бөөний худалдан авагчид гэрээгээр тохирсон хязгаарт багтаан буцаах эрхтэй. Тиймээс гэрээний өр төлбөр (буцаагдах боломжит өр төлбөр) болон буцаах эрхтэй бараагаарх хөрөнгө (эргэлтийн хөрөнгөөр тайлагнагдсан)-ийг буцаагдах боломжит дүнд үндэслэн бүртгэнэ.

Групп буцаагдах боломжит дүнг түүхэн мэдээлэл болон хуримтлуулсан туршлага дээрээ үндэслэн тооцоолдог.

Хувьсах төлбөртэй холбогдсон тодорхойгүй хүчин зүйлс нь хожим тодорхой болоход хүлээн зөвшөөрөгдсөн орлогын дүнд материаллаг нөлөөгүй бол хувьсах төлбөрийн тооцоолсон дүнг ажил гүйлгээний үнэд оруулан тооцно.

**2.13.2 Үйлчилгээний орлого**

Үйлчилгээний орлого нь холбоотой талууд болон бусад харилцагчдад үзүүлсэн оёдлын болон хуурай цэвэрлэгээний үйлчилгээтэй холбоотой.

Групп гүйцэтгэлийн үүргээ биелүүлэх үед уг гүйцэтгэлээр дамжуулан харилцагч үр өгөөж хүртэлх болон хяналтыг нэгэн зэрэг шилжүүлэн авснаар борлуулалтын орлогыг үйлчилгээ үзүүлж буй хугацааны туршид хүлээн зөвшөөрнө.

Гүйцэтгэлийн үүргийн ахиц дэвшлийг гарцын аргаар хэмжих бөгөөд тодорхой өдөр хүртэл харилцагчид шилжүүлсэн бараа, үйлчилгээний бодит үнэ цэнийг Группийн гэрээний дагуу шилжүүлэхээр амласан үлдсэн бараа, үйлчилгээнд ногдох дүнгээр орлого хүлээн зөвшөөрнө.

**2.13.3 Бусад орлого**

Бусад орлого нь түүхий эд материал болон хагас боловсруулсан бүтээгдэхүүнийг дотоодын харилцагчдад борлуулсантай холбоотой.

Бүтээгдэхүүнийг Группийн агуулахаас илгээж, бүтээгдэхүүний хяналтыг харилцагч авах үед бусад орлогыг хүлээн зөвшөөрдөг. Борлуулалтын нэхэмжлэхийн дагуу тодорхой нэг хугацаанд орлого хүлээн зөвшөөрдөг. Орлогыг Группийн харилцагчтай байгуулсан гэрээгээр авах эрхтэй хүлээгдэж буй төлбөрийг үндэслэн хэмжинэ. Групп нь гүйцэтгэлийн үүргээ биелүүлж, тухайлбал бараа бүтээгдэхүүн, үйлчилгээний хяналтыг харилцагчид шилжүүлж, ялангуяа бараа харилцагчийн тодорхой байршилд (хүргэлт) хүргэгдсэн үед бусад орлогыг хүлээн зөвшөөрнө.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.13 Орлого хүлээн зөвшөөрөлт (үргэлжлэл)**

**2.13.4 Буцаах эрхтэй бараагаарх хөрөнгө болон өр төлбөр**

*Буцаах эрхтэй бараагаарх хөрөнгө*

Буцаах эрхтэй бараагаарх хөрөнгө нь харилцагчаас буцаагдаж ирэхээр хүлээгдэж буй барааг хүлээн авах Группийн эрхийг илэрхийлнэ. Хөрөнгийг барааны өмнөх дансны үнээс буцаагдаж ирэх барааны боломжит үнийн бууралтыг багтаасан барааг буцаах үед гарах хүлээгдэж буй зардлыг хасч хэмжинэ. Групп буцаагдахаар хүлээгдэж буй барааны хөрөнгийн хэмжилтэд орох аливаа өөрчлөлт болон үнэ цэнийн аливаа нэмэлт бууралтыг байгаа эсэхийг үнэлж шинэчилдэг. Буцаалтын дүнг тооцоолохын тулд Групп хүлээгдэж буй үнэ цэнийн аргыг ашиглан багцын түвшин дэх буцаалтын тоо хэмжээг өөрийн хуримтлагдсан түүхэн туршлагад үндэслэн тодорхойлдог. Өмнөх жилүүдэд тогтмол хэмжээний барааны буцаалт хийгдэж байсан тул мэдэгдэхүйц хэмжээний орлогын буцаалт бүртгэгдэх магадлал бага байна гэж үздэг.

*Буцаах эрхтэй барааны өр төлбөр*

Буцаах эрхтэй барааны өр төлбөр нь харилцагчаас хүлээн авсан нийт төлбөр (эсвэл авлага) эсвэл төлбөрийн зарим хэсгийг буцаан олгох үүрэг хариуцлага бөгөөд Групп харилцагчид буцаан олгоно гэж хүлээгдэж буй тооцоолсон дүнгээр хэмжигдэнэ. Групп тайлант үе бүрийн эцэст буцаах эрхтэй барааны өр төлбөр (ба гүйлгээний үнийн харгалзах өөрчлөлт)-ийн тооцооллыг шинэчилдэг.

**2.14 Түрээс**

**2.14.1 Түрээсийн тодорхойлолт (СТОУС 16 Түрээс-ийг анх хэрэгжүүлэх үед)**

Хэрвээ тодорхой төлбөртэйгөө тогтсон хугацааны туршид, тодорхой хөрөнгийг ашиглаж, хянах эрх үүссэн бол тухайн гэрээг түрээсийн гэрээ эсвэл уг гэрээнд түрээсийн зүйл агуулагдсан байна гэж үзнэ.

СТОУС 16-г анх хэрэгжүүлэх үед эсвэл дараа нь бизнес нэгдэлтэй холбоотойгоор үүссэн болон өөрчилсөн гэрээнүүдийг Групп СТОУС 16-д тодорхойлсны дагуу гэрээ нь түрээсийн гэрээ эсвэл түрээсийн зүйл агуулагдсан эсэхийг гэрээг өөрчилсөн өдөр эсвэл худалдан авалтын өдрийн аль тохиромжтой өдрөөр үнэлнэ. Гэрээний нөхцөл дараа нь өөрчлөгдөөгүй бол дахин үнэлэх шаардлагагүй.

**2.14.2 Түрээслэгч - Групп (СТОУС 16 Түрээс-ийг анх хэрэгжүүлэх үед)**

*Гэрээний зүйл тус бүрийн төлбөрийн хуваарилалт*

Групп нь түрээсийн зүйл ба нэмэлтээр нэг эсвэл түүнээс дээш түрээс эсвэл түрээсийн бус зүйл агуулсан гэрээний хувьд түрээсийн зүйлийн гэрээ нэг бүрийн төлбөрийг түрээсийн ба түрээсийн бус зүйлсийн нэг бүрийн үнийн нийлбэр дээр суурилан хуваарилна.

*Богино хугацаат түрээс ба бага үнэтэй хөрөнгийн түрээс*

Групп нь гэрээний хугацаа нь 12 сар ба түүнээс бага хугацаанд түрээслэх худалдан авах нөхцөлгүй дэлгүүр болон агуулахуудын түрээсийг богино хугацаат түрээсээр хүлээн зөвшөөрнө. Бага үнэтэй хөрөнгийн түрээсийг мөн адил хүлээн зөвшөөрнө. Богино хугацаат түрээсийн төлбөр ба бага үнэтэй хөрөнгийг түрээсийг шулуун шугамын арга эсвэл бусад системчлэгдсэн аргууд дээр суурилан түрээсийн хугацаанд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.



**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.14 Түрээс (үргэлжлэл)**

*Ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгө*

Ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийн өртөгт дараах зүйлс багтана:

- Түрээсийн өр төлбөрийн анх тооцсон дүн;
- Түрээс эхэлснээс эсвэл эхлэхээс өмнө төлсөн түрээсийн төлбөрөөс түрээсээс авсан урамшууллыг хассан дүн;
- Групп-с гарсан анхдагч шууд зардлууд; болон
- Түрээсийн шаардсан нөхцөлийг бүрдүүлэх зорилгоор тодорхой хөрөнгийг буулгах, нүүлгэх, хөрөнгө байрлах газрыг сэргээх эсвэл тухайн хөрөнгийг сэргээхэд Группээс гарсан зардлын тооцоолсон дүн.

Ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийг өртгөөс нь үнэ цэнийн бууралт болон хуримтлагдсан элэгдлийг хассан дүнгээр хэмждэг ба түрээсийн өр төлбөрт хийгдсэн аливаа өөрчлөлтөөр залруулдаг.

Групп нь түрээсийн гэрээ дуусгавар болох үед тодорхой түрээсийн хөрөнгийн өмчлөлийг шилжүүлэн авах бол ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийг түрээс эхэлсэн өдрөөс эхлэн ашиглагдах хугацаа дуусгавар болох хүртэл элэгдүүлнэ. Өөрөөр заагаагүй бол, ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийн тооцоолсон ашиглагдах хугацаа ба түрээсийн хугацааны аль багаар нь шулуун шугамын аргаар элэгдүүлнэ.

Ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийг нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд тусдаа мөрөөр толилуулна.

Групп нь хөрөнгө оруулалтын зориулалттай хөрөнгө болон бараа материалын тодорхойлолтод нийцээгүй ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийг нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд тусдаа мөрөөр толилуулна.

*Буцаан авах түрээсийн барьцаа*

Төлөгдсөн буцаан авах түрээсийн барьцааг СТОУС 9 Санхүүгийн хэрэглүүр-ийн дагуу бодит үнэ цэнээр нь анх хүлээн зөвшөөрнө. Анх хүлээн зөвшөөрсөн бодит үнэ цэнийн залруулга нь нэмэлт түрээсийн төлбөр байх ба ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийн өртөгт оруулан бүртгэнэ.

*Түрээсийн өр төлбөр*

Групп нь түрээс эхэлсэн өдрөөр төлөгдөөгүй байсан түрээсийн төлбөрийн өнөөгийн үнэ цэнээр түрээсийн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө. Түрээсийн өр төлбөрийн өнөөгийн үнэ цэнийг тооцоход Групп нь түрээсийн хүүгийн түвшин тодорхойлох боломжгүй үед түрээс эхлэх өдрөөр түрээсийн гэрээний нуугдмал хүү мэдэгдэхгүй бол өсөн нэмэгдэх хүүг ашиглана.

Түрээсийн төлбөрт дараах зүйлс багтана:

- тогтмол төлбөрүүдээс (бодит тогтмол төлбөрүүд) түрээсийн урамшууллыг хассан дүн;
- гэрээ эхлэх өдрөөр үнийн индекс эсвэл ханшийг ашиглан тодорхойлогдсон үнийн индекс эсвэл ханшаас хамааралтай хувьсах түрээсийн төлбөрүүд;
- үлдэх өртгийн баталгаагаар Группээс төлөгдөх боломжтой төлбөрийн дүн;
- худалдан авах нөхцөлтэй үед худалдан авалтын боломжит үнэ;
- түрээсийн гэрээнд Групп нь түрээсийн хугацааг цуцлах эрхтэй үед түрээсийн гэрээг цуцлахад үүсэх торгууль.

Хувьсах төлбөртэй түрээсийн төлбөрийг гэрээ хэрэгжиж эхэлсэн өдрөөрх түрээсийн зах зээлийн үнээр анх хүлээн зөвшөөрнө. Үнийн индекс эсвэл ханшаас хамааралгүй хувьсах түрээсийн төлбөрийг түрээсийн өр төлбөр ба ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийн дүнд оруулахгүй ба түрээсийн төлбөр гарсан тохиолдолд эсвэл нөхцөлд зардлаар хүлээн зөвшөөрнө.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.14 Түрээс (үргэлжлэл)**

Гэрээ хэрэгжиж эхэлснээс хойш түрээсийн өр төлбөрийг хүүгийн өсөлт ба түрээсийн төлбөрийн дүнгээр тохируулна.

Дараах тохиолдолд Групп нь түрээсийн өр төлбөрийг (ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгөтэй холбоотой залруулгын хамт бүртгэж) дахин хэмжинэ:

- Түрээсийн хугацаа өөрчлөгдсөн эсвэл худалдан авах нөхцөлтэй гэрээтэй үед дахин үнэлгээ хийсэн өдрөөрх хорогдуулалтын түвшинг ашиглан хорогдуулсан түрээсийн төлбөрөөр хэмжигдэх түрээсийн өр төлбөрийг дахин үнэлж өөрчлөлт орсон;
- Анх ашигласан хорогдуулалтын түвшинг ашиглан хорогдуулсан түрээсийн төлбөрөөр хэмжигдэх түрээсийн өр төлбөрийг тодорхойлох үед гарсан баталгаат үлдэх өртөгт нөлөөлсөн түрээсийн зах зээлийн боломжит төлбөрийн түрээсийн зах зээлийн түвшин өөрчлөгдсөнөөр түрээсийн төлбөр өөрчлөгдсөн.

Түрээсийн өр төлбөрийг санхүүгийн байдлын тайланд тусад нь толилуулж, холбогдох тодруулгыг мөн тусад нь харуулна.

*Түрээсийн гэрээний өөрчлөлт*

Групп нь дараах тохиолдолд түрээсийн өөрчлөлтийг тусдаа түрээсээр бүртгэнэ:

- өөрчлөлт нь нэмэлтээр нэг болон түүнээс дээш тодорхой хөрөнгө ашиглах эрх үүсгэж, түрээсийн зүйлийг нэмэгдүүлсэн; ба
- түрээсийн үзүүлэлтүүд нь түрээсийн гэрээ тус бүр дээр тусгайлан заасан нөхцөл үүссэн үед түрээсийн зүйлийг нэмэгдүүлэхэд хэмжигдэхүйц нэг бүрийн үнээр өссөн.

Групп нь тусдаа түрээсээр бүртгэгдэхгүй түрээсийн өөрчлөлтийн хувьд өөрчлөгдсөн түрээсийн гэрээний хугацааг харгалзан өөрчлөлт орсон өдрөөрх шинэчлэгдсэн хорогдуулалтын түвшинг ашиглан шинэчлэгдсэн түрээсийн төлбөрийг хорогдуулан түрээсийн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрнө.

Групп нь түрээсийн өр төлбөр шинэчлэгдсэн тохиолдолд ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийн дүнг тохируулж бүртгэнэ. Өөрчлөгдсөн түрээсийн гэрээнд түрээсийн зүйл ба нэмэлтээр нэг эсвэл түүнээс дээш түрээс эсвэл түрээсийн бус зүйл агуулсан гэрээний хувьд түрээсийн зүйлийн гэрээ нэг бүрийн төлбөрийг түрээсийн зүйлийн холбогдох нэг бүрийн үнэ ба түрээсийн бус зүйлийн нэг бүрийн үнийн нийлбэр дээр суурилан хуваарилна.

**2.14.3 Түрээслэгч (2019 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс өмнө)**

Түрээсийн гэрээгээр эрсдэл өгөөжийг түрээслэгчид шилжүүлж байгаа бол түрээсийг санхүүгийн түрээсээр ангилна. Дээрхээс бусад бүх түрээс нь үйл ажиллагааны түрээсээр ангилагдана.

Үйл ажиллагааны түрээсийн нийт төлбөрийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын арга ашиглан зардлаар бүртгэдэг. Үйл ажиллагааны түрээстэй холбоотой болзошгүй төлбөрийг тэдгээрийг гарсан жилд зардлаар бүртгэдэг. Үйл ажиллагааны түрээсийн гэрээний дагуу урамшуулал авсан бол түүнийг өр төлбөр гэж бүртгэдэг ба түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын арга ашиглан түрээсийн өглөгийг бууруулж, зардлаар бүртгэдэг.

**2.14.4 Түрээслүүлэгч- Групп**

Үйл ажиллагааны түрээсийн орлогыг түрээсийн нийт төлбөрийг түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын арга ашиглан бүртгэдэг. Түрээсийн гэрээ байгуулах үед гарсан нэмэлт зардлуудыг түрээсийн хөрөнгө оруулалт дээр нэмж бүртгэж, түрээсийн хугацаанд шулуун шугамын аргаар хорогдуулдаг.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.15 Гадаад валютын ажил гүйлгээ**

Группийн бие даасан компани бүрийн хувьд санхүүгийн тайланг бэлтгэхдээ компанийн тайлагналын валютаас бусад валютыг (гадаад валют) ажил гүйлгээ гарсан өдрийн ханшаар хөрвүүлэн бүртгэсэн. Төгрөгөөс бусад мөнгөн тэмдэгт нь гадаад валют гэж тооцогддог ба гадаад валютаар хийгдсэн гүйлгээнүүд нь тухайн гүйлгээний өдрийн зах зээлийн ханшаар төгрөг рүү хөрвүүлэгддэг.

Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн хөрөнгө болон өр төлбөр нь тухайн нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрийн ханшаар төгрөг рүү хөрвүүлэгддэг. Энэхүү гадаад валютын хөрвүүлгийн гүйлгээнээс үүссэн ханшийн зөрүүг тухайн тайлант хугацаанд нэгтгэсэн дэлгэрэнгүй орлогын тайлангийн хэсэгт тусгадаг. Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн мөнгөн бус зүйлсийн хөрөнгө ба өр төлбөр нь тухайн гүйлгээний өдрийн зах зээлийн ханшаар хөрвүүлэгддэг.

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан бэлтгэхтэй холбоотойгоор, Группийн гадаад үйл ажиллагааны хөрөнгө болон өр төлбөрийг тайлант хугацаа бүрийн эцсийн өдрийн ханшаар Төгрөг рүү хөрвүүлсэн. Тайлант хугацааны турш дахь орлого болон зардлын зүйлсийг хөрвүүлэхдээ ажил гүйлгээ үүссэн өдрийн ханшийг ашигласан. Ханшийн зөрүүнээс үүссэн зөрүүг бусад дэлгэрэнгүй орлогын тайланд тусган эздийн өмчийн хэсэгт хуримтлуулан бүртгэнэ.

**2.16 Зардал хүлээн зөвшөөрөлт**

Зардлыг нэгтгэсэн дэлгэрэнгүй орлогын тайланд зардлын чиг үүргийн аргыг ашиглан тайлагнадаг. Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөгт борлуулсан барааны бүтээгдэхүүнтэй шууд холбоотой зардлууд багтдаг. Группийн үйл ажиллагааны зардалд ерөнхий ба удирдлагын, борлуулалт ба маркетингийн болон бусад бизнесийн үйл ажиллагааны зардлууд ордог.

**2.17 Зээлийн зардал**

Шалгуурт нийцсэн хөрөнгийн олж бэлтгэх, барьж байгуулах ба үйлдвэрлэхэд шууд холбоотой хүүгийн зардлыг тэдгээр хөрөнгийн өртөгт оруулж бүртгэдэг. Шалгуурт нийцсэн хөрөнгө гэдэг нь түүнийг зориулалтаар нь ашиглах эсвэл борлуулахад бэлэн болгоход их хэмжээний хугацаа зарцуулдаг хөрөнгийг хэлэх ба уг хөрөнгийг ашиглах ба борлуулахад бэлэн болгох хүртэлх хугацаанд хүүгийн зардлыг хөрөнгийн өртөгт оруулдаг.

Шалгуурт нийцсэн хөрөнгийг санхүүжүүлэхээр хүлээж буй зээлийг сул чөлөөтэй үед нь богино хугацаагаар хүү олох хөрөнгө оруулалтад ашигласан бол олсон хүүг капиталжуулах хүүгийн зардлыг бууруулж бүртгэнэ.

Бусад бүх зээлийн хүүг тэдгээрийг гарсан жилийн ашиг алдагдлын тайланд тусгана.

**2.18 Ажилчдын тэтгэмж**

Групп нь тайлант хугацаанд ажилчдад олгох цалингийн зардлаас төлсөн төлбөрийг хассан цэвэр дүнгээр өрийг бүртгэдэг. Түүнчлэн Групп нь ойрын хугацаанд мөнгөн шагнал олгох, ашиг хуваах хөтөлбөрийн хүрээнд төлөх дүнгээр өр бүртгэдэг. Ингэхдээ Групп нь ажилчдынхаа үзүүлсэн үйлчилгээний үр дүнд ийнхүү төлөхөөр хуулиар хүлээсэн эсвэл үүсмэл үүрэг хүлээсэн бөгөөд холбогдох өрийн дүнг найдвартайгаар тооцоолох боломжтой бол өрийн санг бүртгэдэг.

Богино хугацаат тэтгэвэр, тэтгэмжийг ажилчид үйлчилгээ үзүүлсэн үед дискаунтлагүй сууриар хэмжиж, зардлаар хүлээн зөвшөөрдөг.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.19 Нөөц**

Групп нь өнгөрсөн үйл явдлын улмаас хуулиар үүрэг хүлээсэн эсвэл үүсмэл үүрэг хариуцлага хүлээсэн бөгөөд энэхүү үүргийг барагдуулахад эдийн засгийн өгөөжийг зарцуулах өндөр магадлалтай бөгөөд үүрэг хариуцлагыг бодитоор хэмжих боломжтой бол нөөцийг нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд хүлээн зөвшөөрч бүртгэдэг.

Бүртгэлд тусгагдсан нөөцийн дүн нь үүссэн өрийг төлж барагдуулахад шаардагдах мөнгөн дүнгийн хэмжээг тайлант жилийн эцсийн байдлаар тухайн өртэй холбоотой нөхцөл байдал, эрсдэлийг харгалзан тооцоолсон удирдлагын хийж чадах хамгийн сайн тооцоололд үндэслэдэг. Одоогийн үүссэн өрийг барагдуулахад хэрэгтэй тооцоолж буй мөнгөн гүйлгээнд үндэслэн нөөцийг хэмждэг ба түүний дансны дүн нь тэдгээр мөнгөн гүйлгээний өнөөгийн үнэ цэнээр тодорхойлогддог.

Нөөцийг барагдуулахад шаардлагатай эдийн засгийн өгөөжийг бүгдийг нь эсвэл заримыг нь гуравдагч тал нөхөн төлөх магадлалтай ба хэрэв нөхөн төлөх нь тодорхой болсон бөгөөд нөхөн төлбөрийн хэмжээг найдвартай хэмжих боломжтой үед түүнийг авлага хэмээн бүртгэнэ.

Нөөцийг тайлант хугацаа бүрийн эцэст дахин хянах ба тайлант хугацааны эцэст хамгийн сайн тооцооллыг тусгаж залруулдаг. Эдийн засгийн өгөөжийг шилжүүлж өр төлбөрийг барагдуулах шаардлагагүй болсон үед нөөцийг буцаана.

**2.20 Болзошгүй өр төлбөр ба хөрөнгө**

Аж ахуйн нэгжийн бүрэн хяналтаас гадуурх нэг болон түүнээс дээш ирээдүйн үйл явдал тохиолдох, эс тохиолдохоос хамаарч үүсэх эсэх нь тодорхойлогддог тул болзошгүй өр ба болзошгүй хөрөнгийг бүртгэдэггүй. Эдийн засгийн өгөөжийг агуулсан нөөцийн гадагш урсгал гарах магадлал маш бага биш л бол бүх тохиолдолд болзошгүй өр төлбөрийг нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд нэмж тодруулна.

**2.21 Холбоотой тал**

Групп болон Группийн толгой компани болон түүнтэй холбоотой этгээдүүдийн хооронд нөөц, ажил үйлчилгээ эсвэл үүрэг хариуцлага шилжүүлэхдээ төлбөр нэхэмжилсэн эсэхээс үл хамааран тэдгээрийн хооронд хийгдсэн ажил гүйлгээг холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ гэнэ. Аливаа хувь хүн эсвэл түүний гэр бүлийн ойр дотнын гишүүнийг дараах тохиолдолд Групп-тэй холбоотой гэж үзнэ:

- Группийг шууд эсвэл хамтран хянадаг
- Группийн үйл ажиллагаанд мэдэгдэхүйц нөлөө үзүүлдэг
- Группийн болон Группийн толгой компанийн удирдах ажилтан

Хэрэв дараах нөхцөлийн аль нэг нь хангагдаж байвал тухайн аж ахуйн нэгжийг Групп-тэй холбоотой гэж үзнэ:

- Тухайн аж ахуйн нэгж болон Групп нь нэг бүлэг аж ахуйн нэгжийн бүрэлдэхүүнд багтаж байвал өөрөөр хэлбэл, толгой компани, охин компани болон нэг толгой компанид багтдаг охин компаниуд бүгд бусадтайгаа холбоотой гэсэн үг юм.
- Нэг аж ахуйн нэгж нь нөгөө аж ахуйн нэгжийн хараат эсвэл хамтарсан үйлдвэр бол эсвэл нөгөө аж ахуйн нэгжийг багтаасан бүлгийн нэг аж ахуйн нэгжийнх нь хараат эсвэл хамтарсан үйлдвэр бол
- Хоёр компани хоёулаа нэг гуравдагч этгээдийн хамтарсан хөрөнгө оруулалттай компани бол
- Нэг аж ахуйн нэгж нь гуравдагч аж ахуйн нэгжийн хамтарсан үйлдвэр ба харин нөгөө аж ахуйн нэгж нь уг гуравдагч аж ахуйн нэгжийн хараат компани бол
- Тухайн аж ахуйн нэгж нь Групп эсвэл Групп-тэй холбоотой аж ахуйн нэгжийн аль нэгнийх нь ажилчдын тэтгэвэр тэтгэмжид зориулсан ажил эрхлэлтийн дараах тэтгэмжийн төлөвлөгөө байгаа бол
- Тухайн аж ахуйн нэгж нь дээр дурдсан холбоотой талаар тодорхойлогдсон хувь хүний шууд эсвэл хамтарсан хяналтын дор байх
- Группийг шууд эсвэл хамтран хянадаг этгээд нь тухайн аж ахуйн нэгжийн үйл ажиллагаанд их хэмжээний нөлөөтэй байх, тухайн аж ахуйн нэгжийн, эсвэл түүний толгой компанийн удирдах ажилтан

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**2. Нягтлан бодох бүртгэлийн үндсэн бодлогын хураангуй (үргэлжлэл)**

**2.22 Татвар**

Орлогын татварын зардал нь тухайн жилд төлөхөөр тооцсон татвар ба хойшлогдсон татварын нийлбэрээс бүрдэнэ.

**2.22.1 Тухайн жилийн орлогын албан татвар**

Тухайн жилийн татварын өглөг нь тухайн жилийн татвар ногдуулах орлогод суурилсан байна. Татвар ногдуулах орлого нь Группийн санхүүгийн тайлангаар тодорхойлсон ашгаас зөрүүтэй байдаг нь санхүүгийн тайланд тусгагдсан орлого, зарлагын зүйлсийн татвар ногдох, татвар ногдох орлогоос хасагдах хугацаа нь татварын тайлангийн зорилгоор өөр тайлант хугацаанд үүсдэг эсвэл эдгээр нь огт татвар ногдохгүй эсвэл татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй байдагтай холбоотой. Группийн тухайн жилийн татварын өрийг тайлангийн өдрөөр хүчин төгөлдөр эсвэл хүчин төгөлдөр болох нь тодорхой татварын хувь хэмжээгээр тооцож, тодорхойлно.

**2.22.2 Хойшлогдсон татвар**

Хойшлогдсон татварыг нэгтгэсэн санхүүгийн тайлан дахь хөрөнгө, өр төлбөрийн дансны үнэ болон татвар ногдуулах орлогыг тооцоход хэрэглэсэн тэдгээрийн татварын суурь хоёрын хоорондын түр зөрүүнд тооцдог. Ерөнхийдөө бүх татвар ногдох түр зөрүүгээр хойшлогдсон татварын өрийг бүртгэдэг. Хойшлогдсон татварын хөрөнгийг бараг бүх хасагдах түр зөрүүнд тооцдог боловч ирээдүйд тэдгээр хасагдах түр зөрүүг шингээхэд хүрэлцэхүйц татвар ногдуулах ашигтай байх өндөр магадлалтай эсэхийг харгалздаг. Эдгээр хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг гүүдвил болон татварын ногдуулах орлого ба санхүүгийн ашгийн аль алинд нь нөлөөлдөггүй ажил гүйлгээ (бизнесийн нэгдлээс бусад)-ний үед бусад хөрөнгө ба өр төлбөрийг анх бүртгэхэд үүссэн түр зөрүүгээр бүртгэдэггүй.

Хойшлогдсон татварын хөрөнгийн дансны үнийг тайлант хугацааны эцэст хянаж үздэг ба уг хөрөнгийг болон хөрөнгийн зарим хэсгийг нөхөхөд хүрэлцэхүйц татвар ногдуулах ашигтай байх магадлал бага болсон бол дансны үнийг бууруулдаг. Тайлант жилийн татварын зардал нь тухайн жилийн татвар ногдох орлогод нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлангийн өдрөөр хүчин төгөлдөр эсвэл хүчин төгөлдөр болох нь тодорхой татварын хувь хэмжээг ашиглан ногдуулсан татварын өр болон өмнөх жилүүдийн татварын өртэй холбоотой залруулгаас бүрдэнэ.

Хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг уг татварыг үүсгэж байгаа хөрөнгө, өр төлбөрийг борлуулах, барагдуулах үеийн татварын хувийг ашиглан хэмжих ба тайлангийн өдрөөр хүчин төгөлдөр эсвэл хүчин төгөлдөр болох нь тодорхой татварын хувь хэмжээгээр тооцож, тодорхойлно. Хойшлогдсон татварын хөрөнгө ба өр төлбөрийг хэмжихдээ уг татварыг үүсгэж байгаа хөрөнгө, өр төлбөрийг тайлангийн өдрийн байдлаар Групп хэрхэн борлуулах, барагдуулахаар төлөвлөж байгаа ба түүнээс хамаарсан татварын нөлөөллийг тусгасан байх ёстой.

**2.22.3 Тухайн жилийн болон хойшлогдсон татвар**

Тухайн жилийн болон хойшлогдсон татварыг тайлант жилийн ашиг алдагдлаар бүртгэх ба харин тэдгээр нь дэлгэрэнгүй орлого эсвэл өмчийн хэсэгт шууд бүртгэгдсэн зүйлстэй холбоотой бол харгалзан дэлгэрэнгүй орлого эсвэл өмчийн хэсэгт бүртгэдэг. Тухайн жилийн болон хойшлогдсон татвар нь бизнесийн нэгдлийг анх бүртгэхтэй холбоотой бол татварын нөлөөллийг бизнесийн нэгдлийн бүртгэлд оруулж тусгана.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үнэлэмж ба тодорхой бус байдал дахь таамаглал, тооцооллын үндсэн эх сурвалж**

Нэгтгэсэн санхүүгийн тайланг СТОУС-д нийцүүлэн бэлтгэх үйл явц нь таамаглал тооцоолол, үнэлэмж хэрэглэхийг удирдлагаас шаарддаг ба энэхүү таамаглал, тооцоолол, үнэлэмж нь нягтлан бодох бүртгэлийн бодлогын хэрэгжилт, нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн өдрөөр тайлагнагдсан хөрөнгө, өр төлбөрийн дүн, болзошгүй хөрөнгө, өр төлбөрийн тодруулга болон тайлант үед хүлээн зөвшөөрөгдсөн орлого, зардлын дүнд тус тус нөлөөлдөг. Ирээдүйд гарах бодит үр дүн нь эдгээр тооцооллоос зөрүүтэй байж болно.

Тооцоолол, түүнийг хийхэд хэрэглэсэн таамаглал, төсөөллийг байнга хянадаг. Нягтлан бодох бүртгэлийн тооцоололд хийсэн өөрчлөлтийг өөрчлөлт хийгдсэн тайлант үе болон ирээдүйн тайлант үеүдэд тус тус тусгадаг.

**3.1 Нягтлан бодох бүртгэлийн үнэлэмж**

*3.1.1 Газрын эрхийн ашиглалтын жил ба элэгдэл*

Групп нь Монгол улсад орших газрыг 15-аас 60 жилээр түрээсэлдэг.

Монгол улсын Газрын тухай хууль нь Монгол улсын аж ахуйн нэгжүүдэд газрын эрх эзэмших эрх зүйн үндсийг тогтоосон.

Групп газрыг гэрээний дагуу олж эзэмшсэн бодит үнэ цэнээр нь анх бүртгэлд тусгадаг. Групп өнгөрсөн жилүүдэд газар ашиглах эрхийн хугацааг маш бага хэмжээний жил тутмын төлбөр төлж амжилттай сунгуулсан. Группийн удирдлага газар ашиглах эрхийн хугацааг бага хэмжээний төлбөр төлж, цаашид тодорхойгүй хугацаагаар эзэмшинэ гэдэгт итгэлтэй байна. Тиймээс нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд 2,613,998 мянган төгрөгийн (2018 онд: 2,576,718 мянган төгрөг) дансны үнэ бүхий газар нь үнэ цэнийн бууралтыг хассан, дахин үнэлсэн дүнгээр илэрхийлэгдсэн бөгөөд газрыг элэгдүүлдэггүй.

*3.1.2 Монгол улсын татварын систем*

Зах зээлийн эдийн засагт шилжих шилжилттэй холбоотойгоор Монголын Засгийн Газар бизнес болон эдийн засгийн бүтцэд өөрчлөлт шинэчлэлтийг хийсээр байна. Үүний үр дүнд бизнесийн үйл ажиллагаанд нөлөө үзүүлэх хууль журмууд ч мөн өөрчлөгдсөөр байна.

Өөр өөр эрх бүхий байгууллагууд татварын хуулийн хэрэгжилтэд хяналт шалгалт хийж төлбөр торгууль тавих хуулиар тогтоосон эрхтэй байдаг. Групп татварын хууль тогтоомжийн ойлголт дээрээ үндэслэн бүх татваруудыг үнэн зөв тодорхойлсон гэж итгэж байгаа боловч дээр дурдсан хүчин зүйлүүдээс үндэслэн Групп-д татварын эрсдэл байсаар байна.

*3.1.3 Хувьсах дүнг тооцоолох болон хязгаарлалтыг үнэлэх аргыг тодорхойлох нь*

Бараа бүтээгдэхүүн борлуулах зарим гэрээнүүдэд буцаах нөхцөл бүхий хувьсах хүчин зүйлийг агуулсан байдаг. Групп нь буцаан олгоно гэж буй таамаглаж буй дүнг тооцоход тохирох аргад үндэслэн хүлээгдэж буй үнэ цэнийн арга болон хамгийн боломжит дүнгийн аргыг ашиглан тооцоолдог.

Групп нь адил төстэй олон тооны хэрэглэгчийн гэрээнүүдийн хувьд буцаагдах эрх бүхий бараануудын хувьсах төлбөрийг тооцоолоход хүлээгдэж буй үнэ цэнийн арга нь тохиромжтой арга гэж үзсэн.

Гүйлгээний үнэ дэх хувьсах хэмжигдэхүүнийг оруулахын өмнө Групп нь хувьсах төлбөрийн дүн хязгаарлагдаж байгаа эсэхийг авч үздэг. Групп нь хувьсах зардлын тооцооллыг Группийн түүхэн туршлага, бизнесийн таамаглал, одоогийн эдийн засгийн нөхцөл байдалд тулгуурлан хязгаарлаагүй болохыг тогтоосон. Үүнээс гадна хувьсах төлбөрийн тодорхойгүй байдлыг богино хугацаанд шийдвэрлэдэг.

2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар борлуулалтын орлого нь 9,942,500 мянган төгрөгийн буцаалтыг хассаны дараа 209,748,268 мянган төгрөг (2018 онд борлуулалтын орлого нь 7,608,773 мянган төгрөгийн буцаалтыг хассаны дараа 173,439,375 мянган төгрөг) байсан.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үнэлэмж ба тодорхой бус байдал дахь таамаглал, тооцооллын үндсэн эх сурвалж (үргэлжлэл)**

**3.2 Тодорхой бус байдал дахь таамаглал, тооцооллын үндсэн эх сурвалж**

Дараах нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн их хэмжээний дүн бүхий үзүүлэлтүүдэд дараах таамаглал төсөөллийг ашиглан, нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд хүлээн зөвшөөрсөн.

*3.2.1 Удаан гүйлгээтэй бараа материалын хасагдуулгын нөөц*

Группийн удирдлага удаан гүйлгээтэй, зарагддаггүй болон эвдэрч гэмтсэн бараа материалыг тодорхой хугацаагаар хянадаг ба үнэлэмж болон тооцооллыг ашигладаг. Тооцоолол болон холбогдох төсөөллүүд нь түүхэн туршлага дээр үндэслэдэг ба бодит үр дүн нь тооцооллоос зөрүүтэй байж болно.

Группийн нягтлан бодох бүртгэлийн бодлого нь бараа материалын насжилт дээр үндэслэн өмнөх жилүүдийн туршлага, түүхэн мэдээлэлд үндэслэн тооцсон хувиар тооцдог.

Удирдлага дээрх бараа материалын үнэлгээг тодорхойлоход хэрэглэсэн төсөөлөл болон үнэлэмж зохистой буюу тохиромжтой гэдэгт итгэж байна.

2019 оны 12 сарын 31-нээрх бараа материалын дансны үнэ нь 178,135,943 мянган төгрөг (565,290 мянган төгрөгийн буцаах эрхтэй барааг оруулахгүйгээр), бараа материалын хасагдуулгын үлдэгдэл нь 1,185,343 мянган төгрөг (2018 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар бараа материалын дансны үнэ нь 142,538,944 мянган төгрөг (268,017 мянган төгрөгийн буцаах эрхтэй барааг оруулахгүйгээр), бараа материалын хасагдуулгын үлдэгдэл 856,406 мянган төгрөг) байсан.

*3.2.2 Алдагдлын нөөц сангийн тооцоолол*

Групп дансны авлагын хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцоолохдоо бусад авлагын хувьд тусгайлсан үнэлгээний аргаар ашигласнаас бусад авлагад матрицын аргыг ашигласан. Зээлдэгчдийг ижил төстэй алдагдлын хандлагаар бүлэглэсэн дотоод зээл ба авлагын зэрэглэлд суурилан хасагдуулгын хувийг тодорхойлдог. Нөөц сан тооцоолох матрицын арга нь Группийн түүхэн дефалтын түвшинд суурилдаг бөгөөд хэт их зардал болон өндөр хүчин чармайлт, өртөг шаардахааргүйгээр олж авах боломжтой ирээдүйг таамаглаж буй мэдээллүүдийг харгалзан үздэг. Тайлант үе бүрийн эцэст ажиглагдах түүхэн дефалтын түвшинг дахин үнэлэх ба ингэхдээ ирээдүйг таамаглаж буй мэдээлэлд гарсан өөрчлөлтүүдийг авч үзнэ.

2019 оны 12-р сарын 31-нээрх Группийн дансны ба бусад авлагын дансны үнэ нь 12,976,180 мянган төгрөг, авлагын нөөц сангийн үлдэгдэл 1,438,595 мянган төгрөг (2018 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар дансны ба бусад авлагын дансны үнэ нь 12,183,569 мянган төгрөг, авлагын нөөц сангийн үлдэгдэл 462,385 мянган төгрөг) байсан.

*3.2.3 Үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жил*

Тодруулга 2.7-д тайлбарласнаар, Групп үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жилийн тооцооллыг нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн өдрөөр хянадаг ба тооцооллыг өөрчлөх шаардлагатай бол залруулдаг. Тайлант жилийн эцэст үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жилийн тооцоололд өөрчлөлт гараагүй. Үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жилийг тооцоолоход үнэлэмж ашигладаг ба уг тооцоолол нь тайлант жилийн цэвэр ашигт нөлөө үзүүлэх боломжтой.

Удирдлага дээрх тооцоолсон үндсэн хөрөнгийн ашиглалтын жил уг хөрөнгийн бодитой эдийн засгийн ашиглах жил гэдэгт итгэж байна.

2019 оны 12-р сарын 31-нээрх Группийн үндсэн хөрөнгийн дансны үнэ нь 134,043,015 мянган төгрөг, (2018 оны 12-р сарын 31: 82,380,060 мянган төгрөг) байсан.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**3. Нягтлан бодох бүртгэлийн үнэлэмж ба тодорхой бус байдал дахь таамаглал, тооцооллын үндсэн эх сурвалж (үргэлжлэл)**

*3.2.4 Барилга ба газрын бодит үнэ цэнийн хэмжилт*

Газар болон барилга нь санхүүгийн тайлагналын зорилгоор бодит үнэ цэнээр хэмжигдсэн. Групп хөрөнгийн бодит үнэ цэнийг тооцоолохдоо ажиглаж болох зах зээлийн үнийн мэдээллийг ашигладаг. Идэвхтэй зах зээлийн үнэ цэнийн мэдээлэл тодорхойгүй бол Групп хараат бус мэргэжлийн үнэлгээчнээр хөрөнгийн үнэлгээг тооцоолуулдаг. Эдгээр тооцооллоос хамаарч газар болон барилгын үнэлгээ өөрчлөгдөх боломжтой.

Барилга болон газрын бодит үнэ цэнийг тооцоолоход ашигласан мэдээлэл болон үнэлгээний аргачлалын талаар тодруулга 10.2-г харна уу.



**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**4. Шинэ болон шинэчлэгдсэн Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС)**

**4.1 Тайлант жилд хэрэгжиж эхэлсэн шинэчлэгдсэн СТОУС болон шинэ тайлбарууд**

Тайлант жилд Групп нь Нягтлан Бодох Бүртгэлийн Олон Улсын Стандартын Зөвлөл (НББОУСЗ)-өөс гаргасан 2019 оны 1 сарын 1-нээс хэрэгжиж эхэлсэн СТОУС-ын өөрчлөлтүүдийг тайлант жилд хэрэгжүүлсэн.

<b>Хэрэгжиж эхэлсэн хугацаа</b>	<b>Шинэчлэгдсэн СТОУС болон өөрчлөлтүүд</b>
2019 оны 1 сарын 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• СТОУС 16 Түрээс</li> <li>• СТОУХТ 23 Орлогын албан татвар дахь тодорхойгүй байдал</li> <li>• СТОУС 9-д хийгдсэн өөрчлөлт Хасах нөхөн төлбөртэй урьдчилгаа төлбөрийн онцлог</li> <li>• НББОУС 19-д хийгдсэн өөрчлөлт Төлөвлөгөөний өөрчлөлт, цомхотгол</li> <li>• НББОУС 28-д хийгдсэн өөрчлөлт Хараат эсвэл Хамтарсан үйлдвэрийн урт хугацаан дахь сонирхол</li> <li>• СТОУС-ын 2015 - 2017 оны мөчлөгт хийгдсэн Жилийн шинэчлэлүүд</li> </ul>

Дор дурдсанаас бусад шинэчлэгдсэн СТОУС болон нэмэлт өөрчлөлтүүд нь Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайлан, дэлгэрэнгүй орлогын тайлан болон нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангийн тодруулгуудад материаллаг нөлөө үзүүлээгүй болно.

**СТОУС 16 Түрээс**

Групп нь СТОУС 16 Түрээс -ийг тайлант жилд анх удаа хэрэгжүүлсэн. НББОУС 17 Түрээс болон холбогдох тайлбаруудыг СТОУС 16 хүчингүй болгож, орлосон болно.

*Түрээсийн тодорхойлолт*

Групп нь НББОУС 17 ба СТОУХТ 4 Хэлцэл нь түрээс агуулж буй эсэхийг тодорхойлох-ийн дагуу түрээс агуулсан гэрээнүүдийг тодорхойлсон бол СТОУС 16-г хэрэгжүүлэхдээ хялбаршуулсан горимыг сонгож, өмнө нь түрээс агуулаагүй гэж тодорхойлсон гэрээнүүд дээр энэхүү стандартыг хэрэгжүүлээгүй. Иймд, Групп нь стандартыг мөрдөж эхлэх өдрөөс өмнө хугацаа нь дууссан гэрээнүүдийг дахин үнэлээгүй.

Групп нь 2019 оны 1-р сарын 1-ний өдөр хүчин төгөлдөр хэрэгжиж байсан, уг өдрөөс хойш байгуулсан эсвэл шинэчлэгдсэн гэрээнүүд нь түрээс агуулсан эсэхийг үнэлэхдээ СТОУС 16-д заасан шалгууруудын дагуу түрээсийн тодорхойлолтд нийцэж буйг шалгасан. Групп нь дэлгүүр ба агуулах түрээслэх гэрээнүүдийг тусгайлан үнэлсэн.

*Түрээслэгч*

Групп нь СТОУС 16-г буцаан мөрдөж анхлан хэрэгжүүлсэн ба 2019 оны 1-р сарын 1-ний өдрөөр уг стандартыг анх мөрдөж эхэлсэнтэй холбоотой хуримтлагдсан нөлөөллийг хүлээн зөвшөөрч бүртгэсэн.

Групп нь СТОУС 16 С8.6 хэсгийн 2-рх шилжилтийг хэрэгжүүлж 2019 оны 1-р сарын 1-ний өдрийн байдлаар түрээсийн өр төлбөр ба ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийг холбоотой түрээсийн өр төлбөрийн дүнгээр нэмж, хүлээн зөвшөөрсөн. Анхлан хэрэгжүүлсэн өдөр үүссэн аливаа зөрүүг хуримтлагдсан ашгийн эхний үлдэгдэлд хүлээн зөвшөөрч, зэрэгцүүлэгдэх мэдээллийг дахин тайлагнаагүй болно.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**4. Шинэ болон шинэчлэгдсэн Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС)  
(үргэлжлэл)**

**4.1 Тайлант жилд хэрэгжиж эхэлсэн шинэчлэгдсэн СТОУС болон шинэ тайлбарууд  
(үргэлжлэл)**

СТОУС 16-ийн шилжилтийн шаардлагын дагуу буцаан мөрдөх аргыг ашиглах үед Групп нь НББОУС 17-ийн дагуу үйл ажиллагааны түрээсээр ангилсан түрээсийг хүлээн зөвшөөрөхдөө дараах хялбаршуулсан горимыг түрээс тус бүр дээр хамааралтайг нь хэрэгжүүлсэн:

- Анх мөрдөж эхэлсэн өдрөөс хойш 12 сарын дотор түрээсийн хугацаа дуусч буй ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгө ба түрээсийн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрөхгүйгээр сонгосон;
- Анх мөрдөж эхэлсэн өдрөөр ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийг хэмжихдээ анхны шууд өртгийг оруулахгүй болсон;
- Эдийн засгийн ижил төстэй нөхцөлд ижил төстэй нэг төрлийн хөрөнгийн түрээсийн үлдсэн хугацаа нь ижил төстэй түрээсийн багцад нэг удаагийн хорогдуулалтын хувь ашигласан;
- Анх мөрдөж эхэлсэн өдрөөр Группийн түрээсийн гэрээг сунгах болон цуцлах нөхцөлтэй үед түрээсийн гэрээний хугацааг тухайн үеийн бодит байдалд үндэслэсэн.

Өмнө нь үйл ажиллагааны түрээсээр ангилагдаж байсан түрээсийн хувьд түрээсийн өр төлбөрийг хүлээн зөвшөөрөхдөө стандартыг анх мөрдөж эхэлсэн өдрөөрх холбоотой групп компаниудын зээлийн өсөн нэмэгдэх хүүг ашигласан. Түрээслэгчийн зээлийн жигнэсэн дундаж өсөн нэмэгдэх хүү нь жилийн 16.6% байсан.

Групп нь 2019 оны 1-р сарын 1-ний байдлаар 651,151 мянган төгрөгийн түрээсийн өр төлбөр ба 651,151 мянган төгрөгийн ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийг хүлээн зөвшөөрсөн.

Дараах хүснэгтэд 2018 оны 12 сарын 31-ний байдлаар үйл ажиллагааны түрээсийн төлбөр төлөх үүргийг 2019 оны 1 сарын 1-ний байдлаар түрээсийн өр төлбөрөөр хүлээн зөвшөөрсөн үеийн тохируулгыг харуулсан.

	<b>2019 оны 1 сарын 1</b>
2018 оны 12 сарын 31-нээрх үйл ажиллагааны түрээсийн төлбөр төлөх үүрэг	1,410,768
Хасах нь: Цуцлагдах сонголт нь хэрэгжих магадлалтай түрээс	328,460
Хасах нь: Бага дүнтэй түрээс	21,862
Хасах нь: Богино хугацаат болон СТОУС 16 хэрэгжиж эхэлснээс хойш 12 сарын дотор дуусах гэрээтэй түрээс	253,977
2019 оны 1 сарын 1-нээрх тооцоолсон түрээсийн нийт өр төлбөр	806,469
2019 оны 1 сарын 1-нээрх Группийн зээлийн эх үүсвэрийн өсөн нэмэгдэх хүү (жигнэсэн дундаж)	16.60%
2019 оны 1 сарын 1-нээр хүлээн зөвшөөрсөн түрээсийн өр төлбөр	<b>651,151</b>
	<b>2019 оны 1 сарын 1</b>
Хугацааны ангиллаар харуулбал:	
Богино хугацаат	200,359
Урт хугацаат	450,792
	<b>651,151</b>

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**4. Шинэ болон шинэчлэгдсэн Санхүүгийн Тайлагналын Олон Улсын Стандартууд (СТОУС)  
(үргэлжлэл)**

**4.1 Тайлант жилд хэрэгжиж эхэлсэн шинэчлэгдсэн СТОУС болон шинэ тайлбарууд  
(үргэлжлэл)**

2019 оны 1 сарын 1-ний байдлаар ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийн дансны үнэ нь дараах дүнгүүдээс бүрдсэн:

	<b>2019 оны 1 сарын 1</b>
СТОУС 16-г мөрдөж эхэлснээр үйл ажиллагааны түрээстэй холбоотой хүлээн зөвшөөрсөн ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгө	651,151
Нэмэх нь: Урьдчилж төлсөн түрээсийн төлбөрөөс ангилсан	-
2019 оны 1 сарын 1-нээрх ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгө	651,151
Ангиллаар:	
Барилга	651,151

2019 оны 1 сарын 1-нээрх бэлтгэсэн нэгтгэсэн санхүүгийн байдлын тайланд тусгагдах нөлөөллийг доорх хүснэгтэд харуулав. Өөрчлөлт ороогүй санхүүгийн байдлын тайлангийн мөрүүдийг тусгаагүй болно.

	<b>2018 оны 12-р сарын 31-нээрх тайлагнасан дүн</b>	<b>Тохируулга</b>	<b>2019 оны 1 сарын 1-нээрх СТОУС 16-ын дагуу бүртгэсэн дүн</b>
Хөрөнгө			
Ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгө	-	651,151	651,151
Өр төлбөр			
Түрээсийн өр төлбөр	-	651,151	651,151

**4.2 Батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй стандартууд**

Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайлангуудыг батлан гаргах үед батлагдсан боловч хэрэгжиж эхлээгүй байгаа стандартууд болон тайлбаруудыг дор тодруулсан болно. Эдгээр стандартууд болон өөрчлөлтүүд нь Группийн нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд нөлөө үзүүлэхээр бол Групп эдгээрийг хэрэгжиж эхэлсэн үеэс дагаж мөрдөнө.

<b>Хэрэгжих хугацаа</b>	<b>Шинэ стандартууд болон өөрчлөлтүүд</b>
2020 оны 1 сарын 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• СТОУС 3 <i>Бизнесийн тодорхойлолт</i> -д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт</li> <li>• НББОУС 1 ба НББОУС 8 <i>Материалын байдлын Тодорхойлолт</i>-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт</li> <li>• СТОУС 9, НББОУС 39 ба СТОУС 7 <i>Жишиг зээлийн хүүгийн шинэчлэл</i>-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт</li> </ul>
2021 оны 1 сарын 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• СТОУС 17 <i>Даатгалын гэрээ</i></li> </ul>
2022 оны 1 сарын 1	<ul style="list-style-type: none"> <li>• НББОУС 1 Урт болон богино хугацаат өглөгийн ангилал-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт</li> </ul>
Шийдвэрлэгдээгүй	<ul style="list-style-type: none"> <li>• СТОУС 10, НББОУС 28 <i>Хөрөнгө оруулагч ба түүний хараат компани, хамтарсан компанийн хооронд хөрөнгө худалдах эсвэл хувь оруулалт</i>-д хийгдсэн нэмэлт өөрчлөлт</li> </ul>

Дээрх шинэ болон шинэчлэгдсэн СТОУС-аас гадна 2018 онд Санхүүгийн тайлагналын үзэл баримтлалыг шинэчлэн гаргасан. Энэхүү чухал СТОУС-ын үзэл баримтлалд хамааралтай нэмэлт өөрчлөлтүүд нь 2020 оны 1 сарын 1-ний өдрөөс эхлэх тайлант жилүүдэд хэрэгжиж эхэлнэ.

Группийн гүйцэтгэх удирдлага нь эдгээр шинэ болон шинэчилсэн СТОУС-ыг нэвтрүүлэх явцад хяналт тавин ажиллаж байна. Нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд үзүүлэх нөлөөг тодорхойлж дуусаагүй байгаа боловч Групп уг нөлөөлөл нь материаллаг бус байна гэж үзэж байна.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**5. Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө**

	2019	2018
Гадаад валютын харилцах данс болон касс	9,224,760	1,656,522
Төгрөгийн харилцах данс болон касс	1,416,984	3,284,418
	<b>10,641,744</b>	<b>4,940,940</b>

Банкин дахь төгрөгийн харилцах дансанд жилийн 7.2% хүртэл, гадаад валютын харилцах дансанд жилийн 1.8%-ийн хүү боддог.

**6. Дансны ба бусад авлага**

	2019	2018
Дансны авлага	9,435,501	11,564,711
Авлагын алдагдлын нөөц сан	(1,438,595)	(462,385)
	7,996,906	11,102,326
Холбоотой талаас авах авлага (Тодруулга 30.1)	39,264	500
Бусад авлага	4,940,010	1,080,743
	<b>12,976,180</b>	<b>12,183,569</b>

**6.1 Дансны авлага**

2018 оны 1 сарын 1-нээрх дансны авлагыг үлдэгдэл 12,599,819 мянган төгрөг байна. Группийн зээлийн борлуулалтын урьдчилан батлагдсан зээлийн хязгаарт багтаан төлөгдөх хугацаа нь дунджаар 90 хоног байна. Хугацаа хэтэрсэн авлагад хүү тооцдоггүй. Аливаа шинэ харилцагчийг хүлээн зөвшөөрөхөөс өмнө Группийн удирдлага харилцагчийн зээлийн эрсдэлийн чанарыг үнэлэн зээлийн хязгаарыг харилцагч тус бүрийн хувьд тодорхойлдог.

Групп дансны авлагын алдагдлын нөөц санг бүртгэхдээ нийт хугацааны туршид хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцоолдог. Тайлагналын өдрөөр авлагын хүлээгдэж буй алдагдлыг тооцоолохдоо алдагдлын түүхэн мэдээлэл, тухайн зээлдэгчид тусгайлан хамааралтай хүчин зүйлс, үндсэн үйл ажиллагаа явуулж буй зах зээлийн орчин, одоогийн болон ирээдүйг таамаглаж буй мэдээллийг харгалзан тохируулсан нөөц сан тооцоолох матрицыг ашигладаг.

Тооцооллын арга аргачлал болон нөлөө үзүүлэхүйц таамаглалуудад тайлант жилд өөрчлөлт ороогүй болно.

Харилцагчид томоохон хэмжээний санхүүгийн хүндрэл үүссэн бөгөөд ирээдүйд нөхөн төлөгдөх үндэслэл байхгүй гэдэг нотолгоо байгаа жишээ нь татан буугдсан, дампуурлаа зарлаж үйл ажиллагаа зогсоосон эсвэл дансны авлагын төлөгдөх хугацаа 10 жил ба түүнээс дээш жилээр хэтэрсэн тохиолдсон Групп тухайн авлагыг данснаас хасдаг. Хууль сахиулах байгууллагын шийдвэрээр данснаас хассан авлага байхгүй.

Группийн худалдан авагчдын сегмент тус бүрийн зээлийн алдагдлын мэдээлэл нь Группийн түүхэн зээлийн алдагдлын мэдээллээс материаллаг зөрүүгүй учир нийт харилцагчдын хугацаа хэтрэлттэй мэдээлэлд үндэслэн тооцсон нөөцийн сан нь Группийн худалдан авагчдын сегмент тус бүрийн хувьд тодорхойлсон алдагдлын нөөцөөс хол зөрүү байхгүй гэж үзсэн.

Групп тусгайлсан үнэлгээг хийсний үндсэн дээр тухайн авлагын дүнгийн 100%-ийн алдагдлын нөөц сан байгуулсан 1,354,709 мянган төгрөг (2018 онд 460,862 мянган төгрөг)-ийн дансны авлагаас бусад бүх авлагын хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцохдоо алдагдлын түүхэн мэдээллийг өнөөгийн болон ирээдүйг таамаглаж буй мэдээллийг харгалзан үзсэн. Үүний үр дүнд, Групп хугацаа хэтрээгүй болон даатгагдаагүй авлагын хүлээгдэж буй алдагдлын нөөцийг 1% (2018 онд 0.1%) гэж тодорхойлсон. Иймээс, тайлант жилийн эцэст хүлээгдэж буй зээлийн авлагын алдагдлын нөөц сангийн үлдэгдэл 83,886 мянган төгрөг (2018 онд 1,523 мянган төгрөг) байна.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**6. Дансны ба бусад авлага (үргэлжлэл)**

**6.2 Бусад авлага**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
НӨАТ-ын авлага	4,281,750	403,838
Ажилчдаас авах авлага	157,533	118,920
Бусад авлага	500,727	557,985
	<b>4,940,010</b>	<b>1,080,743</b>

**6.3 Авлагын алдагдлын нөөц сан**

Дараах хүснэгтэд СТОУС 9-н хялбаршуулсан аргын дагуу тооцоолсон дансны авлагатай холбоотой нийт хугацааны туршид хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлын хөдөлгөөнийг харуулав.

	<b>Нийт хугацааны туршид хүлээгдэж буй зээлийн алдагдал</b>		<b>Нийт</b>
	<b>(үнэ цэнэ буураагүй)</b>	<b>(үнэ цэнэ бүүрсан)</b>	
2018 оны 1 сарын 1-нээрх үлдэгдэл	-	1,425,547	1,425,547
Тайлант жилд байгуулсан авлагын нөөц сан	1,523	-	1,523
Данснаас хассан авлага	-	(964,685)	(964,685)
<b>2018 оны 12 сарын 31-нээрх үлдэгдэл</b>	<b>1,523</b>	<b>460,862</b>	<b>462,385</b>
Тайлант жилд байгуулсан авлагын нөөц сан	82,363	896,372	978,735
Данснаас хассан авлага	-	(2,525)	(2,525)
<b>2019 оны 12 сарын 31-нээрх үлдэгдэл</b>	<b>83,886</b>	<b>1,354,709</b>	<b>1,438,595</b>

**7. Урьдчилгаа төлбөр**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Бэлтгэн нийлүүлэгчдэд төлсөн урьдчилгаа	3,074,226	3,944,070
Урьдчилж төлсөн зардал	901,037	295,303
Урьдчилж төлсөн татвар	240,134	451,308
	<b>4,215,397</b>	<b>4,690,681</b>

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**8. Бараа материал**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Түүхий эд материал	61,245,705	55,979,147
Дуусаагүй үйлдвэрлэл	16,190,487	32,442,697
Бэлэн бүтээгдэхүүн	83,294,407	40,075,657
Үйлдвэрлэлийн хангамжийн материал	17,202,349	14,207,691
Замд яваа бараа	<u>1,388,338</u>	<u>690,158</u>
	<b>179,321,286</b>	<b>143,395,350</b>
Бараа материалын хасагдуулга	<u>(1,185,343)</u>	<u>(856,406)</u>
	<b>178,135,943</b>	<b>142,538,944</b>

Түүхий эд материалд түүхий ноолуур, самнасан ноолуур болон ноолууран утас багтсан. 2019 онд бараа материалаас борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөгт 139.5 тэрбум төгрөгийг (2018 онд: 94.7 тэрбум төгрөг) бүртгэсэн.

Тайлант жилд бараа материалын өртөгт 28,344 сая төгрөг (2018 оны 12 сарын 31: 20,970 сая төгрөг)-ийн ажилчдын цалин болон түүнтэй адилтгах зардлыг бүртгэсэн.

*Бараа материалын хасагдуулгын хөдөлгөөн:*

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Хасагдуулгын эхний үлдэгдэл	856,406	736,303
Тайлант жилд байгуулсан бараа материалын хасагдуулга	553,328	120,103
Өмнө байгуулсан хасагдуулгын нөхөлт	<u>(224,391)</u>	<u>-</u>
Хасагдуулгын эцсийн үлдэгдэл	<b>1,185,343</b>	<b>856,406</b>

2019 оны 12 сарын 31-ний байдлаар нийт 144,800 сая төгрөг (2018 оны 12 сарын 31-ний байдлаар нийт 138,009 сая төгрөг) – ийн бараа материалыг банкны зээлд барьцаалсан.

**9. Буцаах эрхтэй бараагаарх хөрөнгө**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Буцаах эрхтэй бараагаарх хөрөнгө	<u>565,290</u>	<u>268,017</u>
	<b>565,290</b>	<b>268,017</b>

Буцаах эрхтэй бараагаарх хөрөнгө нь Группийн худалдан авагчдаас буцаагдах магадлалтай барааг илэрхийлнэ. Групп хүлээгдэж буй борлуулалтын буцаалтыг өмнөх жилүүдийн түүхэн мэдээлэлд үндэслэн хүлээгдэж буй үр дүнгийн аргаар тооцоолсон.

ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)

10. Үндсэн хөрөнгө

	Газар	Барилга	Тоног төхөөрөмж	Тавилга эд хогшил	Тээврийн хэрэгсэл	Дуусаагүй барилга, ашиглаж эхлээгүй хөрөнгө	Түрээсийн сайжруулалт	Нийт
<b>Өртөг эсвэл дахин үнэлэгдсэн дүн:</b>								
2018 оны 1 сарын 1	2,576,718	23,472,502	49,360,469	3,232,207	1,745,622	8,240,463	-	88,627,981
Нэмэгдсэн	-	6,455,263	15,093,244	1,179,635	316,880	8,758,691	-	31,803,713
Хасагдсан	-	-	(616,747)	(329,815)	(48,580)	-	-	(995,142)
Дахин ангилал	-	13,418,999	91,733	30,277	-	(13,541,009)	-	-
<b>2018 оны 12 сарын 31</b>	<b>2,576,718</b>	<b>43,346,764</b>	<b>63,928,699</b>	<b>4,112,304</b>	<b>2,013,922</b>	<b>3,458,145</b>	-	<b>119,436,552</b>
Нэмэгдсэн	-	972,873	1,919,319	600,604	351,938	18,237,263	-	22,081,997
Бизнесийн нэгдлээр нэмэгдсэн (Тодруулга 29)	37,280	16,948,741	21,032,338	1,922,463	399,231	15,104	622,574	40,977,731
Охин компанийн данснаас хасалт (Тодруулга 12)	-	-	-	(194,889)	-	-	-	(194,889)
Хасагдсан	-	-	(316,400)	(294,370)	(117,052)	(1,176,291)	-	(1,904,113)
Дахин ангилал	-	(2,971)	2,497,625	(151,577)	(56,000)	(2,287,077)	-	-
<b>2019 оны 12 сарын 31</b>	<b>2,613,998</b>	<b>61,265,407</b>	<b>89,061,581</b>	<b>5,994,535</b>	<b>2,592,039</b>	<b>18,247,144</b>	<b>622,574</b>	<b>180,397,278</b>
<b>Хуримтлагдсан элэгдэл:</b>								
2018 оны 1 сарын 1	-	1,805,889	28,071,080	923,731	552,506	-	-	31,353,206
Элэгдэл	-	963,243	4,664,262	602,948	186,762	-	-	6,417,215
Хасагдсан	-	-	(480,310)	(203,245)	(30,374)	-	-	(713,929)
Дахин ангилал	-	(51,254)	48,439	2,815	-	-	-	-
<b>2018 оны 12 сарын 31</b>	<b>-</b>	<b>2,717,878</b>	<b>32,303,471</b>	<b>1,326,249</b>	<b>708,894</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>37,056,492</b>
Элэгдэл	-	1,796,556	6,766,192	1,118,646	249,749	-	-	9,931,143
Охин компанийн данснаас хасалт (Тодруулга 12)	-	-	-	(90,500)	-	-	-	(90,500)
Хасагдсан	-	-	(263,735)	(211,650)	(67,487)	-	-	(542,872)
Дахин ангилал	-	(2,971)	108,792	(100,226)	(5,595)	-	-	-
<b>2019 оны 12 сарын 31</b>	<b>-</b>	<b>4,511,463</b>	<b>38,914,720</b>	<b>2,042,519</b>	<b>885,561</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>46,354,263</b>
<b>Дансны үнэ:</b>								
2018 оны 12 сарын 31	2,576,718	40,628,886	31,625,228	2,786,055	1,305,028	3,458,145	-	82,380,060
2019 оны 12 сарын 31	2,613,998	56,753,944	50,146,861	3,952,016	1,706,478	18,247,144	622,574	134,043,015

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**10. Үндсэн хөрөнгө (үргэлжлэл)**

Дуусаагүй барилга, ашиглаж эхлээгүй хөрөнгө нь Группийн барьж буй барилга болон угсарч суурилуулж дуусаагүй тоног төхөөрөмжтэй холбоотой.

**10.1 Барьцаалсан үндсэн хөрөнгө**

2019 оны 12 сарын 31-ний байдлаар нийтдээ 76,339 сая төгрөг (2018 оны 12 сарын 31: 58,984 сая төгрөг)-ийн дансны үнэтэй газар, барилга, дуусаагүй барилга ба тоног төхөөрөмжийг банкны зээлд барьцаалсан (тодруулга 17.1).

**10.2 Газар болон барилгын бодит үнэ цэнийн хэмжилт**

Группийн барилга болон газар нь хуримтлагдсан элэгдэл болон үнэ цэнийн бууралтыг хассан дахин үнэлсэн дүнгээр тусгагдсан. Группийн барилга болон газрууд нь 2015 оны 12 сарын 31, 2016 оны 12 сарын 31 болон 2017 оны 12 сарын 31-нээр Группээс хараат бус мэргэжлийн үнэлгээчний тодорхойлсон бодит үнэ цэнээр хэмжигдсэн.

Газрын бодит үнэ цэнийг ижил төрлийн хөрөнгийн зах зээлд арилжаалагдсан үнийг ашиглан зах зээлийн жишиг үнийн хандлагаар тодорхойлсон.

Групп 2019 оны 12 сарын 31-ний байдлаар дээрх хөрөнгүүдийн бодит үнэ цэнийг дахин үнэлсэн ба 2019 оны 12 сарын 31-ний байдлаарх дансны үнэд нөлөөлөхүйц материаллаг дүнтэй залруулга үүсээгүй учир НББОУС 16-н дагуу дансны үнийг тохируулаагүй болно.

Тайлант хугацааны эцсээрх Группийн барилга болон газрын бодит үнэ цэнийн мэдээлэл:

	2019		2018	
	Зэрэглэл 3	2019 оны 12 сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнэ	Зэрэглэл 3	2018 оны 12 сарын 31-нээрх бодит үнэ цэнэ
Газар	2,613,998	2,613,998	2,576,718	2,576,718
Барилга	56,753,944	56,753,944	40,628,886	40,628,886
	<b>59,367,942</b>	<b>59,367,942</b>	<b>43,205,604</b>	<b>43,205,604</b>

Газар болон барилгыг өртгөөр нь бүртгэж байсан бол газар болон барилгын дансны үнэ дараах байдалтай байна:

	2019	2018
Газар	337,280	300,000
Барилга	46,034,243	29,834,625

**10.3 Бүрэн элэгдсэн үндсэн хөрөнгө**

	2019	2018
Өртөг	<b>16,277,400</b>	<b>9,652,382</b>

**10.4 Бараа материал болон ашиг, алдагдлаар бүртгэсэн элэгдэл ба хорогдол**

Борлуулалт ба ерөнхий удирдлагын зардлаар бүртгэсэн элэгдэл ба хорогдол:

	2019	2018
Үндсэн хөрөнгийн элэгдэл	2,200,547	1,117,579
Ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийн элэгдэл	544,538	-
Биет бус хөрөнгийн хорогдол	177,652	141,663
	<b>2,922,737</b>	<b>1,259,242</b>

Тайлант жилд 7,730 сая төгрөг (2018 оны 12 сарын 31-нээр 5,299 сая төгрөг)-ийн элэгдлийн зардлыг бараа материалын өртөгт капиталжуулсан.



**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**11. Ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгө**

	Барилга	Нийт
<b>Өртөг:</b>		
2019 оны 1-р сарын 1	651,151	651,151
Нэмэгдсэн	-	-
Бизнесийн нэгдлээр нэмэгдсэн (Тодруулга 29)	2,264,426	2,264,426
2019 оны 12-р сарын 31	<b>2,915,577</b>	<b>2,915,577</b>
<b>Хуримтлагдсан элэгдэл:</b>		
2019 оны 1-р сарын 1	-	-
Элэгдэл	544,538	544,538
2019 оны 12-р сарын 31	<b>544,538</b>	<b>544,538</b>
<b>Дансны үнэ:</b>		
<b>2019 оны 12 сарын 31</b>	<b>2,371,039</b>	<b>2,371,039</b>

Групп нь дэлгүүр болон агуулахын талбайг түрээсэлдэг. Дундаж түрээсийн хугацаа 3.8 жил ба түрээсийн хөрөнгийг түрээсийн хугацааны эцэст худалдан авах сонголт түрээсийн гэрээнд тусгагдаагүй.

Зээлийн өр төлбөрийн төлөлтийн анализыг Тодруулга 16-с харна уу.

**11.1 Орлого, үр дүнгийн тайланд тусгагдсан дүнгүүд**

	2019	2018
Ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгийн элэгдэл	544,538	-
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүгийн зардал	299,629	-
Богино хугацаат болон СТОУС 16 хэрэгжиж эхэлснээс хойш 12 сарын дотор дуусах гэрээтэй түрээсийн зардал	630,441	-
Бага үнийн дүнтэй түрээсийн зардал (СТОУС 16 хэрэгжиж эхэлснээс хойш 12 сарын дотор дуусах гэрээтэй бага үнийн дүнтэй түрээсийн зардал)	21,862	-
Түрээсийн өр төлбөрт орлоогүй түрээсийн хувьсах зардал	184,318	-

Тайлант жилд 1,567,059 мянган төгрөгийн түрээсийн төлбөр төлсөн бөгөөд уг дүнд бага үнийн дүнтэй, богино хугацаатай болон хувьсах хүүтэй боловч түрээсийн өр төлбөрөөр бүртгэгдээгүй түрээсийн зардлууд багтсан.

Групп нь СТОУС 16-ын дагуу түрээсээр хүлээн зөвшөөрч бүртгэсэн 4 гэрээтэй бөгөөд эдгээр түрээсийн гэрээнүүд нь цуцлах сонголтыг агуулсан. Тайлант жилд СТОУС 16-ын дагуу түрээсээр хүлээн зөвшөөрч бүртгэсэн түрээсийн гэрээнүүдээс цуцлагдсан түрээс байхгүй.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**12. Охин компани дахь хөрөнгө оруулалт**

Охин компанийн нэр	Үндсэн үйл ажиллагаа	Үйл ажиллагаа явуулж буй улс	Группийн эзэмшлийн хувь	
			2019	2018
Говь Кашмер Европ	Гадаад худалдаа	Герман	100%	100%
Говь Кашмер (Өвөр Монгол)	Гадаад худалдаа	Хятад	100%	100%
Говь Кашмер Эс Фи Ар Эл (i)	Гадаад худалдаа	Бельги	-	100%
Гоёо ХХК (ii)	Гадаад худалдаа	Монгол	100%	-
Говь Кашмер Америк (iii)	Гадаад худалдаа	Америк	100%	-

(i) 2019 оны 1 сард Говь ХК нь бүрэн эзэмшлийн охин компани болох Говь Кашмер Эс Фи Ар Эл-ийг данснаас хассан.

Тодруулга 27-д дурдсаны дагуу охин компани данснаас хасахтай холбоотой охин компанийн цэвэр хөрөнгийн дансны үнэ ба хөрөнгө оруулалтыг данснаас хассанаас хүлээн авах дүнгийн зөрүү болох 554,407 мянган төгрөгийг олзоор бүртгэсэн.

(ii) 2019 оны 5 сард Говь ХК нь Гоёо ХХК-ийн бүх хувьцааг өөрийн толгой компани болох Таван Богд Трейд ХХК-иас худалдан авсан (Тодруулга 29).

(iii) 2019 оны 8 сард Говь ХК нь өөрийн бүрэн эзэмшлийн охин компани болох Говь Кашмер Америк-ийг АНУ-д үүсгэн байгуулсан. Тухайн компани нь зөвхөн Говь ХК-иас бэлэн бүтээгдэхүүн худалдан авч, худалдан борлуулах үйл ажиллагаа явуулдаг.

**13. Бусад эргэлтийн бус хөрөнгө**

	2019	2018
Биет бус хөрөнгө	357,812	235,903
Түрээсийн барьцаа	216,515	119,794
	<b>574,327</b>	<b>355,697</b>

**13.1 Биет бус хөрөнгө**

	2019	2018
<b>Дансны үнэ</b>		
1 сарын 1	235,903	280,115
Худалдан авалт	192,584	105,736
Бизнесийн нэгдлээр нэмэгдсэн (Тодруулга 29)	107,764	-
Данснаас хассан	-	(8,285)
Охин компанийн данснаас хасалт	(787)	-
Тухайн жилийн хорогдол	(177,652)	(141,663)
<b>12 сарын 31-нээрх цэвэр дүн</b>	<b>357,812</b>	<b>235,903</b>

Биет бус хөрөнгө нь 307,529 мянган төгрөгийн программ хангамж (2018 оны 12 сарын 31: 172,014 мянган төгрөг) болон 50,283 мянган төгрөгийн барааны тэмдэгт (2018 оны 12 сарын 31: 63,889 мянган төгрөг)-ээс бүрдэж байна.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**14. Дансны ба бусад өглөг**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Дансны өглөг	9,025,958	1,353,375
Холбоотой талд өгөх өглөг (Тодруулга 30.1)	24,641,697	-
Цалингийн өглөг	1,448,398	1,465,517
Бусад татварын өглөг (орлогын татварын өглөг ороогүй)	1,916,588	938,445
Ногдол ашгийн өглөг (Тодруулга 20)	167,496	168,325
Бусад өглөг	603,822	815,390
	<b>37,803,959</b>	<b>4,741,052</b>

Дансны өглөг нь голчлон гадаадын болон дотоодын бэлтгэн нийлүүлэгчдэд өгөх өглөгөөс бүрдэх ба Групп нь бүх өглөг гэрээний нөхцөлийн дагуу төлөгдсөнийг баталгаажуулах санхүүгийн эрсдэлийн удирдлагын бодлоготой.

**14.1 Гэрээний өр төлбөр**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Харилцагчаас авсан урьдчилгаа	2,153,354	1,037,239
	<b>2,153,354</b>	<b>1,037,239</b>

2019 оны 12 сарын 31-нээрх гэрээний өр төлбөр 2020 онд борлуулалтын орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөж бүртгэгдэнэ. 2018 оны 1 сарын 1 болон 2018 оны 12 сарын 31-нээрх гэрээний өр төлбөр нь харгалзан 1,638,481 мянган төгрөг болон 1,037,239 мянган төгрөг байсан бөгөөд харгалзан 2018 болон 2019 онд борлуулалтын орлогоор хүлээн зөвшөөрөгдөж бүртгэгдсэн.

**15. Буцаах эрхтэй барааны өр төлбөр**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Буцаах эрхтэй барааны өр төлбөр		
Борлуулалтын буцаалтаас үүссэн	913,198	466,329
	<b>913,198</b>	<b>466,329</b>

Буцаах эрхтэй барааны өр төлбөр нь борлуулалтын гэрээний дагуу харилцагчдын худалдан авсан барааг буцаах эрхтэй холбоотой. Борлуулалтын орлогын хүлээн зөвшөөрөх үед буцаах эрхтэй барааны өр төлбөр болон хүлээгдэж буй борлуулалтын буцаалтыг тооцоолон бүртгэдэг. Групп хүлээгдэж буй борлуулалтын буцаалтыг өмнөх жилүүдийн түүхэн мэдээлэлд үндэслэн хүлээгдэж буй үр дүнгийн аргаар тооцоолсон.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**16. Түрээсийн өр төлбөр**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
<b>Төлөгдөх хугацаагаар ангилбал:</b>		
1 жилийн дотор	1,045,285	-
1-ээс дээш 2-оос доош жил	982,794	-
2-оос дээш 5-аас доош жил	1,274,078	-
5-аас дээш жил	-	-
	<b>3,302,157</b>	-
Хасах: Хойшлуулсан хүү	(749,759)	-
	<b>2,552,398</b>	-
	<b>2019</b>	<b>2018</b>
<b>Хугацааны ангиллаар харуулбал:</b>		
Богино	686,742	-
Урт	1,865,656	-
	<b>2,552,398</b>	-

Групп нь түрээсийн өр төлбөртэй холбоотой үлэмж хэмжээний хөрвөх чадварын эрсдэл хүлээдэггүй.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**17. Зээл**

	2019	2018
Богино хугацаат зээл	189,267,962	113,722,628
Урт хугацаат зээл	32,560,000	6,000,000
	<b>221,827,962</b>	<b>119,722,628</b>

Зээлийн нөхцөл, төрлөөр:

	2019		2018	
	Богино хугацаат зээл	Урт хугацаат зээл	Богино хугацаат зээл	Урт хугацаат зээл
<b>Барьцаат зээл:</b>				
Голомт Банк (i)	88,424,400	-	6,343,008	-
Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банк ("ЕСБХБ") (ii)	37,275,273	-	42,286,720	-
Хаан банк (iii)	27,730,000	-	-	-
Монгол Улсын Хөгжлийн Банк (iv)	14,300,000	28,600,000	53,143,360	-
Хас Банк (v)	12,100,000	-	-	-
Худалдаа Хөгжлийн Банк (vi)	6,412,943	3,960,000	9,640,000	6,000,000
Хүүгийн өглөг	3,025,346	-	2,309,540	-
<b>Нийт зээл</b>	<b>189,267,962</b>	<b>32,560,000</b>	<b>113,722,628</b>	<b>6,000,000</b>

Группийн зээлийн үр ашигт хүүгийн түвшин (зээлийн гэрээний хүүтэй тэнцүү) нь дараах байдалтай байна:

	2019	2018
<b>Үр ашигт хүүгийн хувь:</b>		
Тогтмол хүү	14.5%	9.87%
Хувьсах хүү	7.79%	8.51%

**17.1 Зээлийн гэрээний хураангуй**

(i) 2019 болон 2018 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Голомт Банкнаас дараах зээлүүд авсан:

- Групп 2018 оны 3 сарын 19-нд 90 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх төгрөг болон ам.долларын зээлийн шугамыг Голомт банкнаас 2 жилийн хугацаатайгаар, ам.долларын зээлийг 8 хувь, төгрөгийн зээлийг 16.8 хувийн хүүтэйгээр авсан. 2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар 88.4 тэрбум төгрөгийн зээлийн эрхийг ашигласан байна. 2019 оны 5-р сард төгрөгийн зээлийн хүү 16.8 хувиас 16.2 хувь болж өөрчлөгдсөн. Уг зээлийн гэрээний дагуу Групп нь зээлийн төлбөрөө хугацаанаас нь өмнө эсвэл зээлийн гэрээнд заагдсан хугацаанд төлж барагдуулж болно. Уг зээлд Группийн тоног төхөөрөмж, бараа материал болон эргэлтийн хөрөнгийг барьцаалсан. Дор дурдсан Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банкнаас авсан зээлийн гэрээнд тусгагдсан зарим санхүүгийн харьцаа үзүүлэлтүүд зөрчигдсөний улмаас Групп урт хугацаат зээлийг богино хугацаат зээлээр ангилсан нь Голомт Банкны зээлийн гэрээний харьцаа үзүүлэлт зөрчигдөхөд мөн нөлөөлсөн. Зээлийн харьцаа үзүүлэлтийг хангаагүйтэй холбоотойгоор Групп 2020 оны 3-р сарын 16-нд зээлийн харьцаа шалгуурын үүргээс чөлөөлөх бичгийг Голомт банкнаас авсан. Зээлийн гэрээний дагуу энэхүү зээл нь 2020 оны 3-р сард төлөгдөж дуусах учир 2019 оны 12-р сарын 31-нээрх богино хугацаат зээлээр ангилагдсан байсан.
- Групп 2017 оны 1-р сар болон 2017 оны 3-р сард тус тус 725,968 евро (1,926,546 мянган төгрөг) болон 1,320,000 еврогийн (3,825,188 мянган төгрөг)-ийн зээлүүдийг жилийн 8.2 хувь болон 7.8 хувийн хүүтэйгээр тус тус авсан. Эдгээр зээлүүдийг зээлийн гэрээний дагуу 2018 оны 1-р сар болон 2018 оны 2-р сард тус тус бүрэн төлж дуусгасан. Уг зээлд Группийн барилга болон газрыг барьцаалсан байсан.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**17. Зээл (үргэлжлэл)**

**17.1 Зээлийн гэрээний хураангуй (үргэлжлэл)**

- (ii) 2019 болон 2018 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Европын Сэргээн Босголт Хөгжлийн Банк (цаашид "ЕСБХ Банк")-наас дараах зээлүүд авсан:
- Групп 2017 оны 9-р сард 6 сая ам.доллар, 2018 оны 2-р сард 4 сая ам.доллар 2018 оны 7-р сард 6 сая ам.доллар буюу нийтдээ 16 сая ам.долларын зээлийг ЕСБХ Банкнаас төлбөрийн чадвар болон ажлын капиталаа нэмэгдүүлэхээр авсан ба уг зээл нь жилийн 5.3-аас 6 хувийн суурь хүү нэмэх нь 6 сарын LIBOR хүүтэй. Уг зээлийн 2.9 сая ам.долларыг 2020 онд, 10.7 сая ам.долларыг 2021-2024 онуудад тус тус төлнө. Уг зээлд Группийн барилга, үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж болон бараа материалыг барьцаалсан. 2019 болон 2018 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Групп зээлийн гэрээнд тусгагдсан зарим санхүүгийн харьцааны шалгууруудыг хангаагүй тул 29,323,215 мянган төгрөгийн урт хугацаат зээлийг богино хугацаат зээлээр ангилсан. Групп ЕСБХ Банкнаас зээлийн харьцаа шалгуурын үүргээс чөлөөлөх бичгийг 2018 оны хувьд авсан ба 2019 оны хувьд уг бичгийг аваагүй.
- (iii) 2019 болон 2018 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Хаан Банкнаас дараах зээлүүд авсан:
- Гоёо ХХК нь 2017 оны 5-р сард эргэлтийн хөрөнгийн зориулалттай 50.7 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх төгрөг болон ам.долларын зээлийн шугамыг 36 сарын хугацаатайгаар, ам.долларын зээлийг 11 хувь, төгрөгийн зээлийг 16.8 хувийн хүүтэйгээр Хаан банкнаас авсан. 2018 оны 9 дүгээр сарын 26-нд ам.долларын зээлийн хүүг жилийн 7.2 хувь, төгрөгийн зээлийн хүүг жилийн 15 хувь болгож өөрчилсөн. 2019 оны 11-р сард зээлийн шугамын хэмжээг 58 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх төгрөг болон ам.доллар болгож өөрчилсөн. 2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар 27.7 тэрбум төгрөгтэй тэнцэх зээлийн эрхийг ашигласан ба уг зээлийн гэрээний дагуу Групп нь зээлийн төлбөрөө хугацаанаас нь өмнө эсвэл зээлийн гэрээнд заагдсан хугацаанд 2020 оны 5-р сард төлж барагдуулж болно. Тус зээлд Группийн эргэлтийн хөрөнгийг барьцаалсан.
- (iv) 2019 болон 2018 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Монгол Улсын Хөгжлийн Банкнаас дараах зээлүүд авсан:
- Групп нь 2019 оны 6-р сард эргэлтийн хөрөнгөө нэмэгдүүлэх зорилгоор 42.9 тэрбум төгрөгийн зээлийг жилийн 12 хувийн хүүтэй 24 сарын хугацаатай авсан. Зээл нь 2021 оны 6-р сард бүрэн төлөгдөж дуусна. Уг зээлд Группийн барилга, газар, бараа материал болон авлагыг барьцаалсан.
  - Групп нь 2018 оны 5-р сард эргэлтийн хөрөнгөө нэмэгдүүлэх зорилгоор 48 тэрбум төгрөгийн зээлийг жилийн 12 хувийн хүүтэй, 18 сарын хугацаатайгаа авсан. Уг зээл нь 2019 оны 12-р сард төлөгдөж дууссан. Уг зээлд Группийн барилга, газар болон бараа материалыг барьцаалсан байсан.
  - Гоёо ХХК 2018 оны 5-р сард эргэлтийн хөрөнгөө нэмэгдүүлэх зорилгоор 30.36 тэрбум төгрөгийн зээлийг жилийн 12 хувийн хүүтэй, 19 сарын хугацаатай авсан. Уг зээл нь 2019 оны 11-р сард төлөгдөж дууссан. Уг зээлд Группийн барилга, газар, тоног төхөөрөмж болон бараа материалыг барьцаалсан байсан.
  - Групп 2017 оны 7-р сард 8 сая ам.долларын зээлийг 11.3 сарын хугацаатайгаар жилийн 8 хувийн хүүтэйгээр төлбөрийн чадвар болон ажлын капиталаа нэмэгдүүлэхээр авсан. Уг зээлийг 2019 оны 7 сард төлж барагдуулсан. Уг зээлд Группийн бараа материалыг барьцаалсан байсан.
- (v) Групп 2017 оны 10-р сард Хас Банкинд 6 сая ам.долларын зээлийн шугамыг 12 сарын хугацаатайгаар жилийн 8 хувийн хүүтэйгээр нээсэн. 2018 оны 9-р сард зээлийн гэрээнд өөрчлөлт оруулж зээлийн хүүг 9 хувь болгож, зээлийн хугацааг 12 сараар нэмж сунгасан. 2019 оны 6-р сард тус зээлийн гэрээнд дахин нэмэлт өөрчлөлт оруулан зээлийн шугамын хэмжээг 6 сая ам.доллараас 15.9 тэрбум төгрөг болгож, зээлийн хүүг жилийн 15.6 хувь болгон өөрчилсөн. 2019 оны 9-р сард тус зээлийн шугамын гэрээг дахин нэг жилийн хугацаатай сунгасан бөгөөд зээлийн хүү жилийн 15.8 хувь болж өөрчлөгдсөн. Энэхүү зээлд Группийн бараа материалыг барьцаалсан. 2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар 12.1 тэрбум төгрөгийн зээлийн эрхийг ашигласан байна. Уг зээлийн гэрээний дагуу Групп нь зээлийн төлбөрөө хугацаанаас нь өмнө эсвэл зээлийн гэрээнд заагдсан хугацаанд 2020 оны 9-р сард төлж барагдуулж болно.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**17. Зээл (үргэлжлэл)**

**17.1 Зээлийн гэрээний хураангуй (үргэлжлэл)**

(vi) 2019 болон 2018 оны 12 сарын 31-ний байдлаар Худалдаа Хөгжлийн Банкнаас дараах зээлүүд авсан:

- Групп 2016 оны 12-р сард эргэлтийн хөрөнгөө нэмэгдүүлэх зорилгоор 6 тэрбум төгрөгийн зээлийг жилийн 8 хувийн хүүтэй, 60 сарын хугацаатайгаар авсан. Уг зээлийн эргэн төлөлт нь 2020 оны 1-р сарын 31-нээс эхлэх бөгөөд сар бүр 170 сая төгрөгийг буцаан төлж, 2021 оны 12-р сарын 21-нд бүрэн төлөгдөж дуусна. Уг зээлд Группийн барилга болон газрыг барьцаалсан. Уг зээл нь Азийн Хөгжлийн Банкаар санхүүжигдсэн.
- Групп 2014 оны 12-р сард Засгийн Газраас дотоодын үйлдвэрлэгчдийг дэмжих бодлогын хүрээнд олгосон зээлээс 10 тэрбум болон 5 тэрбум төгрөгийн зээлүүдийг тус бүр жилийн 9 хувийн хүүтэйгээр авсан. Энэхүү зээлд Группийн барилга болон газрыг барьцаалсан байсныг 2018 оны 3-р сард Таван Богд Кашмер ХХК (өмнөх толгой компани)-ийн өмчлөлийн Говь ХК-ийн 600,000 ширхэг хувьцаа болгон өөрчилсөн. Гэрээний дагуу сар бүр 10 сая төгрөгийг буцаан төлөлт хийгдэж, 2019 оны 12-р сард бүрэн төлж дуусгасан.
- 2017 оны 12-р сард Гоёо ХХК эргэлтийн хөрөнгийн зориулалттай, 12 сарын хугацаатай, жилийн 7.8 хувийн хүүтэй 12.4 тэрбум төгрөгийн зээлийг авсан. 2018 оны 12-р сарын 3-нд зээлийн хүүг жилийн 8.3 хувь болгож, буцаан төлөх хугацааг 2020 оны 4-р сар хүртэл сунгаж өөрчилсөн. Тус зээлд Группийн эргэлтийн хөрөнгийг барьцаалсан. 2019 оны 12-р сарын 31-ний байдлаар 1.6 сая долларын зээлийн үлдэгдэлтэй байна.
- Групп 2019 оны 5-р сард 12 хувийн хүүтэй, 9 сая долларын зээлийг эргэлтийн хөрөнгийн зориулалттай авсан. Тус зээлд Группийн газар, барилга болон эргэлтийн хөрөнгийг барьцаалсан байсан ба зээлийг 2019 оны 6-р сард бүрэн төлж дуусгасан.

**17.2 Санхүүжилтийн үйл ажиллагаанаас үүсэх өр төлбөрийг тохируулах нь**

	Зээл (тодруулга 17)	Түрээсийн өр төлбөр (тодруулга 16)	Холбоотой талын санхүүжилт (тодруулга 30)	Ногдол ашиг (Тодруулга 20)	Total
2018 оны 1 сарын 1	70,671,813	-	-	169,858	70,841,671
Санхүүгийн дотогш мөнгөн урсгал	186,137,535	-	5,586,782	-	191,724,317
Санхүүгийн гадагш мөнгөн урсгал	(144,231,210)	-	(5,586,782)	(1,717,781)	(151,535,773)
Зарласан ногдол ашиг	-	-	-	1,716,248	1,716,248
Ханшийн зөрүү	6,066,883	-	-	-	6,066,883
Төлсөн хүү	(8,984,221)	-	(62,273)	-	(9,046,494)
Хүүгийн зардал	10,061,828	-	62,273	-	10,124,101
<b>2018 оны 12 сарын 31</b>	<b>119,722,628</b>	<b>-</b>	<b>-</b>	<b>168,325</b>	<b>119,890,953</b>
СТОУС 16 анх хэрэгжүүлсэнтэй холбоотой нөлөөлөл	-	651,151	-	-	651,151
2019 оны 1 сарын 1 (дахин ангилагдсан)	119,722,628	651,151	-	168,325	120,542,104
Санхүүгийн дотогш мөнгөн урсгал	264,665,910	-	5,300,000	-	269,965,910
Санхүүгийн гадагш мөнгөн урсгал	(260,661,325)	(430,809)	(5,300,000)	(5,305,594)	(271,697,728)
Бизнесийн нэгдэл (Тодруулга 29)	96,385,222	2,332,056	-	-	98,717,278
Зарласан ногдол ашиг	-	-	-	5,304,765	5,304,765
Ханшийн зөрүү	1,380,549	-	-	-	1,380,549
Төлсөн хүү	(18,359,659)	(299,629)	(2,138,585)	-	(20,797,873)
Хүүгийн зардал	18,694,637	299,629	2,138,585	-	21,132,851
<b>2019 оны 12 сарын 31</b>	<b>221,827,962</b>	<b>2,552,398</b>	<b>-</b>	<b>167,496</b>	<b>224,547,856</b>

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**18. Урт хугацаат бусад өглөг**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Бусад урт хугацаат өглөг	2,085,657	3,231,805
	<b>2,085,657</b>	<b>3,231,805</b>

Бусад урт хугацаат өглөгт үйлдвэрийн тоног төхөөрөмж худалдан авах зорилгоор байгуулсан жилийн 3%-н болон 4.7 хувийн суурь хүү нэмэх нь 6 сарын LIBOR хүүтэй гэрээний өрүүд багтсан. Уг зээл нь 2022 болон 2020 онд тус тус бүрэн төлөгдөж дуусах бөгөөд худалдан авч буй тоног төхөөрөмжийг барьцаалсан.

**19. Хувьцаат капитал**

	<b>Хувьцааны тоо</b>		<b>Хувьцаат капитал</b>	
	<b>2019</b>	<b>2018</b>	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Эхний үлдэгдэл	780,112,500	7,801,125	780,113	780,113
Хувьцаа жижиглэхтэй холбоотой нөлөөлөл	-	772,311,375	-	-
Эцсийн үлдэгдэл	<b>780,112,500</b>	<b>780,112,500</b>	<b>780,113</b>	<b>780,113</b>

2018 оны 10 сарын 1-ны хувьцаа эзэмшигчдийн хурлаас гаргасан шийдвэрийн дагуу Компани нь өөрийн 1 ширхэг хувьцааг 100 ширхэг болгон хуваасан.

2019 оны 12 сарын 31-нээрх Компанийн 780,112.5 мянган төгрөгийн хувьцаат капитал нь нэг бүр нь 1 төгрөгийн үнэтэй 780,112,500 ширхэг (2018 оны 12 сарын 31: нэг бүр нь 1 төгрөгийн үнэтэй 780,112,500 ширхэг) зөвшөөрөгдсөн ба гаргасан хувьцаанаас бүрдэж байна.

**20. Ногдол ашиг**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Ногдол ашгийн өглөгийн эхний үлдэгдэл	168,325	169,858
Зарласан ногдол ашиг	5,304,765	1,716,248
Ногдол ашгийн төлөлт	(5,305,594)	(1,717,781)
Ногдол ашгийн өглөгийн эцсийн үлдэгдэл	<b>167,496</b>	<b>168,325</b>

2019 оны 2-р сарын 13-ний өдөр Группийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөлийн тогтоолоор нэгж хувьцаанд 6.8 төгрөг (нийт 5,304,765 мянган тогрог)-ийн ногдол ашиг зарласан (2018 онд нийт 1,716,248 мянган төгрөгийн ногдол ашиг зарласан).

**21. Нэгж хувьцаанд хувьцаанд ногдох ашиг**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Тайлант жилийн ашиг (мянган төгрөгөөр)	2,456,473	17,764,164
Энгийн хувьцааны жигнэсэн дундаж тоо	780,112,500	780,112,500
Нэгж хувьцаанд ногдох ашиг (төгрөгөөр)	<b>3.15</b>	<b>22.77</b>

Нэгж хувьцаанд ногдох суурь ашгийг тооцохдоо Группийн ашгийг жилийн туршид эргэлтэнд байсан хувьцааны жигнэсэн дунджаар тооцоолно.

Нэгж хувьцаанд ногдох хорогдуулсан ашгийг тооцоолохдоо боломжит бүх хувьцааг хорогдуулах нөлөөтэй хөрвүүлснээр жигнэсэн дундаж хувьцааны жигнэсэн дунджийг тохируулна.



**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**22. Хөрөнгийн дахин үнэлгээний нэмэгдэл**

	2019	2018
Эхний үлдэгдэл	15,647,697	15,647,697
Эцсийн үлдэгдэл	<b>15,647,697</b>	<b>15,647,697</b>

**23. Гадаад валютын хөрвүүлэлтийн нөөц**

	2019	2018
Эхний үлдэгдэл	(135,203)	(28,274)
Гадаад дахь охин компанийн цэвэр хөрөнгийн хөрвүүлэлтийн зөрүү	(143,326)	(106,929)
Эцсийн үлдэгдэл	<b>(278,529)</b>	<b>(135,203)</b>

**24. Орлогын татварын зардал**

	2019	2018
<b>Тайлант жилийн татварын зардал:</b>		
Тайлант жилийн орлогын татварын зардал	1,984,891	6,650,891
<b>Хойшлогдсон татварын зардал:</b>		
Тайлант жилд тооцсон хойшлогдсон татварын өгөөж	(353,928)	(1,166,623)
	<b>1,630,963</b>	<b>5,484,268</b>

**24.1 Тайлант жилийн татвар**

Тайлант жилийн татварын зардлыг санхүүгийн тайлангаарх цэвэр ашгаас тооцсон тохируулга:

	2019	2018
Санхүүгийн тайлангаарх татварын өмнөх цэвэр ашиг	4,087,436	23,248,432
Татварын өмнөх ашгаас татварын хувь хэмжээгээр тооцсон татварын зардал (25%)	1,021,859	5,812,108
Татвар ногдохгүй орлогын нөлөөлөл	(138,602)	(459,916)
Татвар ногдох орлогоос хасагдахгүй зардлын нөлөөлөл	709,749	417,664
Хүүгийн орлогын татварын нөлөөлөл	(32,869)	(34,348)
Охин компаниудын ашиглаагүй татварын алдагдал дээр хойшлогдсон татварын хөрөнгө бүртгээгүйн нөлөөлөл	520,826	198,760
Татварын бага хувь хэмжээний нөлөөлөл	(450,000)	(450,000)
<b>Нийт орлогын татварын зардал</b>	<b>1,630,963</b>	<b>5,484,268</b>

Монгол улсын Аж ахуйн нэгжийн орлогын албан татварын тухай хуульд заасны дагуу 3 тэрбум төгрөг хүртэлх албан татвар ногдуулах жилийн орлого олсон бол 10 хувиар, 3 тэрбум төгрөгөөс дээш албан татвар ногдуулах жилийн орлого олсон бол 3 тэрбум төгрөгөөс дээш давсан орлогын дүнгийн 25 хувиар нэмж албан татвар ногдуулдаг.

Групп нь тайлант жилийн эцэст 18,670,575 мянган төгрөг (2018 онд 795,040 мянган төгрөг)-ийн ирээдүйн ашгаас хасагдах боломжтой хуримтлагдсан татварын алдагдалтай байсан. Үүнээс 15,792,230 мянган төгрөгийн (2018 онд тэг) алдагдлаас хойшлогдсон татварын хөрөнгө тооцож, бүртгэсэн. Үлдсэн 2,878,345 мянган төгрөг (2018 онд 795,040 мянган төгрөг)-ийн татварын алдагдал дээр хойшлогдсон татварын хөрөнгө тооцоогүй ба уг алдагдлыг ирээдүйд нөхөгдөх боломжгүй гэж тооцоолж байна. 2019 онд үүссэн 2,083,305 мянган төгрөг (2018 онд үүссэн 795,040 мянган төгрөгийн татварын алдагдлыг 2020 он хүртэл шилжүүлэн тооцох)-ийн татварын алдагдлыг 2021 он хүртэл шилжүүлэн тооцох боломжтой.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**24. Орлогын татварын зардал (үргэлжлэл)**

**24.2 Орлогын татварын (хөрөнгө)/өглөг**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Эхний үлдэгдэл	1,755,234	1,971,410
Тайлант жилийн татварын зардал	1,984,891	6,650,891
Төлсөн орлогын татвар	(4,006,757)	(6,867,067)
Орлогын татварын (хөрөнгө)/өглөг	<b>(266,632)</b>	<b>1,755,234</b>

**24.3 Хойшлогдсон татварын хөрөнгө**

Хойшлогдсон татварын хөрөнгө нь гадаад валютаар үүссэн мөнгө болж хөрвөх хөрөнгө болон өр төлбөрийн ханшийн тэгшитгэлийн улмаас үүссэн татвар ногдох эсвэл татвараас хасагдах түр зөрүүтэй холбоотой.

<b>2019</b>	<b>Эхний үлдэгдэл</b>	<b>Ашиг алдагдлаар бүртгэсэн дүн</b>	<b>Бизнесийн нэгдлээр нэмэгдсэн (Тодруулга 29)</b>	<b>Эцсийн үлдэгдэл</b>
<b>Хойшлогдсон татварын хөрөнгө:</b>				
Ханшийн зөрүүтэй холбоотой:				
Санхүүгийн хөрөнгө	(164,513)	(93,908)	61,824	(196,597)
Санхүүгийн өр төлбөр	81,940	69,116	(384)	150,672
Зээл	1,380,509	(545,360)	356,046	1,191,195
Үндсэн хөрөнгө	(47,382)	24,623	8,609	(14,150)
Ашиглагдаагүй татварын алдагдал	-	899,457	679,766	1,579,223
	<b>1,250,554</b>	<b>353,928</b>	<b>1,105,861</b>	<b>2,710,343</b>

<b>2018</b>	<b>Эхний үлдэгдэл</b>	<b>Ашиг алдагдлаар бүртгэсэн дүн</b>	<b>Эцсийн үлдэгдэл</b>
<b>Хойшлогдсон татварын хөрөнгө:</b>			
Ханшийн зөрүүтэй холбоотой:			
Санхүүгийн хөрөнгө	(44,447)	(120,066)	(164,513)
Санхүүгийн өр төлбөр	(9,594)	91,534	81,940
Зээл	170,113	1,210,396	1,380,509
Үндсэн хөрөнгө	(32,141)	(15,241)	(47,382)
	<b>83,931</b>	<b>1,166,623</b>	<b>1,250,554</b>

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**25. Борлуулалтын орлого ба зардал**

25.1 Борлуулалтын орлого

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Сүлжмэл бүтээгдэхүүн	117,699,964	85,560,542
Оёмол бүтээгдэхүүн	46,408,578	42,170,254
Нэхмэл бүтээгдэхүүн	39,909,718	34,853,446
Үйлчилгээний орлого	3,135,616	9,356,857
Бусад	2,594,392	1,498,276
	<b>209,748,268</b>	<b>173,439,375</b>

25.2 Борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Сүлжмэл бүтээгдэхүүн	82,177,157	49,842,077
Оёмол бүтээгдэхүүн	29,240,210	26,171,295
Нэхмэл бүтээгдэхүүн	26,061,706	17,861,181
Үйлчилгээний орлого	2,426,967	7,445,051
Бусад	2,045,877	827,923
	<b>141,951,917</b>	<b>102,147,527</b>

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**25. Борлуулалтын орлого ба зардал (үргэлжлэл)**

25.3 Зардлын төрлөөр

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Бэлэн бүтээгдэхүүн, дуусаагүй үйлдвэрлэл, замд яваа бараа материалын өөрчлөлт	(30,988,315)	(27,286,855)
Ашигласан түүхий эд материал	119,758,279	94,921,005
Цалин ба түүнтэй холбоотой зардлууд	45,993,457	33,092,258
Элэгдэл ба хорогдлын зардал	11,636,462	6,114,310
Зар сурталчилгааны зардал	5,441,682	2,446,166
Хангамжийн зардал	4,389,217	2,837,338
Ашиглалтын зардал	3,657,590	2,645,031
Харилцагчийн урамшууллын зардал	3,513,642	4,010,354
Засвар үйлчилгээний зардал	2,996,751	1,865,874
Хөдөлмөр хамгааллын зардал	2,787,415	1,813,633
Банкны үйлчилгээний шимтгэл	2,662,758	2,014,738
Түрээсийн зардал	836,621	1,488,680
Томилолтын зардал	832,602	979,614
Даатгалын зардал	754,582	349,241
Тээврийн зардал	652,469	1,082,841
Харуул, хамгаалалтын зардал	453,379	302,999
Түлш, шатахууны зардал	347,218	221,833
Мэргэжлийн үйлчилгээний хөлс	216,105	257,859
Хүний нөөц ба бусад холбоотой зардлууд	206,585	103,907
Харилцаа холбооны зардал	108,549	55,742
Бусад зардал	3,879,808	4,331,350
<b>Нийт борлуулсан бүтээгдэхүүний өртөг, борлуулалт маркетингийн зардал болон ерөнхий удирдлагын зардал</b>	<b>180,136,856</b>	<b>133,647,918</b>

**26. Санхүүгийн ба бусад орлого**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Хүүгийн орлого	219,126	228,987
Түрээсийн ба бусад орлого	492,186	313,058
	<b>711,312</b>	<b>542,045</b>

**27. Бусад олз ба (гарз)**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Гадаад валютын ханшийн зөрүүгийн алдагдал	(3,992,735)	(6,379,898)
Охин компани данснаас хасалтын олз (Тодруулга 12)	554,407	-
Үндсэн хөрөнгө данснаас хассаны гарз, цэвэр дүнгээр	(7,102)	(181,707)
	<b>(3,445,430)</b>	<b>(6,561,605)</b>

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**28. Хүүгийн зардал**

	2019	2018
Зээлийн хүүгийн зардал	18,694,637	10,061,828
Дансны ба бусад өглөг болон урт хугацаат бусад өр төлбөрийн хүүгийн зардал	2,138,585	62,273
Түрээсийн өр төлбөрийн хүүгийн зардал	299,629	-
Бусад санхүүгийн зардлууд	678,272	397,841
	<b>21,811,123</b>	<b>10,521,942</b>

Тайлант жилд дуусаагүй барилгад, ашиглаж эхлээгүй хөрөнгөнд 595 сая төгрөг (2018 оны 12 сарын 31: 792 сая төгрөг)-ийн хүүгийн зардлыг капиталжуулсан.

**29. Бизнесийн нэгдэл**

Худалдан авсан охин компани	Үндсэн үйл ажиллагаа	Худалдан авсан эзэмшлийн хувь ба саналын эрх	Худалдан авсан огноо	Гэрээний дүн
Гоёо ХХК	Ноолууран бүтээгдэхүүний үйлдвэрлэл	100%	2019 оны 5 сарын 31	<b>37,075,004</b>
				<b>Худалдан авалтын өдрөөрх дүн</b>
<b>Гоёо ХХК</b>				
<b>Нийт хөрөнгө</b>				
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө				166,975
Дансны ба бусад авлага				317,940
Урьдчилгаа төлбөр				3,374,236
Бараа материал				63,482,829
Үндсэн хөрөнгө				40,977,731
Биет бус хөрөнгө (санхүүгийн программ хангамж)				107,764
Ашиглах эрхтэй түрээсийн хөрөнгө				2,264,426
Хойшлогдсон татварын хөрөнгө				1,105,861
Бусад эргэлтийн бус хөрөнгүүд				138,532
<b>Нийт өр төлбөр</b>				
Дансны ба бусад өглөг				(11,193,713)
Богино хугацаат банкны зээл				(96,385,222)
Түрээсийн өр төлбөр				(2,332,056)
Гэрээний өр төлбөр				(71,774)
Татварын өглөг				(377,700)
<b>Худалдан авсан тодорхойлогдох цэвэр хөрөнгийн дансны үнэ</b>				<b>1,575,829</b>
Гэрээний дүн				37,075,004
<b>Худалдан авалтаас үүссэн алдагдал</b>				<b>35,499,175</b>

2019 оны 5-р сарын 31-нд Говь ХК өөрийн толгой компани болох Таван Богд Трейд ХХК-иас Гоёо ХХК-ийн бүх хувьцааг худалдан авсан. Бизнесийн нэгдлийг нэгдсэн нэг хяналтад байдаг компаниудын хооронд хийгдсэн ажил гүйлгээ гэж үзэн ашиг сонирхлоо нэгтгэх аргаар бүртгэсэн.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**29. Бизнесийн нэгдэл (үргэлжлэл)**

Ашиг сонирхлоо нэгтгэх аргын дагуу бизнесийн нэгдлээс өмнөх санхүүгийн мэдээллүүдийг дахин илэрхийлээгүй ба нэгтгэгдэж буй компанийн эздийн өмчийн бүрэлдэхүүн хэсгүүдийг тусад нь тайлагнахгүйгээр, нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд эздийн өмчийн нэг үзүүлэлтээр тусгасан. Тиймээс бизнесийн нэгдэлтэй холбоотойгоор 35.5 тэрбум төгрөгийн алдагдлыг эздийн өмчид шууд бүртгэсэн. Бизнесийн нэгдлээр хөрөнгө өр төлбөрийг дансны үнээр бүртгэсэн ба гүүдвил тооцоогүй.

	<b>Худалдан авалтын өдрөөрх дүн</b>
<b>Бизнесийн нэгдлийн гэрээний нийт дүн</b>	<b>37,075,004</b>
Шилжүүлсэн мөнгө	13,425,820
Өр төлбөрөөр бүртгэгдсэн дүн	23,649,184
Шилжүүлсэн мөнгө	13,425,820
Хасах нь: Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө нэмэгдсэн	(166,975)
<b>Бизнесийн нэгдэлтэй холбоотой гарсан цэвэр мөнгөн урсгал</b>	<b>13,258,845</b>

**30. Холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ**

**30.1 Холбоотой талуудын үлдэгдэл**

Тайлант хугацааны эцэст холбоотой талуудын үлдэгдэл дараах үлдэгдэлтэй байна:

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Холбоотой талаас авах дансны авлага	39,264	500
Толгой компанид өгөх дансны өглөг	24,641,697	-

Холбоотой талд өгөх өглөг нь Таван Богд Трейд ХХК-иас Гоёо ХХК-ийн хувьцааг зээлээр худалдан авсантай холбоотой. Худалдан авалтын өдрөөр уг өглөгийг 2020 оны 8-р сард төлж дуусгахаар тохиролцсон. 2020 оны 1 сарын 10-нд талууд уг өр төлбөрийн төлөгдөх хугацааг 2021 оны 5-р сар болгож хойшлуулсан.

Дээрх бизнесийн нэгдэлтэй холбоотой үүссэн өр төлбөрөөс бусад холбоотой талаас авах авлага болон холбоотой талд өгөх өглөг нь бизнесийн ердийн борлуулалт болон худалдан авалтаас үүссэн.

Холбоотой талуудын дансны үлдэгдэл нь барьцаагүй ба найдваргүй авлагын сан байгуулаагүй.

**30.2 Холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ**

Тодруулга 29-д дурдсан бизнесийн нэгдлээс гадна, дараах ажил гүйлгээг Группийн толгой компанитай хийсэн:

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Толгой компаниас авсан санхүүжилт (Тодруулга 17.2)	-	5,586,782
Толгой компаниас авсан санхүүжилтээс төлсөн дүн (Тодруулга 17.2)	-	5,586,782
Толгой компаниас авсан худалдан авалт	1,038,505	326,281
Толгой компанид төлсөн хүүгийн зардал	1,896,701	58,102
Толгой компанид хийсэн борлуулалт	5,268	3,600

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**30. Холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ ба үлдэгдэл (үргэлжлэл)**

**30.2 Холбоотой талуудтай хийсэн ажил гүйлгээ (үргэлжлэл)**

Дараах ажил гүйлгээнүүдийг нэгдсэн хяналтад байдаг бусад холбоотой талуудтай хийсэн:

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Холбоотой талаас авсан санхүүжилт (Тодруулга 17.2)	5,300,000	-
Холбоотой талаас авсан санхүүжилтээс төлсөн дүн (Тодруулга 17.2)	5,300,000	-
Холбоотой талд өгсөн санхүүжилт	-	3,000,314
Холбоотой талд өгсөн санхүүжилтээс төлөгдсөн дүн	-	3,000,314
Холбоотой талаас авсан худалдан авалт	2,422,292	3,859,283
Холбоотой талд хийсэн борлуулалт	2,921,604	9,979,074
Холбоотой талд төлсөн хүүгийн зардал	2,323	-
Холбоотой талаас хүлээн авсан хүүгийн орлого	-	6,480

Бүх холбоотой талын гүйлгээ нь харилцан тохиролцсон нөхцөлөөр хийгдсэн.

**30.3 Үндсэн удирдлагын цалин, урамшуулал**

Үндсэн удирдлага болон удирдлагын багийн гишүүдийн тайлант үеийн цалин, урамшуулал дараах байдалтай байна. Үүнд:

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
Тайлант үеийн цалин урамшуулал	1,275,133	1,903,367

Группийн удирдлага болон удирдлагын багийн гишүүдийн цалинд үндсэн цалин болон урамшуулалт цалин багтсан.

**31. Санхүүгийн хэрэгсэл ба санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага**

Группийн санхүүгийн үндсэн хэрэгслүүд нь мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө, дансны ба бусад авлага, дансны ба бусад өглөг болон банкны зээлээс бүрддэг.

**Санхүүгийн хэрэгслийн ангилал:**

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
<b>Санхүүгийн хөрөнгө:</b>		
Хорогдуулсан өртгөөр	19,552,689	16,720,671
<b>Санхүүгийн өр төлбөр:</b>		
Хорогдуулсан өртгөөр	258,352,592	125,291,523

Групп нь үйл ажиллагаагаа санхүүжүүлэхийн тулд эдгээр санхүүгийн хэрэгслүүдийг эзэмшдэг. Групп арилжаалах болон санхүүгийн хамгаалалт хийх зорилгоор санхүүгийн хэрэгслүүдийг эзэмшдэггүй болно.

Группийн санхүүгийн хэрэгслээс үүсэлтэй үндсэн эрсдэлүүдийг хүүгийн эрсдэл, гадаад валютын эрсдэл, зээлийн эрсдэл болон төлбөрийн чадварын эрсдэл гэж ангилдаг.

Группийн санхүүгийн эрсдэлийн удирдлагын бодлогыг хураангуйлан өгүүлбэл:

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**31. Санхүүгийн хэрэгсэл ба санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**

**31.1 Зээлийн эрсдэлийн удирдлага**

Группийн харилцагчид зээлийн нөхцөлөөр худалдан авалт хийгээд түүнийгээ төлж чадахгүй болсноор Групп-д зээлийн эрсдэлийг үүсгэдэг.

<b>2019 оны 12 сарын 31</b>	<b>Тод-руулга</b>	<b>Хараат бус үнэлгээний түвшин</b>	<b>Хүлээгдэж буй алдагдлын төрөл</b>	<b>Нийт дүн</b>	<b>Нөөц сан</b>	<b>Дансны үнэ</b>
<i>Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө:</i>						
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	5	байхгүй	(i)	10,641,744	-	10,641,744
Дансны авлага	6	байхгүй	(ii)	9,435,501	(1,438,595)	7,996,906
Бусад авлага	6	байхгүй	(i)	697,524	-	697,524
Түрээсийн барьцаа	13	байхгүй	(i)	216,515	-	216,515
				<b>20,991,284</b>	<b>(1,438,595)</b>	<b>19,552,689</b>

<b>2018 оны 12 сарын 31</b>	<b>Тод-руулга</b>	<b>Хараат бус үнэлгээний түвшин</b>	<b>Хүлээгдэж буй алдагдлын төрөл</b>	<b>Нийт дүн</b>	<b>Нөөц сан</b>	<b>Дансны үнэ</b>
<i>Хорогдуулсан өртгөөрх санхүүгийн хөрөнгө:</i>						
Мөнгө ба түүнтэй адилтгах хөрөнгө	5	байхгүй	(i)	4,940,940	-	4,940,940
Дансны авлага	6	байхгүй	(ii)	11,564,711	(462,385)	11,102,326
Бусад авлага	6	байхгүй	(i)	677,405	-	677,405
				<b>17,183,056</b>	<b>(462,385)</b>	<b>16,720,671</b>

- (i) 12 сарын хүлээгдэж буй зээлийн авлагын алдагдал  
(ii) Нийт хугацааны туршид хүлээгдэж буй зээлийн авлагын алдагдал

Одоогийн байдлаар зах зээл дээр хараат бус үнэлгээний байгууллага байхгүй байна. Иймээс Группийн зүгээс баримталдаг зээлийн борлуулалтын бодлогын дагуу удаан хугацаанд харилцсан, найдвартай харилцагчдад зээлийн лимит олгож баталдаг. Жил бүр худалдан авагчтай хийсэн борлуулалтын гэрээг шинэчилж гэрээний хэрэгжилтийг байнга хянадаг.

Группийн дансны авлагыг даатгуулсан эсвэл аккредитив гэрээгээр баталгаажуулснаас бусдаар санхүүгийн хөрөнгөтэй холбоотой зээлийн эрсдэлийг хүрээнд авч хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ байхгүй. 2019 оны 12 сарын 31-ний байдлаар даатгуулсан эсвэл аккредитив гэрээгээр баталгаажуулсан дансны авлага 6,344 сая төгрөг (2018 оны 12 сарын 31: 8,855 сая төгрөг) байна.

Группийн удирдлага нь өндөр зээлийн зэрэглэлтэй дотоодын банк болон санхүүгийн байгууллагуудад байршуулсан банкны харилцах дансанд харгалзах санхүүгийн зээлийн эрсдэлийн түвшинг бага гэж үзсэн. Группийн удирдлага нь дефолтын магадлал нь бага гэж үзсэн тул нөөц санг байгуулаагүй.



**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**31. Санхүүгийн хэрэгсэл ба санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**

**31.1 Зээлийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**

Группийн удирдлага дансны авлагын эргэн төлөгдөх магадлалыг үнэлэхийн тулд авлага цуглуулалтын түүхэн мэдээлэл болон ирээдүйг таамаглаж буй мэдээллийг харгалзан багцын болон тусдаа үнэлгээ хийдэг. Групп нь нөөцийн матриц, тооцоолол, зээлийн түүхэн мэдээлэл, зээлдэгчийн хугацаа хэтрэлттэй авлагын статусыг одоогийн болон ирээдүйн эдийн засгийн чиг хандлагыг харгалзан тохируулах байдлаар хүлээгдэж буй зээлийн алдагдлыг тооцоолдог. Иймд эдгээр хөрөнгийн зээлийн эрсдэлийн багц нь уг авлагын хугацаа хэтэрсэн статусаар тодорхойлсон нөөцийн матрицад үндэслэн толилуулагддаг. Групп нь 2019 оны 12 сарын 31-нээр 1,354,709 мянган төгрөг (2018: 460,862 мянган төгрөг)-ийн үнэ цэнэ буурсан дансны авлагыг тусгайлсан үнэлгээний аргаар үнэлсэн.

Дансны авлагын үнэ цэнийн бууралтын мэдээллийг тодруулга 6-аас харна уу.

Группийн удирдлага нь бусад авлагын эргэн төлөгдөх магадлалыг үнэлэхдээ авлагын түүхэн мэдээлэл, хугацаа хэтэрсэн авлагын мэдээлэл, одоогийн болон ирээдүйг таамагласан мэдээллийг харгалзан тохируулах байдлаар багцалсан болон тусгайлсан үнэлгээг хийдэг. Группийн удирдлагын хийсэн үнэлгээгээр бусад авлагад анх бүртгэлд тусгаснаас хойш өндөр хэмжээний зээлийн эрсдэл үүсээгүй гэж үнэлсэн ба эрсдэлийн түвшин нь материаллаг бус учир үнэ цэнийн бууралт бүртгээгүй болно.

Дансны авлагын үлдэгдлийн 55% хувийг гадаадын 5 том худалдан авагч эзэлж байна (2018 онд: 41%).

Группийн удирдлага харилцагчид болон холбоотой талаас авах авлагаа цагт нь цуглуулж буй эсэхэд хяналт тавьдаг.

Дансны авлагын нөхцөл байдлыг үндэслэн зээлийн үнэлгээг тогтмол хийдэг ба шаардлагатай гэж үзвэл төлбөрийн эрсдэлийг даатгуулдаг. Мөн Групп худалдан авагчаас дараагийн захиалгыг гүйцэтгэхээс өмнө үлдэгдэл төлбөрөө төлсөн байхыг шаарддаг.

**31.2 Хөрвөх чадварын эрсдэлийн удирдлага**

Хөрвөх чадварын эрсдэл гэдэг нь Групп өөрийн санхүүгийн өр төлбөрийг барагдуулах үүргээ биелүүлэхэд хүндрэлтэй болох эрсдэл юм. Групп нь хэвийн болон онцгой нөхцөлд их хэмжээний алдагдалд орохгүйгээр, Группийн нэр хүндэд хохирол учруулах эрсдэлийг бий болгохгүйгээр өр төлбөрөө гэрээний хугацаанд төлж барагдуулахад хүрэлцэхүйц хөрвөх чадварыг байнга барьж байх ёстой гэдэг зарчмаар хөрвөх чадварыг удирдан зохицуулдаг.

Группийн Төлөөлөн Удирдах Зөвлөл нь хөрвөх чадварын эрсдэлийн удирдлагыг хариуцдаг ба Группийн богино, дунд ба урт хугацааны санхүүжилт болон хөрвөх чадварын эрсдэлийн удирдлагын шаардлагад нийцсэн хөрвөх чадварын бүтцийг бий болгох үүрэгтэй. Групп санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийн төлөгдөх хугацаа, банкнаас зээл авах чадавх, зээлийн ашиглагдаагүй үлдэгдэл, мөнгөн урсгалын таамаглал болон гүйцэтгэлд үндэслэн хөрвөх чадварын эрсдэлийг удирддаг.

Хүснэгтэд Группийн дериватив бус санхүүгийн өр төлбөрийг гэрээгээр төлөх хугацаагаар нь ангилан тайлагнасан. Энэхүү хүснэгтийн дүнгүүд нь үндсэн төлбөр болон хүүг агуулсан болно. Хүснэгт дэх мэдээлэл нь Группийн төлбөр төлөх шаардлагатай хамгийн эхний хугацаанд үндэслэсэн дискаунтлаггүй мөнгөн гүйлгээг харуулж байна.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**31. Санхүүгийн хэрэгсэл ба санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**

**31.2 Хөрвөх чадварын эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**

	Жигнэсэн дундаж хүүгийн түвшин	1 сараас бага	1-3 сар	3 сараас 1 жил	1-5 жил	Нийт	Дансны үнэ
<b>2019 оны 12 сарын 31</b>							
Хүүгүй							
хэрэглүүр	-	743,016	304,549	276,676	-	1,324,241	1,324,241
Хувьсах хүүтэй							
хэрэглүүр	7.68%	5,612,157	427,357	40,458,547	2,222,034	48,720,095	42,182,954
Тогтмол хүүтэй							
хэрэглүүр	13.80%	7,764,226	7,281,062	173,691,931	33,720,612	222,457,831	214,845,397
Тогтмол хүүтэй							
хэрэглүүр							
(түрээсийн өр							
төлбөр)	16.60%	87,107	174,214	783,964	2,256,872	3,302,157	2,552,398
		<b>14,206,506</b>	<b>8,187,182</b>	<b>215,211,118</b>	<b>38,199,518</b>	<b>275,804,324</b>	<b>260,904,990</b>

	Жигнэсэн дундаж хүүгийн түвшин	1 сараас бага	1-3 сар	3 сараас 1 жил	1-5 жил	Нийт	Дансны үнэ
<b>2018 оны 12 сарын 31</b>							
Хүүгүй							
хэрэглүүр	-	2,104,890	195,487	36,713	-	2,337,090	2,337,090
Хувьсах хүүтэй							
хэрэглүүр	8.51%	1,734,534	859,956	43,054,189	-	45,648,679	44,265,765
Тогтмол хүүтэй							
хэрэглүүр	9.55%	8,478,021	1,252,723	63,909,309	9,808,118	83,448,171	78,688,668
		<b>12,317,445</b>	<b>2,308,166</b>	<b>107,000,211</b>	<b>9,808,118</b>	<b>131,433,940</b>	<b>125,291,523</b>

**31.3 Зах зээлийн эрсдэл**

Зах зээлийн эрсдэл гэдэг нь зах зээлийн үнийн өөрчлөлт тухайлбал хүүгийн хувь, гадаад валютын ханш өөрчлөгдсөнөөр Группийн орлого эсвэл эзэмшиж буй санхүүгийн хэрэглүүрийн үнэлгээнд сөргөөр нөлөөлөх эрсдэл юм. Групп зах зээлийн үндсэн эрсдэл болох хүүгийн эрсдэл болон гадаад валютын эрсдэлийг дараах дурдсанаар хянаж удирддаг.

**31.3.1 Зээлийн хүүгийн эрсдэлийн удирдлага**

Групп тогтмол болон хувьсах хүүтэй зээлүүдтэй учраас зээлийн хүүгийн эрсдэлтэй байна. Мөнгөн гүйлгээний хүүгийн түвшний эрсдэл нь хувьсах хүүтэй зээлээс үүссэн ба бодит үнэ цэнийн хүүгийн түвшний эрсдэл нь тогтмол хүүтэй зээлээс үүсдэг. Энэхүү эрсдэлийг Групп тогтмол болон хөвөгч хүүтэй зээлийн зохистой байдлыг хангах замаар удирддаг. Зээлийн хүүгийн эрсдэлийг удирдахдаа хамгаалалтын хэрэглүүрийг ашигладаггүй.

Группийн санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн хүүгийн түвшний талаар хөрвөх чадварын эрсдэлийн удирдлагын хэсэгт дэлгэрэнгүй дурдсан болно.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**31. Санхүүгийн хэрэгсэл ба санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**

**31.3.1 Зээлийн хүүгийн эрсдэлийн удирдлага**

Зээлийн хүүгийн мэдрэмжийн шинжилгээ

Доор дурдсан мэдрэмжийн шинжилгээг тайлант хугацааны эцэст байгаа дериватив бус хэрэгслүүд дэх хүүгийн түвшний нөлөөллийг үндэслэн тодорхойлсон. Хувьсах хүүтэй өр төлбөрийн шинжилгээг бэлтгэхдээ тайлант хугацааны эцэс дэх төлөгдөөгүй өр төлбөрийг тайлант хугацааны жилийн турш төлөгдөөгүй гэж үзсэн. Гүйцэтгэх удирдлагын түвшинд хүүгийн түвшний эрсдэлийг үнэлэхдээ хүүгийн түвшний боломжит өөрчлөлтийг 50 функтээр өснө/буурна гэж үзсэн.

Хэрэв бусад бүх хувьсах үзүүлэлт тогтмол байх үед хүүгийн түвшин 50 функтээр өсч/буурвал 2019 оны 12 сарын 31-нээрх татварын дараах цэвэр ашиг 158,156 мянган төгрөг (2018 оны 12 сарын 31: 165,997 мянган төгрөг) - өөр өснө/буурна. Энэ нь Группийн хувьсах хүүтэй зээлүүдэд хамааралтай.

Группийн удирдлага хүүгийн түвшингийн өөрчлөлт нь хадгаламж болон харилцах дансны хүүгийн орлогод нөлөөлөөгүй учраас шинжилгээ бэлтгээгүй болно.

**31.3.2 Гадаад валютын эрсдэлийн удирдлага**

Групп-д төгрөгөөс өөр валютаар үүссэн худалдан авалт болон төлбөртэй холбоотойгоор гадаад валютын ханшийн эрсдэл үүсдэг. Групп нь гадаад валютын эрсдэлийг гадаад валютын дериватив хэрэгслийг ашиглан хянадаггүй.

Группийн гадаад валютаар үүссэн санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрийг тайлангийн өдрийн байдлаар төгрөгөөр үзүүлбэл дараах байдалтай байна:

	2019		2018	
	Өр төлбөр	Хөрөнгө	Өр төлбөр	Хөрөнгө
Гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн	78,952,252	20,021,644	74,018,796	12,423,989
	<b>78,952,252</b>	<b>20,021,644</b>	<b>74,018,796</b>	<b>12,423,989</b>

Гадаад валютын мэдрэмжийн шинжилгээ

Группийн гадаад валютын ажил гүйлгээ нь ихэнхдээ америк доллар, японы иен болон евро (хамтад нь "Гадаад валют" гэх)- оор хийгддэг. Дээрх валютуудтай харьцах Монгол төгрөгийн ханш 10 хувиар өсөх/буурах үеийн мэдрэмжийг доорх хүснэгтэд харуулав. Гүйцэтгэх удирдлагын түвшинд гадаад валютын эрсдэлийг үнэлэхдээ дээрх 10 хувийн мэдрэмжийг ашигладаг ба энэ нь гадаад валютын ханш дахь удирдлагын үнэлж буй боломжит өөрчлөлтийг илэрхийлнэ. Энэхүү мэдрэмжийн шинжилгээ нь зөвхөн гадаад валютаар илэрхийлэгдсэн төлөгдөөгүй байгаа мөнгө болж хөрвөх санхүүгийн үзүүлэлтүүд болон тайлант хугацааны эцэс дэх гадаад валютын ханшийн 10 хувийн өөрчлөлтийн нөлөөллийг агуулдаг.

Хэрэв санхүүгийн тайлангийн өдрөөр төгрөгийн ханш дээрх гадаад валютуудын эсрэг 10%-иар чангарахад Группийн татварын дараах ашиг дор хүснэгтэд үзүүлснээр өснө. Энэхүү шинжилгээнд бусад бүх хувьсах үзүүлэлтүүдийг тогтмол гэж үзсэн.

	2019	2018
Татварын дараах ашигт үзүүлэх нөлөөлөл	4,419,796	4,619,611
	<b>4,419,796</b>	<b>4,619,611</b>

Санхүүгийн тайлангийн өдрөөр бусад бүх үзүүлэлтүүд тогтмол байх үед төгрөгийн ханш бусад валютын эсрэг 10%-иар сулрахад Группийн татварын дараах ашигт үзүүлэх нөлөөлөл дээрх дүнтэй тэнцүү боловч эсрэг нөлөө үзүүлнэ.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**31. Санхүүгийн хэрэгсэл ба санхүүгийн эрсдэлийн удирдлага (үргэлжлэл)**

**31.4 Санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнэ**

Групп нь үнэлгээний техникүүдийг ашиглан санхүүгийн хэрэгслийн бодит үнэ цэнийг тодорхойлох, толилуулахдаа дараах шатлалуудыг хэрэглэдэг. Үүнд:

Зэрэглэл 1: Бодит үнэ цэнэ нь ижил төстэй санхүүгийн хэрэгслийн идэвхтэй зах зээл дээр тогтоосон үнэд үндэслэсэн байх;

Зэрэглэл 2: Бодит үнэ цэнийг хэмжихдээ ашигласан мэдээ нь зах зээл дээрээс шууд ба шууд бусаар олж авах боломжтой бусад техникүүд;

Зэрэглэл 3: Зах зээлийн мэдээлэлд үндэслэгдээгүй мэдээ ашиглан бодит үнэ цэнийг тооцоолох арга ашиглан тооцоолсон техникүүд.

Групп санхүүгийн тайланд бодит үнэ цэнээрээ тусгагдаагүй тэдгээр санхүүгийн хэрэглүүрийн бодит үнэ цэнийг дараах байдлаар тодорхойлсон.

(i) Бодит үнэ цэнэ нь дансны үнэтэйгээ ойролцоо санхүүгийн хөрөнгө ба өр төлбөрүүд

Нэг жилээс доош хугацаанд төлөгдөх болон нөхөгдөх санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрүүдийн бодит үнэ цэнэ нь тэдгээрийн дансны үнэтэйгээ ойролцоо гэж авч үзсэн.

(ii) Тогтмол хүүтэй санхүүгийн хэрэглүүр

Хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн тогтмол хүүтэй санхүүгийн хөрөнгө, өр төлбөрийн бодит үнэ цэнийг анх хүлээн зөвшөөрч бүртгэх үеийн зах зээлийн хүү болон Монголд байгаа ижил төстэй санхүүгийн хэрэглүүрийн одоогийн хүүг харьцуулж тодорхойлдог.

Группийн санхүүгийн хэрэглүүр нь зээл ба авлага болон бусад хорогдуулсан өртгөөр бүртгэсэн өр төлбөрөөс бүрдэнэ.

Удирдлага нэгтгэсэн санхүүгийн тайланд тусгагдсан тэдгээр санхүүгийн хөрөнгө болон өр төлбөрийн дансны үнэ нь бодит үнэ цэнэтэй ойролцоо гэж үзэж байна.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**32. Сегментийн мэдээлэл**

Группийн удирдлага худалдан авагчдын төрөл, байршил, борлуулалтын хүргэлт болон төрөлд үндэслэн борлуулалтын орлого болон борлуулалтын өртгийг "Дотоод борлуулалт" болон "Гадаад борлуулалт" гэсэн үйл ажиллагааны 2 сегментээр бүтээгдэхүүний төрлөөр ангилж, удирдлагын шинжилгээ болон шийдвэр гаргалдаа ашигладаг. Дээрх 2 сегментээс өөр сегментийн мэдээллийг бэлтгэж ашигладаггүй.

Дээрх сегментээр ангилсан борлуулалтын орлого болон борлуулсан бүтээгдэхүүний өртгөөс бусад орлого болон зардлыг сегментээр ангилж тайлагнадаггүй. Үүнтэй адилаар, Групп нийт хөрөнгө болон өр төлбөрийг сегментээр ангилж тайлагнадаггүй.

**32.1 Сегментийн орлого ба ашиг**

		Сегментийн орлого		Сегментийн ашиг	
		2019	2018	2019	2018
Дотоод борлуулалт:	Сүлжмэл бүтээгдэхүүн	61,685,979	41,858,531	20,329,069	20,512,623
	Оёмол бүтээгдэхүүн	38,926,608	34,446,836	15,011,111	12,899,731
	Нэхмэл бүтээгдэхүүн	28,518,410	25,530,926	10,935,770	13,589,914
	Үйлчилгээний орлого	3,135,616	9,356,857	708,649	1,911,806
	Бусад	2,491,480	671,130	510,120	184,922
		<b>134,758,093</b>	<b>111,864,280</b>	<b>47,494,719</b>	<b>49,098,996</b>
Гадаад борлуулалт:	Сүлжмэл бүтээгдэхүүн	56,013,985	43,702,011	15,193,738	15,205,842
	Оёмол бүтээгдэхүүн	7,481,970	7,723,418	2,157,257	3,099,228
	Нэхмэл бүтээгдэхүүн	11,391,308	9,322,520	2,912,242	3,402,351
	Бусад	102,912	827,146	38,395	485,431
		<b>74,990,175</b>	<b>61,575,095</b>	<b>20,301,632</b>	<b>22,192,852</b>
		<b>209,748,268</b>	<b>173,439,375</b>	<b>67,796,351</b>	<b>71,291,848</b>
Санхүүгийн ба бусад орлого				711,312	542,045
Бусад олз ба (гарз)				(3,445,430)	(6,561,605)
Хүүгийн зардал				(21,811,123)	(10,521,942)
Борлуулалт ба маркетингийн зардал				(27,941,691)	(21,244,284)
Ерөнхий ба удирдлагын зардал				(10,243,248)	(10,256,107)
Санхүүгийн хөрөнгийн үнэ цэнийн бууралт				(978,735)	(1,523)
Татварын өмнөх ашиг				<b>4,087,436</b>	<b>23,248,432</b>

2019 болон 2018 оны Группийн орлогын 10% ба түүнээс хувийг дангаараа бүрдүүлсэн харилцагч байгаагүй.

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**32. Сегментийн мэдээлэл (үргэлжлэл)**

**32.2 Газарзүйн мэдээлэл**

Групп ноолууран бүтээгдэхүүнийг доорх газарзүйн байршил дахь худалдан авагчдад борлуулсан:

	Орлого		Эргэлтийн бус хөрөнгө	
	2019	2018	2019	2018
Монгол улс	134,758,093	111,864,280	136,296,969	82,123,825
Ази, номхон далайн орнууд	43,475,233	32,961,394	36,391	54,850
Европын орнууд	24,749,976	19,051,960	655,021	557,082
Оросын Холбооны Улс	3,202,275	5,234,930	-	-
Хойд Америкийн улсууд	3,546,548	4,326,811	-	-
Австрали, Шинэ Зеланд	16,143	-	-	-
	<b>209,748,268</b>	<b>173,439,375</b>	<b>136,988,381</b>	<b>82,735,757</b>

**33. Капиталын эрсдэлийн удирдлага**

Групп тасралтгүй үйл ажиллагаа явуулах зорилгоор өөрийн капиталыг удирдахын зэрэгцээ хувьцаа эзэмшигчийн өгөөжийг хамгийн ихээр байлгахын тулд зээл болон өөрийн хөрөнгийн харьцааг оновчтой байлгахыг зорьдог. Группийн нийт стратегийн бодлого 2018 оныхоос өөрчлөгдөөгүй байна.

Группийн капиталын бүтэц нь цэвэр зээл (зээлээс мөнгөн хөрөнгийг хассан) ба өөрийн хөрөнгөөс бүрдэх бөгөөд өөрийн хөрөнгө нь дүрмийн сан, нөөц ба хуримтлагдсан ашгаас тус тус бүрддэг.

**34. Гэрээний үүрэг**

	2019	2018
Үндсэн хөрөнгө худалдан авах гэрээний үүрэг	-	7,268,760
	-	<b>7,268,760</b>

**ГОВЬ ХК БА ТҮҮНИЙ ОХИН КОМПАНИУД  
НЭГТГЭСЭН САНХҮҮГИЙН ТАЙЛАНГИЙН ТОДРУУЛГУУД  
12 САРЫН 31-НЭЭР ТАСАЛБАР БОЛГОСОН 2019 ОН  
(МЯНГАН ТӨГРӨГӨӨР)**

**35. Үйл ажиллагааны түрээсийн гэрээ**

**35.1 Түрээслүүлэгч**

2018 болон 2019 оны 12 сарын 31-нээр Групп-д түрээслүүлэгчийн хувьд урт хугацаат үл цуцлагдах түрээсийн гэрээ байхгүй. Групп нэг жилийн хугацаатай үл хөдлөх хөрөнгийг түрээслүүлэхээр холбоотой талтай түрээсийн гэрээ байгуулсан. Уг түрээсийн гэрээнд зааснаар түрээсийн хугацаа нь 12 сар ба түрээслэгч эсвэл түрээслүүлэгчийн аль нэг нь гэрээг цуцлах санал гаргахгүй бол гэрээ нь дахин 12 сараар сунгагдах нөхцөлтэй.

Түрээслэгч түрээсийн хугацааны эцэст түрээсийн хөрөнгийг худалдан авах нөхцөл түрээсийн гэрээнд байхгүй.

2019 оны 12 сарын 31-нээрх үл цуцлагдах үйл ажиллагааны түрээсийн гэрээний ирээдүйн хамгийн бага түрээсийн төлбөр:

	<b>2019</b>	<b>2018</b>
1 жилээс ихгүй	36,530	95,455
	<b>36,530</b>	<b>95,455</b>

**35.2 Түрээслэгч**

2018 оны 12 сарын 31-нээрх үл цуцлагдах үйл ажиллагааны түрээсийн гэрээний ирээдүйн хамгийн бага түрээсийн төлбөр:

	<b>2018</b>
1 жилээс ихгүй	639,267
1-5 жил	771,501
	<b>1,410,768</b>

**36. Тайлангийн дараах үйл явдал**

БНХАУ-д тархаж эхэлсэн Ковид-19 вирусн улмаас тус улсын засгийн газрын хэрэгжүүлсэн хөл хорио нь Монгол улс болон бусад улсуудад зорчих хөдөлгөөнийг хязгаарлах арга хэмжээг 2020 оны эхээр авахад хүргэн, улмаар Монгол улс нь БНХАУ болон ОХУ-тай хиллэдэг хилээ хаасан явдал нь Монгол, Европ, АНУ болон БНХАУ зэрэг улсуудад үйл ажиллагаагаа явуулдаг Группийн үйл ажиллагаанд сөргөөр нөлөөлөх магадлалтай байна.

Ковид-19 вирусн цар тахал нь тус Группийн бэлтгэн нийлүүлэгч болон харилцагчдад сөрөг нөлөө үзүүлэх төлөвтэй байна. Энэ нь эдгээр талуудаас хүлээгдэж буй Группийн санхүүгийн болон бусад хөрөнгийн эргэн төлөгдөх чадварт нөлөөлж, улмаар үнэ цэнийн бууралт үүсч, эрсдэлийн алдагдлын нөөц сан байгуулах шаардлага үүсэх эрсдэлтэй байна. Түүнчлэн Группийн бараа материалын үнэ цэнэд сөргөөр нөлөөлөх магадлалтай юм.

Ковид-19 вирусн цар тахлын улмаас дэлхий даяар хөл хорио тогтоож, хүн амын чөлөөтэй зорчих хөдөлгөөнийг хааж байна. Дэлхий даяар үүсээд байгаа энэхүү хөл хорио нь дэлхийн улс орнуудын чөлөөт худалдаа, цаашилбал улс орнуудын эдийн засагт томоохон сөрөг нөлөө үзүүлэхээр байна. Одоогийн үүссэн нөхцөл байдал нь Группийн үйл ажиллагааны үр дүн, мөнгөн гүйлгээ, санхүүгийн нөхцөл байдалд хэрхэн нөлөөлөхийг нарийн тооцоолох боломжгүй ба 2020 оны санхүүгийн тайланд нөлөө үзүүлэх хүлээлттэй байна.